අඞ්ගුත්තරනිකායො

දසකනිපාතපාළි

ධම්මවිචය

පටුන

“ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා.”

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අඞ්ගුත්තරනිකායො

දසකනිපාතපාළි

1. පඨමපණ්ණාසකං

1. ආනිසංසවග්ගො

1. කිමත්ථියසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘කිමත්ථියානි, භන්තෙ, කුසලානි සීලානි කිමානිසංසානී’’ති? ‘‘අවිප්පටිසාරත්ථානි ඛො, ආනන්ද, කුසලානි සීලානි අවිප්පටිසාරානිසංසානී’’ති.

‘‘අවිප්පටිසාරො පන, භන්තෙ, කිමත්ථියො කිමානිසංසො’’ති? ‘‘අවිප්පටිසාරො ඛො, ආනන්ද, පාමොජ්ජත්ථො පාමොජ්ජානිසංසො’’ති [පාමුජ්ජත්ථො පාමුජ්ජානිසංසොති (සී. ස්‍යා. පී.) අ. නි. 11.1].

‘‘පාමොජ්ජං පන, භන්තෙ, කිමත්ථියං කිමානිසංස’’න්ති? ‘‘පාමොජ්ජං ඛො, ආනන්ද, පීතත්ථං පීතානිසංස’’න්ති.

‘‘පීති පන, භන්තෙ, කිමත්ථියා කිමානිසංසා’’ති? ‘‘පීති ඛො, ආනන්ද, පස්සද්ධත්ථා පස්සද්ධානිසංසා’’ති.

‘‘පස්සද්ධි පන, භන්තෙ, කිමත්ථියා කිමානිසංසා’’ති? ‘‘පස්සද්ධි ඛො, ආනන්ද, සුඛත්ථා සුඛානිසංසා’’ති.

‘‘සුඛං පන, භන්තෙ, කිමත්ථියං කිමානිසංස’’න්ති? ‘‘සුඛං ඛො, ආනන්ද, සමාධත්ථං සමාධානිසංස’’න්ති.

‘‘සමාධි පන, භන්තෙ, කිමත්ථියො කිමානිසංසො’’ති? ‘‘සමාධි ඛො, ආනන්ද, යථාභූතඤාණදස්සනත්ථො යථාභූතඤාණදස්සනානිසංසො’’ති.

‘‘යථාභූතඤාණදස්සනං පන, භන්තෙ, කිමත්ථියං කිමානිසංස’’න්ති? ‘‘යථාභූතඤාණදස්සනං ඛො, ආනන්ද, නිබ්බිදාවිරාගත්ථං නිබ්බිදාවිරාගානිසංස’’න්ති.

‘‘නිබ්බිදාවිරාගො පන, භන්තෙ කිමත්ථියො කිමානිසංසො’’ති? ‘‘නිබ්බිදාවිරාගො ඛො, ආනන්ද, විමුත්තිඤාණදස්සනත්ථො විමුත්තිඤාණදස්සනානිසංසො [... නිසංසොති (සී. ක.)].

‘‘ඉති ඛො, ආනන්ද, කුසලානි සීලානි අවිප්පටිසාරත්ථානි අවිප්පටිසාරානිසංසානි; අවිප්පටිසාරො පාමොජ්ජත්ථො පාමොජ්ජානිසංසො; පාමොජ්ජං පීතත්ථං පීතානිසංසං; පීති පස්සද්ධත්ථා පස්සද්ධානිසංසා; පස්සද්ධි සුඛත්ථා සුඛානිසංසා; සුඛං සමාධත්ථං සමාධානිසංසං; සමාධි යථාභූතඤාණදස්සනත්ථො යථාභූතඤාණදස්සනානිසංසො; යථාභූතඤාණදස්සනං නිබ්බිදාවිරාගත්ථං නිබ්බිදාවිරාගානිසංසං; නිබ්බිදාවිරාගො විමුත්තිඤාණදස්සනත්ථො විමුත්තිඤාණදස්සනානිසංසො. ඉති ඛො, ආනන්ද, කුසලානි සීලානි අනුපුබ්බෙන අග්ගාය පරෙන්තී’’ති [අරහත්තාය පූරෙන්තීති (ස්‍යා.)]. පඨමං.

2. චෙතනාකරණීයසුත්තං

2. [අ. නි. 11.2] ‘‘සීලවතො, භික්ඛවෙ, සීලසම්පන්නස්ස න චෙතනාය කරණීයං – ‘අවිප්පටිසාරො මෙ උප්පජ්ජතූ’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස අවිප්පටිසාරො උප්පජ්ජති. අවිප්පටිසාරිස්ස, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘පාමොජ්ජං මෙ උප්පජ්ජතූ’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං අවිප්පටිසාරිස්ස පාමොජ්ජං ජායති. පමුදිතස්ස, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘පීති මෙ උප්පජ්ජතූ’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං පමුදිතස්ස පීති උප්පජ්ජති. පීතිමනස්ස, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘කායො මෙ පස්සම්භතූ’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං පීතිමනස්ස කායො පස්සම්භති. පස්සද්ධකායස්ස, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘සුඛං වෙදියාමී’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං පස්සද්ධකායො සුඛං වෙදියති. සුඛිනො, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘චිත්තං මෙ සමාධියතූ’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං සුඛිනො චිත්තං සමාධියති. සමාහිතස්ස, භික්ඛවෙ, න චෙතනාය කරණීයං – ‘යථාභූතං ජානාමි පස්සාමී’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං සමාහිතො යථාභූතං ජානාති පස්සති. යථාභූතං, භික්ඛවෙ, ජානතො පස්සතො න චෙතනාය කරණීයං – ‘නිබ්බින්දාමි විරජ්ජාමී’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං යථාභූතං ජානං පස්සං නිබ්බින්දති විරජ්ජති. නිබ්බින්නස්ස [නිබ්බින්දස්ස (සී. ක.)], භික්ඛවෙ, විරත්තස්ස න චෙතනාය කරණීයං – ‘විමුත්තිඤාණදස්සනං සච්ඡිකරොමී’ති. ධම්මතා එසා, භික්ඛවෙ, යං නිබ්බින්නො [නිබ්බින්දො (සී. ක.)] විරත්තො විමුත්තිඤාණදස්සනං සච්ඡිකරොති.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, නිබ්බිදාවිරාගො විමුත්තිඤාණදස්සනත්ථො විමුත්තිඤාණදස්සනානිසංසො; යථාභූතඤාණදස්සනං නිබ්බිදාවිරාගත්ථං නිබ්බිදාවිරාගානිසංසං; සමාධි යථාභූතඤාණදස්සනත්ථො යථාභූතඤාණදස්සනානිසංසො; සුඛං සමාධත්ථං සමාධානිසංසං; පස්සද්ධි සුඛත්ථා සුඛානිසංසා; පීති පස්සද්ධත්ථා පස්සද්ධානිසංසා; පාමොජ්ජං

පීතත්ථං පීතානිසංසං; අවිප්පටිසාරො පාමොජ්ජත්ථො පාමොජ්ජානිසංසො; කුසලානි සීලානි අවිප්පටිසාරත්ථානි අවිප්පටිසාරානිසංසානි. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ධම්මා ධම්මෙ අභිසන්දෙන්ති, ධම්මා ධම්මෙ පරිපූරෙන්ති අපාරා පාරං ගමනායා''ති. දුතියං.

3. පඨමඋපනිසසුත්තං

3. [අ. නි. 5.24; 11.3] ''දුස්සීලස්ස, භික්ඛවෙ, සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති පාමොජ්ජං; පාමොජ්ජෙ අසති පාමොජ්ජවිපන්නස්ස හතූපනිසා හොති පීති; පීතියා අසති පීතිවිපන්නස්ස හතූපනිසා හොති පස්සද්ධි; පස්සද්ධියා අසති පස්සද්ධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති සුඛං; සුඛෙ අසති සුඛවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති...පෙ.... විමුත්තිඤාණදස්සනං.

''සීලවතො, භික්ඛවෙ, සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති පාමොජ්ජං; පාමොජ්ජෙ සති පාමොජ්ජසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නා හොති පීති; පීතියා සති පීතිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නා හොති පස්සද්ධි; පස්සද්ධියා සති පස්සද්ධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති සුඛං; සුඛෙ සති සුඛසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති...පෙ.... විමුත්තිඤාණදස්සන''න්ති. තතියං.

4. දුතියඋපනිසසුත්තං

4. [අ. නි. 11.4] තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘දුස්සීලස්ස, ආවුසො, සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි… ඵෙග්ගුපි… සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සනං.

‘‘සීලවතො, ආවුසො, සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති…පෙ. … විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි… ඵෙග්ගුපි… සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සන’’න්ති. චතුත්ථං.

5. තතියඋපනිසසුත්තං

5. [අ. නි. 11.5] තත්‍ර ඛො ආයස්මා ආනන්දො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘දුස්සීලස්ස, ආවුසො, සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති පාමොජ්ජං; පාමොජ්ජෙ අසති පාමොජ්ජවිපන්නස්ස හතූපනිසා හොති පීති; පීතියා අසති පීතිවිපන්නස්ස හතූපනිසා හොති පස්සද්ධි; පස්සද්ධියා අසති පස්සද්ධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති සුඛං; සුඛෙ අසති සුඛවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි අසති සම්මාසමාධිවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ අසති යථාභූතඤාණදස්සනවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ අසති නිබ්බිදාවිරාගවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො සාඛාපලාසවිපන්නො. තස්ස පපටිකාපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි… ඵෙග්ගුපි… සාරොපි න පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස හතූපනිසො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ අසති අවිප්පටිසාරවිපන්නස්ස හතූපනිසං හොති…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සනං.

‘‘සීලවතො, ආවුසො, සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති පාමොජ්ජං; පාමොජ්ජෙ සති පාමොජ්ජසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නා හොති පීති; පීතියා සති පීතිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නා හොති පස්සද්ධි; පස්සද්ධියා සති

පස්සද්ධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති සුඛං; සුඛෙ සති සුඛසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති සම්මාසමාධි; සම්මාසමාධිම්හි සති සම්මාසමාධිසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති යථාභූතඤාණදස්සනං; යථාභූතඤාණදස්සනෙ සති යථාභූතඤාණදස්සනසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති නිබ්බිදාවිරාගො; නිබ්බිදාවිරාගෙ සති නිබ්බිදාවිරාගසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති විමුත්තිඤාණදස්සනං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, රුක්ඛො සාඛාපලාසසම්පන්නො. තස්ස පපටිකාපි පාරිපූරිං ගච්ඡති, තචොපි... ඵෙග්ගුපි... සාරොපි පාරිපූරිං ගච්ඡති. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නො හොති අවිප්පටිසාරො; අවිප්පටිසාරෙ සති අවිප්පටිසාරසම්පන්නස්ස උපනිසසම්පන්නං හොති...පෙ.... විමුත්තිඤාණදස්සන''න්ති. පඤ්චමං.

6. සමාධිසුත්තං

6. [අ. නි. 11.18] අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ''සියා නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී [පඨවිසඤ්ඤී (සී.), පඨවීසඤ්ඤී (ස්‍යා.)] අස්ස, න ආපස්මිං ආපොසඤ්ඤී අස්ස, න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අස්ස, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අස්ස, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අස්ස, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති? ''සියා, ආනන්ද, භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස, න ආපස්මිං ආපොසඤ්ඤී අස්ස, න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අස්ස, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අස්ස, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අස්ස, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති.

''යථා කථං පන, භන්තෙ, සියා භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස, න ආපස්මිං ආපොසඤ්ඤී අස්ස න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අස්ස, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අස්ස, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ආකිඤ්චඤ්ඤායත්තනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අස්ස, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති?

''ඉධානන්ද, භික්ඛු එවංසඤ්ඤී හොති – 'එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාන'න්ති. එවං ඛො, ආනන්ද, සියා භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස, න ආපස්මිං ආපොසඤ්ඤී අස්ස, න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අස්ස, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අස්ස, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අස්ස, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති. ඡට්ඨං.

7. සාරිපුත්තසුත්තං

7. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

''සියා නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස, න ආපස්මිං ආපොසඤ්ඤී අස්ස, න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අස්ස, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අස්ස, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අස්ස, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අස්ස, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති?

''සියා, ආවුසො ආනන්ද, භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස...පෙ.... න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අස්ස; සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති.

''යථා කථං පන, ආවුසො සාරිපුත්ත, සියා භික්ඛුනො තථාරූපො සමාධිපටිලාභො යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අස්ස...පෙ.... සඤ්ඤී ච පන අස්සා''ති? ''එකමිදාහං, ආවුසො ආනන්ද, සමයං ඉධෙව සාවත්ථියං විහරාමි අන්ධවනස්මිං. තත්ථාහං [අථාහං (ක.)] තථාරූපං සමාධිං සමාපජ්ජිං [පටිලභාමි (ක.)] යථා නෙව පථවියං පථවිසඤ්ඤී අහොසිං, න ආපස්මිං

ආපොසඤ්ඤී අහොසිං, න තෙජස්මිං තෙජොසඤ්ඤී අහොසිං, න වායස්මිං වායොසඤ්ඤී අහොසිං, න ආකාසානඤ්චායතනෙ ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤී අහොසිං, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤී අහොසිං, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අහොසිං, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤී අහොසිං, න ඉධලොකෙ ඉධලොකසඤ්ඤී අහොසිං, න පරලොකෙ පරලොකසඤ්ඤී අහොසිං; සඤ්ඤී ච පන අහොසි''න්ති.

''කිංසඤ්ඤී පනායස්මා සාරිපුත්තො [කිං සඤ්ඤී පනාවුසො සාරිපුත්ත (ක.)] තස්මිං සමයෙ අහොසී''ති? ''භවනිරොධො නිබ්බානං භවනිරොධො නිබ්බාන''න්ති ඛො මෙ, ආවුසො, අඤ්ඤාව සඤ්ඤා උප්පජ්ජති අඤ්ඤාව සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, සකලිකග්ගිස්ස ඣායමානස්ස අඤ්ඤාව අච්චි උප්පජ්ජති අඤ්ඤාව අච්චි නිරුජ්ඣති; එවමෙවං ඛො, ආවුසො, 'භවනිරොධො නිබ්බානං භවනිරොධො නිබ්බාන'න්ති අඤ්ඤාව සඤ්ඤා උප්පජ්ජති අඤ්ඤාව සඤ්ඤා නිරුජ්ඣති. 'භවනිරොධො නිබ්බාන'න්ති [නිබ්බානං (සී. ක.)] සඤ්ඤී ච පනාහං, ආවුසො, තස්මිං සමයෙ අහොසි''න්ති. සත්තමං.

8. ඣානසුත්තං

8. ''සද්ධො ච [ඉමස්මිං වාකෙ‍්‍ය අයං ච කාරො නත්ථි සෙ‍්‍යාමපොත්ථකෙ], භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති, නො ච [නො (සෙ‍්‍යා.) එවමුපරිපි. අ. නි. 8.71] සීලවා; එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – 'කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා චා'ති! යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති සීලවා ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති.

''සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති සීලවා ච, නො ච බහුස්සුතො...පෙ.... බහුස්සුතො ච, නො ච ධම්මකථිකො... ධම්මකථිකො ච, නො ච පරිසාවචරො... පරිසාවචරො ච, නො ච විසාරදො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති... විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නො ච විනයධරො... විනයධරො ච, නො ච ආරඤ්ඤිකො [ආරඤ්ඤකො (ක.)] පන්තසෙනාසනො... ආරඤ්ඤිකො ච පන්තසෙනාසනො, නො ච චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී... චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, නො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – 'කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යං, විනයධරො ච, ආරඤ්ඤිකො ච

පන්තසෙනාසනො, චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අස්සං අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති.

''යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, විනයධරො ච, ආරඤ්ඤිකො ච පන්තසෙනාසනො, චතුන්නඤ්ච ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමන්තපාසාදිකො ච හොති සබ්බාකාරපරිපූරො චා''ති. අට්ඨමං.

9. සන්තවිමොක්ඛසුත්තං

9. ''සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති, නො ච සීලවා...පෙ.... සීලවා ච, නො ච බහුස්සුතො... බහුස්සුතො ච, නො ච ධම්මකථිකො... ධම්මකථිකො ච, නො ච පරිසාවචරො... පරිසාවචරො ච, නො ච විසාරදො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති... විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නො ච විනයධරො... විනයධරො ච, නො ච ආරඤ්ඤිකො පන්තසෙනාසනො... ආරඤ්ඤිකො ච පන්තසෙනාසනො, නො ච යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති... යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ ච කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, නො ච ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – 'කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යං, විනයධරො ච, ආරඤ්ඤිකො ච පන්තසෙනාසනො, යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ ච කායෙන ඵුසිත්වා විහරෙය්‍යං, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති.

''යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, විනයධරො ච, ආරඤ්ඤිකො ච පන්තසෙනාසනො, යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ ච කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති; එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි

සමන්නාගතො භික්ඛු සමන්තපාසාදිකො ච හොති සබ්බාකාරපරිපූරො චා''ති. නවමං.

10. විජ්ජාසුත්තං

10. ''සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති, නො ච සීලවා. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – 'කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං සීලවා චා'ති. යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති.

''සද්ධො ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු හොති සීලවා ච, නො ච බහුස්සුතො බහුස්සුතො ච, නො ච ධම්මකථිකො ධම්මකථිකො ච, නො ච පරිසාවචරො පරිසාවචරො ච, නො ච විසාරදො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නො ච විනයධරො විනයධරො ච, නො ච අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. අනෙකවිහිතඤ්ච…පෙ…. පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, නො ච දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති දිබ්බෙන ච චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, නො ච ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං සො තෙනඞ්ගෙන අපරිපූරො හොති. තෙන තං අඞ්ගං පරිපූරෙතබ්බං – 'කින්තාහං සද්ධො ච අස්සං, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙය්‍යං, විනයධරො ච, අනෙකවිහිතඤ්ච පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යං, සෙය්‍යථිදං, එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යං, දිබ්බෙන ච චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යං, ආසවානඤ්ච ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති.

''යතො ච ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, සීලවා ච, බහුස්සුතො ච, ධම්මකථිකො ච, පරිසාවචරො ච, විසාරදො ච පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, විනයධරො ච, අනෙකවිහිතඤ්ච පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, දිබ්බෙන ච චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං සො තෙනඞ්ගෙන පරිපූරො හොති. ඉමෙහි, ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු සමන්තපාසාදිකො ච හොති සබ්බාකාරපරිපූරො චා''ති. දසමං.

ආනිසංසවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

කිමත්ථියං චෙතනා ච, තයො උපනිසාපි ච;
සමාධි සාරිපුත්තො ච, ඣානං සන්තෙන විජ්ජයාති.

2. නාථවග්ගො

1. සෙනාසනසුත්තං

11. ''පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං සෙනාසනං සෙවමානො භජමානො නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සද්ධො හොති; සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – 'ඉතිපි සො භගවා...පෙ.... භගවා'ති; අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො, සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය; අසඨො හොති අමායාවී, යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු; ආරද්ධවීරියො විහරති, අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය; ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සෙනාසනං පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, සෙනාසනං නාතිදූරං හොති නාච්චාසන්නං ගමනාගමනසම්පන්නං දිවා අප්පාකිණ්ණං රත්තිං අප්පසද්දං අප්පනිග්ඝොසං අප්පඩංසමකසවාතාතපසරීසපසම්ඵස්සං [අප්පඩංස... සිරිංසපසම්ඵස්සං (සී. ස්‍යා. පී.)]; තස්මිං ඛො පන සෙනාසනෙ විහරන්තස්ස අප්පකසිරෙන උප්පජ්ජන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා; තස්මිං ඛො පන සෙනාසනෙ ථෙරා භික්ඛූ විහරන්ති බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා; තෙ කාලෙන කාලං උපසඞ්කමිත්වා පරිපුච්ඡති පරිපඤ්හති – 'ඉදං, භන්තෙ, කථං, ඉමස්ස කො අත්ථො'ති; තස්ස තෙ ආයස්මන්තො අවිවටඤ්චෙව විවරන්ති අනුත්තානීකතඤ්ච උත්තානිං කරොන්ති අනෙකවිහිතෙසු ච කඞ්ඛාඨානියෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛං පටිවිනොදෙන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සෙනාසනං පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං හොති. පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතං සෙනාසනං සෙවමානො භජමානො නචිරස්සෙව ආසවානං ඛයා...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා''ති. පඨමං.

2. පඤ්චඞ්ගසුත්තං

12. ‘‘පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ‘කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසො’ති වුච්චති. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමච්ඡන්දො පහීනො හොති, බ්‍යාපාදො පහීනො හොති, ථීනමිද්ධං [ථිනමිද්ධං (සී. ස්‍යා. පී.)] පහීනං හොති, උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීනං හොති, විචිකිච්ඡා පහීනා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසෙඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො හොති.

‘‘පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ‘කෙවලී වුසිතවා උත්තමපුරිසො’ති වුච්චති.

‘‘කාමච්ඡන්දො ච බ්‍යාපාදො, ථීනමිද්ධඤ්ච භික්ඛුනො;
උද්ධච්චං විචිකිච්ඡා ච, සබ්බසොව න විජ්ජති.

‘‘අසෙඛෙන ච සීලෙන, අසෙඛෙන සමාධිනා;
විමුත්තියා ච සම්පන්නො, ඤාණෙන ච තථාවිධො.

‘‘ස වෙ පඤ්චඞ්ගසම්පන්නො, පඤ්ච අඞ්ගෙ [පඤ්චඞ්ගානි (ස්‍යා.)] විවජ්ජයං [විවජ්ජිය (ක.)];
ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, කෙවලී ඉති වුච්චතී’’ති. දුතියං;

3. සංයොජනසුත්තං

13. ‘‘දසයිමානි, භික්ඛවෙ, සංයොජනානි. කතමානි දස? පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි, පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි. කතමානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි? සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො, කාමච්ඡන්දො, බ්‍යාපාදො – ඉමානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි.

‘‘කතමානි පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි? රූපරාගො, අරූපරාගො, මානො, උද්ධච්චං, අවිජ්ජා – ඉමානි පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස සංයොජනානී’’ති. තතියං.

4. චෙතොඛිලසුත්තං

14. ‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘කතමස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙ කඞ්ඛති…පෙ.… සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති… සික්ඛාය කඞ්ඛති… සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතොඛිලො අප්පහීනො හොති. ඉමස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා හොන්ති.

‘‘කතමස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු අවීතරාගො හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු අවීතරාගො හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ අවීතරාගො හොති…පෙ.… රූපෙ අවීතරාගො හොති…පෙ.… යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති… අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති, තස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං න නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො

චෙතසොවිනිබන්ධො අසමුච්ඡින්නො හොති. ඉමස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා හොන්ති.

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කාළපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හායතෙව වණ්ණෙන හායති මණ්ඩලෙන හායති ආභාය හායති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා අප්පහීනා ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා අසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි.

‘‘කතමස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති, අධිමුච්චති සම්පසීදති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සත්ථරි න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති අධිමුච්චති සම්පසීදති, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතොඛිලො පහීනො හොති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මෙ න කඞ්ඛති…පෙ…. සඞ්ඝෙ න කඞ්ඛති… සික්ඛාය න කඞ්ඛති … සබ්‍රහ්මචාරීසු න කුපිතො හොති අත්තමනො න ආහතචිත්තො න ඛිලජාතො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීසු න කුපිතො හොති අත්තමනො න ආහතචිත්තො න ඛිලජාතො, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතොඛිලො පහීනො හොති. ඉමස්ස පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා හොන්ති.

‘‘කතමස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු වීතරාගො හොති විගතච්ඡන්දො විගතපෙමො විගතපිපාසො විගතපරිළාහො විගතතණ්හො. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාමෙසු වීතරාගො හොති විගතච්ඡන්දො විගතපෙමො විගතපිපාසො විගතපරිළාහො විගතතණ්හො, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය

පධානාය, එවමස්සායං පඨමො චෙතසොවිනිබන්ධො සුසමුච්ඡින්නො හොති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ වීතරාගො හොති…පෙ…. රූපෙ වීතරාගො හොති …පෙ…. න යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං පස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති, න අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය…පෙ…. දෙවඤ්ඤතරො වාති, තස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය. යස්ස චිත්තං නමති ආතප්පාය අනුයොගාය සාතච්චාය පධානාය, එවමස්සායං පඤ්චමො චෙතසොවිනිබන්ධො සුසමුච්ඡින්නො හොති. ඉමස්ස පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා හොන්ති.

‘‘යස්ස කස්සචි, භික්ඛවෙ, භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ජුණ්හපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වඩ්ඪතෙව වණ්ණෙන වඩ්ඪති මණ්ඩලෙන වඩ්ඪති ආභාය වඩ්ඪති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුනියා වා ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා පහීනා ඉමෙ පඤ්ච චෙතසොවිනිබන්ධා සුසමුච්ඡින්නා, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානී’’ති. චතුත්ථං.

5. අප්පමාදසුත්තං

15. ‘‘යාවතා, භික්ඛවෙ, සත්තා අපදා වා ද්විපදා වා චතුප්පදා වා බහුප්පදා වා රූපිනො වා අරූපිනො වා සඤ්ඤිනො වා අසඤ්ඤිනො වා නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනො වා, තථාගතො තෙසං අග්ගමක්ඛායති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ අප්පමාදමූලකා අප්පමාදසමොසරණා. අප්පමාදො තෙසං [තෙසං ධම්මානං (සී. ක.) සං. නි. 5.139] අග්ගමක්ඛායති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යානි කානිචි ජඞ්ගලානං [ජඞ්ගමානං (සී. පී.) සං. නි. 5.139] පාණානං පදජාතානි, සබ්බානි තානි හත්ථිපදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති, හත්ථිපදං තෙසං අග්ගමක්ඛායති, යදිදං මහන්තත්තෙන; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ අප්පමාදමූලකා අප්පමාදසමොසරණා. අප්පමාදො තෙසං අග්ගමක්ඛායති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, කූටාගාරස්ස යා කාචි ගොපානසියො සබ්බා තා කූටඞ්ගමා කූටනින්නා කූටසමොසරණා, කූටො තාසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ අප්පමාදමූලකා අප්පමාදසමොසරණා. අප්පමාදො තෙසං අග්ගමක්ඛායති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි මූලගන්ධා, කාළානුසාරියං තෙසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි සාරගන්ධා, ලොහිතචන්දනං තෙසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි පුප්ඵගන්ධා, වස්සිකං තෙසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි ඛුද්දරාජානො [කුඩ්ඩරාජානො (සී. ස්‍යා. පී.), කුට්ටරාජානො, කූටරාජානො (ක.) අ. නි. 6.53], සබ්බෙ තෙ රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස අනුයන්තා භවන්ති, රාජා තෙසං චක්කවත්තී අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යා කාචි තාරකරූපානං පභා, සබ්බා තා චන්දප්පභාය කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං, චන්දප්පභා තාසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ආදිච්චො නභං අබ්භුස්සක්කමානො [අබ්භුස්සුක්කමානො (සී.) සං. නි. 5.146-148] සබ්බං ආකාසගතං තමගතං අභිවිහච්ච භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ…පෙ.....

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථීදං – ගඞ්ගා, යමුනා, අචිරවතී, සරභූ, මහී, සබ්බා තා සමුද්දඞ්ගමා සමුද්දනින්නා සමුද්දපොණා සමුද්දපබ්භාරා, මහාසමුද්දො තාසං අග්ගමක්ඛායති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා, සබ්බෙ තෙ අප්පමාදමූලකා අප්පමාදසමොසරණා. අප්පමාදො තෙසං අග්ගමක්ඛායතී’’ති. පඤ්චමං.

6. ආහුනෙය්‍යසුත්තං

16. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙ දස? තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, පච්චෙකබුද්ධො, උභතොභාගවිමුත්තො, පඤ්ඤාවිමුත්තො, කායසක්ඛී, දිට්ඨිප්පත්තො, සද්ධාවිමුත්තො, සද්ධානුසාරී, ධම්මානුසාරී, ගොත්‍රභූ – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ,

දස පුග්ගලා ආහුනෙය්‍යා...පෙ.... අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමනාථසුත්තං

17. [දී. නි. 3.345, 360] ‘‘සනාථා, භික්ඛවෙ, විහරථ, මා අනාථා. දුක්ඛං, භික්ඛවෙ, අනාථො විහරති. දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, නාථකරණා ධම්මා. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති...පෙ.... සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං [සාත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා (සී.)] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා [බහූ සුතා (?)] හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති...පෙ.... දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවචො හොති සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො, ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවචො හොති...පෙ.... අනුසාසනිං, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි, තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං...පෙ.... අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා

දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘සනාථා, භික්ඛවෙ, විහරථ, මා අනාථා. දුක්ඛං, භික්ඛවෙ, අනාථො විහරති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස නාථකරණා ධම්මා’’ති. සත්තමං.

8. දුතියනාථසුත්තං

18. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘සනාථා, භික්ඛවෙ, විහරථ, මා අනාථා. දුක්ඛං, භික්ඛවෙ, අනාථො විහරති. දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, නාථකරණා ධම්මා. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ.… සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. ‘සීලවා වතායං භික්ඛු පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසූ’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ… නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. ‘බහුස්සුතො වතායං භික්ඛු සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ… නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. ‘කල්‍යාණමිත්තො වතායං භික්ඛු කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ… නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවචො හොති සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො, ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං. ‘සුවචො වතායං භික්ඛු සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො, ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනි’න්ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ… නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි, තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො, තත්‍රූපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. ‘යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි, තත්ථ දක්ඛො වතායං භික්ඛු අනලසො, තත්‍රූපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො, අලං කාතුං අලං සංවිධාතු’න්ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ… නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො. ‘ධම්මකාමො වතායං භික්ඛු පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො’ති ථෙරාපි නං

භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ... නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු ‘ආරද්ධවීරියො වතායං භික්ඛු විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසූ’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ... නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. ‘සන්තුට්ඨො වතායං භික්ඛු ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනා’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ... නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. ‘සතිමා වතායං භික්ඛු පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ... නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස මජ්ඣිමානුකම්පිතස්ස නවානුකම්පිතස්ස වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ‘පඤ්ඤවා වතායං භික්ඛු උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා’ති ථෙරාපි නං භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති, මජ්ඣිමාපි භික්ඛූ... නවාපි භික්ඛූ වත්තබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්ති. තස්ස ථෙරානුකම්පිතස්ස...පෙ.... නො පරිහානි. අයම්පි ධම්මො නාථකරණො.

‘‘සනාථා, භික්ඛවෙ, විහරථ, මා අනාථා. දුක්ඛං, භික්ඛවෙ, අනාථො විහරති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස නාථකරණා ධම්මා’’ති. ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති. අට්ඨමං.

9. පඨමඅරියාවාසසුත්තං

19. [දී. නි. 3.348, 360] ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, අරියාවාසා, යෙ අරියා ආවසිංසු වා ආවසන්ති වා ආවසිස්සන්ති වා. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති, ඡළඞ්ගසමන්නාගතො, එකාරක්ඛො, චතුරාපස්සෙනො, පණුන්නපච්චෙකසච්චො [පනුණ්ණපච්චෙකසච්චො (ක.)], සමවයසට්ඨෙසනො, අනාවිලසඞ්කප්පො, පස්සද්ධකායසඞ්ඛාරො, සුවිමුත්තචිත්තො, සුවිමුත්තපඤ්ඤො. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස අරියාවාසා, යෙ අරියා ආවසිංසු වා ආවසන්ති වා ආවසිස්සන්ති වා’’ති. නවමං.

10. දුතියඅරියාවාසසුත්තං

20. එකං සමයං භගවා කුරූසු විහරති කම්මාසධම්මං නාම කුරූනං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි…පෙ.….

‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, අරියාවාසා, යෙ අරියා ආවසිංසු වා ආවසන්ති වා ආවසිස්සන්ති වා. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති, ඡළඞ්ගසමන්නාගතො, එකාරක්ඛො, චතුරාපස්සෙනො, පණුන්නපච්චෙකසච්චො, සමවයසට්ඨෙසනො, අනාවිලසඞ්කප්පො, පස්සද්ධකායසඞ්ඛාරො, සුවිමුත්තචිත්තො, සුවිමුත්තපඤ්ඤො.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමච්ඡන්දො පහීනො හොති, බ්‍යාපාදො පහීනො හොති, ථිනමිද්ධං පහීනං හොති, උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීනං හොති, විචිකිච්ඡා පහීනා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡළඞ්ගසමන්නාගතො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානො. සොතෙන සද්දං සුත්වා… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නෙව සුමනො හොති න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානො. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඡළඞ්ගසමන්නාගතො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එකාරක්ඛො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතාරක්ඛෙන චෙතසා සමන්නාගතො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු එකාරක්ඛො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චතුරාපස්සෙනො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සඞ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඞ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඞ්ඛායෙකං පරිවජ්ජෙති, සඞ්ඛායෙකං විනොදෙති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චතුරාපස්සෙනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පණුන්නපච්චෙකසච්චො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යානි තානි පුථුසමණබ්‍රාහ්මණානං පුථුපච්චෙකසච්චානි, සෙය්‍යථිදං – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අන්තවා ලොකො’ති වා, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, සබ්බානි තානි නුන්නානි හොන්ති පණුන්නානි [නුණ්ණානි හොන්ති පනුණ්ණානි (?)] චත්තානි වන්තානි මුත්තානි පහීනානි පටිනිස්සට්ඨානි. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පණුන්නපච්චෙකසච්චො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමවයසට්ඨෙසනො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමෙසනා පහීනා හොති, භවෙසනා පහීනා හොති, බ්‍රහ්මචරියෙසනා පටිප්පස්සද්ධා. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සමවයසට්ඨෙසනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනාවිලසඞ්කප්පො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කාමසඞ්කප්පො පහීනො හොති, බ්‍යාපාදසඞ්කප්පො පහීනො හොති, විහිංසාසඞ්කප්පො පහීනො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනාවිලසඞ්කප්පො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පස්සද්ධකායසඞ්ඛාරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පස්සද්ධකායසඞ්ඛාරො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවිමුත්තචිත්තො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො රාගා චිත්තං විමුත්තං හොති, දොසා චිත්තං විමුත්තං හොති, මොහා චිත්තං විමුත්තං හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවිමුත්තචිත්තො හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවිමුත්තපඤ්ඤො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘රාගො මෙ පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො’ති පජානාති, දොසො මෙ පහීනො…පෙ.… ‘මොහො මෙ පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො

අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො’ති පජානාති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවිමුත්තපඤ්ඤො හොති.

‘‘යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, අතීතමද්ධානං අරියා අරියාවාසෙ ආවසිංසු, සබ්බෙ තෙ ඉමෙව දස අරියාවාසෙ ආවසිංසු; යෙ හි කෙචි, භික්ඛවෙ, අනාගතමද්ධානං අරියා අරියාවාසෙ ආවසිස්සන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙව දස අරියාවාසෙ ආවසිස්සන්ති; යෙ හි [යෙපි (?)] කෙචි, භික්ඛවෙ, එතරහි අරියා අරියාවාසෙ ආවසන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙව දස අරියාවාසෙ ආවසන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස අරියාවාසා, යෙ අරියා ආවසිංසු වා ආවසන්ති වා ආවසිස්සන්ති වා’’ති. දසමං.

නාථවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

සෙනාසනඤ්ච පඤ්චඞ්ගං, සංයොජනාඛිලෙන ච;
අප්පමාදො ආහුනෙය්‍යො, ද්වෙ නාථා ද්වෙ අරියාවාසාති.

3. මහාවග්ගො

1. සීහනාදසුත්තං

21. ‘‘සීහො, භික්ඛවෙ, මිගරාජා සායන්හසමයං ආසයා නික්ඛමති. ආසයා නික්ඛමිත්වා විජම්භති. විජම්භිත්වා සමන්තා චතුද්දිසං [චතුද්දිසා (ස්‍යා. ක.) අ. නි. 6.64] අනුවිලොකෙති. සමන්තා චතුද්දිසං [චතුද්දිසා (ස්‍යා. ක.) අ. නි. 6.64] අනුවිලොකෙත්වා තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදති. තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදිත්වා ගොචරාය පක්කමති. තං කිස්ස හෙතු? ‘මාහං ඛුද්දකෙ පාණෙ විසමගතෙ සඞ්ඝාතං ආපාදෙසි’න්ති!

‘‘‘සීහො’ති, ඛො භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙතං අධිවචනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. යං ඛො, භික්ඛවෙ, තථාගතො පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, ඉදමස්ස හොති සීහනාදස්මිං.

[ම. නි. 1.148; විභ. 760; පටි. ම. 2.44] ‘‘දසයිමානි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති. යම්පි,

භික්ඛවෙ, තථාගතො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං [අනෙකධාතුනානාධාතුලොකං (සී. ක.)] යථාභූතං පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති…පෙ…. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති…පෙ…. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති…පෙ…. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති. යම්පි…පෙ…. පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති…පෙ…. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ, ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී

එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති, ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. යම්පි භික්ඛවෙ, තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො...පෙ.... ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන...පෙ.... යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. යම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉදම්පි, භික්ඛවෙ, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙතී’’ති. පඨමං.

2. අධිවුත්තිපදසුත්තං

22. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච –

‘‘යෙ තෙ, ආනන්ද, ධම්මා තෙසං තෙසං අධිවුත්තිපදානං [අධිමුත්තිපදානං (ක.)] අභිඤ්ඤා සච්ඡිකිරියාය සංවත්තන්ති, විසාරදො අහං, ආනන්ද, තත්ථ පටිජානාමි. ‘තෙසං තෙසං තථා තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථා යථා පටිපන්නො සන්තං වා අත්ථීති ඤස්සති, අසන්තං වා නත්ථීති ඤස්සති, හීනං වා හීනන්ති ඤස්සති, පණීතං වා පණීතන්ති ඤස්සති, සඋත්තරං වා සඋත්තරන්ති ඤස්සති, අනුත්තරං වා අනුත්තරන්ති ඤස්සති; යථා යථා වා පන තං ඤාතෙය්‍යං වා දට්ඨෙය්‍යං වා සච්ඡිකරෙය්‍යං වා, තථා තථා ඤස්සති වා දක්ඛති වා සච්ඡිකරිස්සති වා’ති ඨානමෙතං විජ්ජති. එතදානුත්තරියං, ආනන්ද, ඤාණානං යදිදං තත්ථ තත්ථ යථාභූතඤාණං. එතස්මා චාහං, ආනන්ද, ඤාණා අඤ්ඤං ඤාණං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා නත්ථීති වදාමි.

‘‘දසයිමානි, ආනන්ද, තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි දස? ඉධානන්ද, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද, තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පානන්ද, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද…පෙ…. ඉදම්පානන්ද…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද…පෙ…. ඉදම්පානන්ද…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද …පෙ…. ඉදම්පානන්ද…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද…පෙ…. ඉදම්පානන්ද…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද…පෙ…. ඉදම්පානන්ද…පෙ.….

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති. යම්පානන්ද...පෙ.... ඉදම්පානන්ද...පෙ.....

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො...පෙ.... ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. යම්පානන්ද...පෙ.... ඉදම්පානන්ද...පෙ.....

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන...පෙ.... යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. යම්පානන්ද...පෙ.... ඉදම්පානන්ද...පෙ.....

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. යම්පානන්ද, තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදම්පානන්ද, තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

‘‘ඉමානි ඛො, ආනන්ද, දස තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභං ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙතී’’ති. දුතියං.

3. කායසුත්තං

23. ‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මා කායෙන පහාතබ්බා, නො වාචාය. අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මා වාචාය පහාතබ්බා, නො කායෙන. අත්ථි, භික්ඛවෙ, ධම්මා නෙව කායෙන පහාතබ්බා නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා [දිස්වා දිස්වා (සී. ස්‍යා.)] පහාතබ්බා.

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා කායෙන පහාතබ්බා, නො වාචාය? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අකුසලං ආපන්නො හොති කිඤ්චි දෙසං [කඤ්චි දෙව දෙසං (සී. ස්‍යා.)] කායෙන. තමෙනං අනුවිච්ච විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී එවමාහංසු – ‘ආයස්මා ඛො අකුසලං ආපන්නො කිඤ්චි දෙසං කායෙන. සාධු වතායස්මා කායදුච්චරිතං පහාය කායසුචරිතං භාවෙතූ’ති. සො අනුවිච්ච විඤ්ඤූහි සබ්‍රහ්මචාරීහි වුච්චමානො කායදුච්චරිතං පහාය කායසුචරිතං භාවෙති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ධම්මා කායෙන පහාතබ්බා, නො වාචාය.

‘‘කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා වාචාය පහාතබ්බා, නො කායෙන? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අකුසලං ආපන්නො හොති කිඤ්චි දෙසං වාචාය. තමෙනං අනුවිච්ච විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී එවමාහංසු – ‘ආයස්මා ඛො අකුසලං ආපන්නො කිඤ්චි දෙසං වාචාය. සාධු වතායස්මා වචීදුච්චරිතං පහාය

වචීසුචරිතං භාවෙතූ'ති. සො අනුවිච්ච විඤ්ඤූහි සබ්‍රහ්මචාරීහි වුච්චමානො වචීදුච්චරිතං පහාය වචීසුචරිතං භාවෙති. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ධම්මා වාචාය පහාතබ්බා, නො කායෙන.

''කතමෙ ච, භික්ඛවෙ, ධම්මා නෙව කායෙන පහාතබ්බා නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බා? ලොභො, භික්ඛවෙ, නෙව කායෙන පහාතබ්බො නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බො. දොසො, භික්ඛවෙ...පෙ.... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො ... මච්ඡරියං, භික්ඛවෙ, නෙව කායෙන පහාතබ්බං නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බං.

''පාපිකා, භික්ඛවෙ, ඉස්සා නෙව කායෙන පහාතබ්බා නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, පාපිකා ඉස්සා? ඉධ, භික්ඛවෙ, ඉජ්ඣති ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා. තත්‍රාඤ්ඤතරස්ස දාසස්ස වා උපවාසස්ස වා එවං හොති – 'අහො වතිමස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා න ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා'ති. සමණො වා පන බ්‍රාහ්මණො වා ලාභී හොති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. තත්‍රාඤ්ඤතරස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා එවං හොති – 'අහො වත අයමායස්මා න ලාභී අස්ස චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන'න්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පාපිකා ඉස්සා.

''පාපිකා, භික්ඛවෙ, ඉච්ඡා නෙව කායෙන පහාතබ්බා නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බා. කතමා ච, භික්ඛවෙ, පාපිකා ඉච්ඡා? [විභ. 851] ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අස්සද්ධො සමානො 'සද්ධොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; දුස්සීලො සමානො 'සීලවාති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; අප්පස්සුතො සමානො 'බහුස්සුතොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; සඞ්ගණිකාරාමො සමානො 'පවිවිත්තොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; කුසීතො සමානො 'ආරද්ධවීරියොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; මුට්ඨස්සති සමානො 'උපට්ඨිතස්සතීති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; අසමාහිතො සමානො 'සමාහිතොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; දුප්පඤ්ඤො සමානො 'පඤ්ඤවාති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති; අඛීණාසවො සමානො 'ඛීණාසවොති මං ජානෙය්‍යු'න්ති ඉච්ඡති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පාපිකා ඉච්ඡා. ඉමෙ වුච්චන්ති, භික්ඛවෙ, ධම්මා නෙව කායෙන පහාතබ්බා නො වාචාය, පඤ්ඤාය දිස්වා පහාතබ්බා.

''තඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං ලොභො අභිභුය්‍ය ඉරියති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය ඉරියති. සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො

– ‘නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො අභිභුය්‍ය ඉරියති; නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති… මොහො… කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය ඉරියතී’ති.

‘‘තඤ්චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුං ලොභො නාභිභුය්‍ය ඉරියති, දොසො… මොහො… කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය ඉරියති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො නාභිභුය්‍ය ඉරියති; තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති… මොහො… කොධො … උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය ඉරියතී’’’ති. තතියං.

4. මහාචුන්දසුත්තං

24. එකං සමයං ආයස්මා මහාචුන්දො චෙතීසු විහරති සහජාතියං. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාචුන්දො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාචුන්දස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාචුන්දො එතදවොච –

‘‘ඤාණවාදං, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො – ‘ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්ම’න්ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො… මොහො … කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති; නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති… මොහො… කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨතී’ති.

‘‘භාවනාවාදං, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො – ‘භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො’ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො… මොහො… කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො… මච්ඡරියං… පාපිකා ඉස්සා… පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති; නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති… මොහො… කොධො… උපනාහො… මක්ඛො… පළාසො … මච්ඡරියං…

පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨතී'ති.

''ඤාණවාදඤ්ච, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො භාවනාවාදඤ්ච – 'ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්මං, භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො'ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – 'නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති; නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨතී'ති.

''සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො දලිද්දොව සමානො අඩ්ඪවාදං වදෙය්‍ය, අධනොව සමානො ධනවාවාදං වදෙය්‍ය, අභොගොව සමානො භොගවාවාදං වදෙය්‍ය. සො කිස්මිඤ්චිදෙව ධනකරණීයෙ සමුප්පන්නෙ න සක්කුණෙය්‍ය උපනීහාතුං ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා. තමෙනං එවං ජානෙය්‍යුං – 'දලිද්දොව අයමායස්මා සමානො අඩ්ඪවාදං වදෙති, අධනොව අයමායස්මා සමානො ධනවාවාදං වදෙති, අභොගවාව අයමායස්මා සමානො භොගවාවාදං වදෙති. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි අයමායස්මා කිස්මිඤ්චිදෙව ධනකරණීයෙ සමුප්පන්නෙ න සක්කොති උපනීහාතුං ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා'ති.

''එවමෙවං ඛො, ආවුසො, ඤාණවාදඤ්ච භික්ඛු වදමානො භාවනාවාදඤ්ච – 'ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්මං, භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො'ති. තං චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – 'නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො අභිභුය්‍ය තිට්ඨති; නායමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා ... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා අභිභුය්‍ය තිට්ඨතී'ති.

''ඤාණවාදං, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො – 'ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්ම'න්ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො

එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘අයමායස්මා තථා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති; තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨතී’ති.

‘‘භාවනාවාදං, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො – ‘භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො’ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති; තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨතී’ති.

‘‘ඤාණවාදඤ්ච, ආවුසො, භික්ඛු වදමානො භාවනාවාදඤ්ච – ‘ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්මං, භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො’ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – ‘තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති; තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො දොසො හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨතී’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො අඩ්ඪොව සමානො අඩ්ඪවාදං වදෙය්‍ය, ධනවාව සමානො ධනවාවාදං වදෙය්‍ය, භොගවාව සමානො භොගවාවාදං වදෙය්‍ය. සො කිස්මිඤ්චිදෙව ධනකරණීයෙ සමුප්පන්නෙ සක්කුණෙය්‍ය උපනීහාතුං ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා. තමෙනං එවං ජානෙය්‍යුං – ‘අඩ්ඪොව අයමායස්මා සමානො අඩ්ඪවාදං වදෙති, ධනවාව අයමායස්මා සමානො ධනවාවාදං වදෙති, භොගවාව අයමායස්මා සමානො භොගවාවාදං වදෙති. තං කිස්ස හෙතු? තථා හි අයමායස්මා කිස්මිඤ්චිදෙව ධනකරණීයෙ සමුප්පන්නෙ සක්කොති උපනීහාතුං ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා’ති.

එවමෙවං ඛො, ආවුසො, ඤාණවාදඤ්ච භික්ඛු වදමානො භාවනාවාදඤ්ච – 'ජානාමිමං ධම්මං, පස්සාමිමං ධම්මං, භාවිතකායොම්හි භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤො'ති. තඤ්චෙ, ආවුසො, භික්ඛුං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, දොසො... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති, සො එවමස්ස වෙදිතබ්බො – 'තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො ලොභො න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං ලොභො නාභිභුය්‍ය තිට්ඨති; තථා අයමායස්මා පජානාති යථා පජානතො දොසො න හොති... මොහො... කොධො... උපනාහො... මක්ඛො... පළාසො... මච්ඡරියං... පාපිකා ඉස්සා... පාපිකා ඉච්ඡා න හොති, තථාහිමං ආයස්මන්තං පාපිකා ඉච්ඡා නාභිභුය්‍ය තිට්ඨතී'''ති. චතුත්ථං.

5. කසිණසුත්තං

25. [දී. නි. 3.346, 360; අ. නි. 10.29] ''දසයිමානි, භික්ඛවෙ, කසිණායතනානි. කතමානි දස? පථවීකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං; ආපොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති...පෙ.... තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... වායොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... නීලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... පීතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... ඔදාතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති... විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස කසිණායතනානී''ති. පඤ්චමං.

6. කාළීසුත්තං

26. එකං සමයං ආයස්මා මහාකච්චානො අවන්තීසු විහරති කුරරඝරෙ [ගුලඝරෙ (ක.) කුරුරඝරෙ මහාව. 257] පවත්තෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො කාළී උපාසිකා කුරරඝරිකා යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො කාළී උපාසිකා කුරරඝරිකා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච – ''වුත්තමිදං, භන්තෙ, භගවතා කුමාරිපඤ්හෙසු –

'අත්ථස්ස පත්තිං හදයස්ස සන්තිං,
ජෙත්වාන සෙනං පියසාතරූපං;
එකොහං [එකාහං (ක.)] ඣායං සුඛමනුබොධිං,
තස්මා ජනෙන න කරොමි සක්ඛිං [සඛිං (ක.) සං. නි. 1.161 පස්සිතබ්බං];
සක්ඛී [සඛී (ක.)] න සම්පජ්ජති කෙනචි මෙ'ති.

''ඉමස්ස ඛො, භන්තෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස කථං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති?

‘‘පඨවීකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ‘අත්ථො’ති අභිනිබ්බත්තෙසුං [අත්ථාභිනිබ්බත්තෙසුං (සී.ස්‍යා.)]. යාවතා ඛො, භගිනි, පඨවීකසිණසමාපත්තිපරමතා, තදභිඤ්ඤාසි භගවා. තදභිඤ්ඤාය භගවා අස්සාදමද්දස [ආදිමද්දස (සී. ස්‍යා.)] ආදීනවමද්දස නිස්සරණමද්දස මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනමද්දස. තස්ස අස්සාදදස්සනහෙතු ආදීනවදස්සනහෙතු නිස්සරණදස්සනහෙතු මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනහෙතු අත්ථස්ස පත්ති හදයස්ස සන්ති විදිතා හොති.

‘‘ආපොකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි...පෙ.... තෙජොකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... වායොකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... නීලකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... පීතකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... ලොහිතකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... ඔදාතකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... ආකාසකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි... විඤ්ඤාණකසිණසමාපත්තිපරමා ඛො, භගිනි, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා ‘අත්ථො’ති අභිනිබ්බත්තෙසුං. යාවතා ඛො, භගිනි, විඤ්ඤාණකසිණසමාපත්තිපරමතා, තදභිඤ්ඤාසි භගවා. තදභිඤ්ඤාය භගවා අස්සාදමද්දස ආදීනවමද්දස නිස්සරණමද්දස මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනමද්දස. තස්ස අස්සාදදස්සනහෙතු ආදීනවදස්සනහෙතු නිස්සරණදස්සනහෙතු මග්ගාමග්ගඤාණදස්සනහෙතු අත්ථස්ස පත්ති හදයස්ස සන්ති විදිතා හොති. ඉති ඛො, භගිනි, යං තං වුත්තං භගවතා කුමාරිපඤ්හෙසු –

‘අත්ථස්ස පත්තිං හදයස්ස සන්තිං,
ජෙත්වාන සෙනං පියසාතරූපං;
එකොහං ඣායං සුඛමනුබොධිං,
තස්මා ජනෙන න කරොමි සක්ඛිං;
සක්ඛී න සම්පජ්ජති කෙනචි මෙ’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛො, භගිනි, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමමහාපඤ්හාසුත්තං

27. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං; යංනූන මයං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාමා’’ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එතදවොචුං –

''සමණො, ආවුසො, ගොතමො සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙති – 'එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, සබ්බං ධම්මං අභිජානාථ, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය විහරථා'ති; මයම්පි ඛො, ආවුසො, සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙම – 'එථ තුම්හෙ, ආවුසො, සබ්බං ධම්මං අභිජානාථ, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය විහරථා'ති. ඉධ නො, ආවුසො, කො විසෙසො කො අධිප්පයාසො කිං නානාකරණං සමණස්ස වා ගොතමස්ස අම්හාකං වා, යදිදං ධම්මදෙසනාය වා ධම්මදෙසනං අනුසාසනියා වා අනුසාසනි''න්ති?

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිංසු නප්පටික්කොසිංසු. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු – ''භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමා''ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

''ඉධ මයං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිම්හා. තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – 'අතිප්පගො ඛො තාව සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිතුං; යංනූන මයං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාමා'ති. අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිම්හා; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදිම්හා. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිම්හා. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අම්හෙ එතදවොචුං –

'සමණො, ආවුසො, ගොතමො සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙති – එථ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, සබ්බං ධම්මං අභිජානාථ, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය විහරථාති; මයම්පි ඛො, ආවුසො, සාවකානං එවං ධම්මං දෙසෙම – එථ තුම්හෙ, ආවුසො, සබ්බං ධම්මං අභිජානාථ, සබ්බං ධම්මං අභිඤ්ඤාය විහරථාති. ඉධ නො, ආවුසො, කො විසෙසො කො අධිප්පයාසො කිං නානාකරණං සමණස්ස වා ගොතමස්ස අම්හාකං වා, යදිදං ධම්මදෙසනාය වා ධම්මදෙසනං අනුසාසනියා වා අනුසාසනි'න්ති?

‘‘අථ ඛො මයං, භන්තෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං භාසිතං නෙව අභිනන්දිම්හා නප්පටික්කොසිම්හා. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිම්හා – ‘භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමා’’’ති.

‘‘එවංවාදිනො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘එකො, ආවුසො, පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණං, ද්වෙ පඤ්හා ද්වෙ උද්දෙසා ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානි, තයො පඤ්හා තයො උද්දෙසා තීණි වෙය්‍යාකරණානි, චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානි, පඤ්ච පඤ්හා පඤ්චුද්දෙසා පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානි, ඡ පඤ්හා ඡ උද්දෙසා ඡ වෙය්‍යාකරණානි, සත්ත පඤ්හා සත්තුද්දෙසා සත්ත වෙය්‍යාකරණානි, අට්ඨ පඤ්හා අට්ඨුද්දෙසා අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානි, නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානි, දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී’ති. එවං පුට්ඨා, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා න චෙව සම්පායිස්සන්ති, උත්තරිං ච විඝාතං ආපජ්ජිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? යථා තං, භික්ඛවෙ, අවිසයස්මිං. නාහං තං, භික්ඛවෙ, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යො ඉමෙසං පඤ්හානං වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා ඉතො වා පන සුත්වා.

‘‘‘එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණ’න්ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? එකධම්මෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමස්මිං එකධම්මෙ? ‘සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතිකා’ – ඉමස්මිං ඛො, භික්ඛවෙ, එකධම්මෙ භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. ‘එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණ’න්ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘ද්වෙ පඤ්හා ද්වෙ උද්දෙසා ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානී’ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ද්වීසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු ද්වීසු? නාමෙ ච රූපෙ ච – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වීසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. ‘ද්වෙ පඤ්හා ද්වෙ උද්දෙසා ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානී’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''තයො පඤ්හා තයො උද්දෙසා තීණි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තීසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු තීසු? තීසු වෙදනාසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, තීසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'තයො පඤ්හා තයො උද්දෙසා තීණි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? චතූසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු චතූසු? චතූසු ආහාරෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, චතූසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''පඤ්ච පඤ්හා පඤ්චුද්දෙසා පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? පඤ්චසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු පඤ්චසු? පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'පඤ්ච පඤ්හා පඤ්චුද්දෙසා පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''ඡ පඤ්හා ඡ උද්දෙසා ඡ වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඡසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු ඡසු? ඡසු අජ්ඣත්තිකෙසු ආයතනෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, ඡසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'ඡ පඤ්හා ඡ උද්දෙසා ඡ වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''සත්ත පඤ්හා සත්තුද්දෙසා සත්ත වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? සත්තසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු සත්තසු? සත්තසු විඤ්ඤාණට්ඨිතීසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'සත්ත පඤ්හා සත්තුද්දෙසා සත්ත වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''අට්ඨ පඤ්හා අට්ඨුද්දෙසා අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? අට්ඨසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු අට්ඨසු? අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො…පෙ…. දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'අට්ඨ පඤ්හා අට්ඨුද්දෙසා අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? නවසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු නවසු? නවසු සත්තාවාසෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, නවසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? දසසු, භික්ඛවෙ, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු දසසු? දසසු අකුසලෙසු කම්මපථෙසු – ඉමෙසු ඛො, භික්ඛවෙ, දසසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'දස පඤ්හා

දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී’ති, ඉති යං තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති. සත්තමං.

8. දුතියමහාපඤ්හාසුත්තං

28. එකං සමයං භගවා කජඞ්ගලායං විහරති වෙළුවනෙ. අථ ඛො සම්බහුලා කජඞ්ගලකා උපාසකා යෙන කජඞ්ගලිකා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා කජඞ්ගලිකං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො කජඞ්ගලකා උපාසකා කජඞ්ගලිකං භික්ඛුනිං එතදවොචුං –

‘‘වුත්තමිදං, අය්‍යෙ, භගවතා මහාපඤ්හෙසු – ‘එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණං, ද්වෙ පඤ්හා ද්වෙ උද්දෙසා ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානි, තයො පඤ්හා තයො උද්දෙසා තීණි වෙය්‍යාකරණානි, චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානි, පඤ්ච පඤ්හා පඤ්චුද්දෙසා පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානි, ඡ පඤ්හා ඡ උද්දෙසා ඡ වෙය්‍යාකරණානි, සත්ත පඤ්හා සත්තුද්දෙසා සත්ත වෙය්‍යාකරණානි, අට්ඨ පඤ්හා අට්ඨුද්දෙසා අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානි, නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානි, දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී’ති. ඉමස්ස නු ඛො, අය්‍යෙ, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස කථං විත්ථාරෙන අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති?

‘‘න ඛො පනෙතං, ආවුසො, භගවතො සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං, නපි මනොභාවනීයානං භික්ඛූනං සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං; අපි ච, යථා මෙත්ථ ඛායති තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, අය්‍යෙ’’ති, ඛො කජඞ්ගලකා උපාසකා කජඞ්ගලිකාය භික්ඛුනියා පච්චස්සොසුං. කජඞ්ගලිකා භික්ඛුනී එතදවොච –

‘‘‘එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණ’න්ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? එකධම්මෙ, ආවුසො, භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමස්මිං එකධම්මෙ? සබ්බෙ සත්තා ආහාරට්ඨිතිකා – ඉමස්මිං ඛො, ආවුසො, එකධම්මෙ භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. ‘එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණන්ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

‘‘‘ද්වෙ පඤ්හා ද්වෙ උද්දෙසා ද්වෙ වෙය්‍යාකරණානී’ති ඉති, ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ද්වීසු, ආවුසො, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා

විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු ද්වීසු? නාමෙ ච රූපෙ ච…පෙ…. කතමෙසු තීසු? තීසු වෙදනාසු – ඉමෙසු ඛො, ආවුසො, තීසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'තයො පඤ්හා තයො උද්දෙසා තීණි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? චතූසු, ආවුසො, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු චතූසු? චතූසු සතිපට්ඨානෙසු – ඉමෙසු ඛො, ආවුසො, චතූසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'චත්තාරො පඤ්හා චත්තාරො උද්දෙසා චත්තාරි වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''පඤ්ච පඤ්හා පඤ්චුද්දෙසා පඤ්ච වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? පඤ්චසු, ආවුසො, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු පඤ්චසු? පඤ්චසු ඉන්ද්‍රියෙසු…පෙ…. කතමෙසු ඡසු? ඡසු නිස්සරණියාසු ධාතූසු…පෙ…. කතමෙසු සත්තසු? සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු…පෙ…. කතමෙසු අට්ඨසු? අට්ඨසු අරියඅට්ඨඞ්ගිකමග්ගෙසු – ඉමෙසු ඛො, ආවුසො, අට්ඨසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'අට්ඨ පඤ්හා අට්ඨුද්දෙසා අට්ඨ වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? නවසු, ආවුසො, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු නවසු? නවසු සත්තාවාසෙසු – ඉමෙසු ඛො, ආවුසො, නවසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා නිබ්බින්දමානො සම්මා විරජ්ජමානො සම්මා විමුච්චමානො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'නව පඤ්හා නවුද්දෙසා නව වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං භගවතා. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? දසසු, ආවුසො, ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. කතමෙසු දසසු? දසසු කුසලෙසු කම්මපථෙසු – ඉමෙසු ඛො, ආවුසො, දසසු ධම්මෙසු භික්ඛු සම්මා සුභාවිතචිත්තො සම්මා පරියන්තදස්සාවී සම්මදත්ථං අභිසමෙච්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො හොති. 'දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉති යං තං වුත්තං භගවතා ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

''ඉති ඛො, ආවුසො, යං තං වුත්තං භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතාසු මහාපඤ්හාසු – 'එකො පඤ්හො එකො උද්දෙසො එකං වෙය්‍යාකරණං...පෙ.... දස පඤ්හා දසුද්දෙසා දස වෙය්‍යාකරණානී'ති, ඉමස්ස ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ, ආවුසො, භගවන්තඤ්ඤෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො [යථා ඛො (ක.), යථා නො (බහූසු) අ. නි. 10.115, 172 පන පාඨභෙදො නත්ථි] භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාථා''ති. ''එවං, අය්‍යෙ''ති ඛො කජඞ්ගලකා උපාසකා කජඞ්ගලිකාය භික්ඛුනියා භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා කජඞ්ගලිකං භික්ඛුනිං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො කජඞ්ගලකා උපාසකා යාවතකො අහොසි කජඞ්ගලිකාය භික්ඛුනියා සද්ධිං කථාසල්ලාපො, තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසුං.

''සාධු සාධු, ගහපතයො! පණ්ඩිතා, ගහපතයො, කජඞ්ගලිකා භික්ඛුනී. මහාපඤ්ඤා, ගහපතයො, කජඞ්ගලිකා භික්ඛුනී. මං චෙපි තුම්හෙ, ගහපතයො, උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි චෙතං එවමෙවං [එවමෙව (ක.) ම. නි. 1.205 පස්සිතබ්බං] බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං කජඞ්ගලිකාය භික්ඛුනියා බ්‍යාකතං. එසො චෙව තස්ස [එසො චෙවෙතස්ස (ම. නි. 1.205)] අත්ථො. එවඤ්ච නං ධාරෙය්‍යාථා''ති. අට්ඨමං.

9. පඨමකොසලසුත්තං

29. ''යාවතා, භික්ඛවෙ, කාසිකොසලා, යාවතා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස විජිතං [විජිතෙ (සී. ක.)], රාජා තත්ථ පසෙනදි කොසලො අග්ගමක්ඛායති. රඤ්ඤොපි ඛො, භික්ඛවෙ, පසෙනදිස්ස කොසලස්ස අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

''යාවතා, භික්ඛවෙ, චන්දිමසූරියා පරිහරන්ති දිසා භන්ති විරොචමානා, තාව සහස්සධා ලොකො. තස්මිං සහස්සධා ලොකෙ සහස්සං චන්දානං

සහස්සං සූරියානං [සුරියානං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] සහස්සං සිනෙරුපබ්බතරාජානං සහස්සං ජම්බුදීපානං සහස්සං අපරගොයානානං සහස්සං උත්තරකුරූනං සහස්සං පුබ්බවිදෙහානං චත්තාරි මහාසමුද්දසහස්සානි චත්තාරි මහාරාජසහස්සානි සහස්සං චාතුමහාරාජිකානං සහස්සං තාවතිංසානං සහස්සං යාමානං සහස්සං තුසිතානං සහස්සං නිම්මානරතීනං සහස්සං පරනිම්මිතවසවත්තීනං සහස්සං බ්‍රහ්මලොකානං. යාවතා, භික්ඛවෙ, සහස්සී ලොකධාතු, මහාබ්‍රහ්මා තත්ථ අග්ගමක්ඛායති. මහාබ්‍රහ්මුනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

‘‘හොති සො, භික්ඛවෙ, සමයො යං අයං ලොකො සංවට්ටති. සංවට්ටමානෙ, භික්ඛවෙ, ලොකෙ යෙභුය්‍යෙන සත්තා ආභස්සරසංවත්තනිකා [ආභස්සරවත්තනිකා (සී. ස්‍යා.)] භවන්ති. තෙ තත්ථ හොන්ති මනොමයා පීතිභක්ඛා සයංපභා අන්තලික්ඛෙචරා සුභට්ඨායිනො චිරං දීඝමද්ධානං තිට්ඨන්ති. සංවට්ටමානෙ, භික්ඛවෙ, ලොකෙ ආභස්සරා දෙවා අග්ගමක්ඛායන්ති. ආභස්සරානම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

[අ. නි. 10.25] ‘‘දසයිමානි, භික්ඛවෙ, කසිණායතනානි. කතමානි දස? පථවීකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං; ආපොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති…පෙ…. තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… වායොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… නීලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… පීතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ඔදාතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස කසිණායතනානි.

‘‘එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං දසන්නං කසිණායතනානං යදිදං විඤ්ඤාණකසිණං එකො සඤ්ජානාති උද්ධං අධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං. එවංසඤ්ඤිනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංසඤ්ඤීනම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

[දී. නි. 3.338, 358; අ. නි. 8.64] ‘‘අට්ඨිමානි, භික්ඛවෙ, අභිභායතනානි. කතමානි අට්ඨ? අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඨමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං චතුත්ථං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම උමාපුප්ඵං නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං; එවමෙවං අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඤ්චමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම කණිකාරපුප්ඵං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං; එවමෙවං අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං ඡට්ඨං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම බන්ධුජීවකපුප්ඵං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං, සෙය්‍යථා වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං; එවමෙවං අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි; ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී’ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං සත්තමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම ඔසධිතාරකා ඔදාතා ඔදාතවණ්ණා ඔදාතනිදස්සනා ඔදාතනිභාසා, සෙය්‍යථා වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ඔදාතං

ඔදාතවණ්ණං ඔදාතනිදස්සනං ඔදාතනිභාසං; එවමෙවං අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි; 'තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති, එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං අට්ඨමං අභිභායතනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ අභිභායතනානි.

''එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං අට්ඨන්නං අභිභායතනානං යදිදං අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි; 'තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පස්සාමී'ති, එවංසඤ්ඤී හොති. එවංසඤ්ඤිනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංසඤ්ඤීනම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

''චතස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, පටිපදා. කතමා චතස්සො? දුක්ඛා පටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා, දුක්ඛා පටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා, සුඛා පටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, චතස්සො පටිපදා.

''එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, ඉමාසං චතුන්නං පටිපදානං යදිදං සුඛා පටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා. එවංපටිපන්නාපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංපටිපන්නානම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

''චතස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා. කතමා චතස්සො? පරිත්තමෙකො සඤ්ජානාති, මහග්ගතමෙකො සඤ්ජානාති, අප්පමාණමෙකො සඤ්ජානාති, 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනමෙකො සඤ්ජානාති – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, චතස්සො සඤ්ඤා.

''එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, ඉමාසං චතුන්නං සඤ්ඤානං යදිදං 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනමෙකො සඤ්ජානාති. එවංසඤ්ඤිනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංසඤ්ඤීනම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

''එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, බාහිරකානං දිට්ඨිගතානං යදිදං 'නො චස්සං, නො ච මෙ සියා, න භවිස්සාමි, න මෙ භවිස්සතී'ති. එවංදිට්ඨිනො, භික්ඛවෙ, එතං පාටිකඞ්ඛං – 'යා චායං භවෙ අප්පටිකුල්‍යතා, සා චස්ස න භවිස්සති; යා චායං භවනිරොධෙ පාටිකුල්‍යතා, සා චස්ස න භවිස්සතී'ති. එවංදිට්ඨිනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංදිට්ඨිනම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා

අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පරමත්ථවිසුද්ධිං පඤ්ඤාපෙන්ති. එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, පරමත්ථවිසුද්ධිං පඤ්ඤාපෙන්තානං යදිදං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තෙ තදභිඤ්ඤාය තස්ස සච්ඡිකිරියාය ධම්මං දෙසෙන්ති. එවංවාදිනොපි ඛො, භික්ඛවෙ, සන්ති සත්තා. එවංවාදීනම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සත්තානං අත්ථෙව අඤ්ඤථත්තං අත්ථි විපරිණාමො. එවං පස්සං, භික්ඛවෙ, සුතවා අරියසාවකො තස්මිම්පි නිබ්බින්දති. තස්මිං නිබ්බින්දන්තො අග්ගෙ විරජ්ජති, පගෙව හීනස්මිං.

‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙන්ති. එතදග්ගං, භික්ඛවෙ, පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙන්තානං යදිදං ඡන්නං ඵස්සායතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාදා විමොක්ඛො. එවංවාදිං ඛො මං, භික්ඛවෙ, එවමක්ඛායිං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අසතා තුච්ඡා මුසා අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති – ‘සමණො ගොතමො න කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, න වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙතී’ති. කාමානඤ්චාහං, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙමි, රූපානඤ්ච පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙමි, වෙදනානඤ්ච පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙමි, දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතිභූතො අනුපාදා පරිනිබ්බානං පඤ්ඤාපෙමී’’ති. නවමං.

10. දුතියකොසලසුත්තං

30. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො උය්‍යොධිකා නිවත්තො හොති විජිතසඞ්ගාමො ලද්ධාධිප්පායො. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන ආරාමො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි, යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව ආරාමං පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමන්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘කහං නු ඛො, භන්තෙ, භගවා එතරහි විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. දස්සනකාමා හි මයං, භන්තෙ, තං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. ‘‘එසො, මහාරාජ, විහාරො සංවුතද්වාරො. තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආලින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙහි; විවරිස්සති තෙ භගවා ද්වාර’’න්ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන සො විහාරො සංවුතද්වාරො, තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආලින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙසි. විවරි භගවා ද්වාරං. අථ ඛො රාජා

පසෙනදි කොසලො විහාරං පවිසිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති පාණීහි ච පරිසම්බාහති නාමඤ්ච සාවෙති – ''රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො; රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො''ති.

''කං පන ත්වං, මහාරාජ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො ඉමස්මිං සරීරෙ එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොසි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙසී''ති? ''කතඤ්ඤුතං ඛො අහං, භන්තෙ, කතවෙදිතං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''භගවා හි, භන්තෙ, බහුජනහිතාය පටිපන්නො බහුජනසුඛාය බහුනො ජනස්ස අරියෙ ඤායෙ පතිට්ඨාපිතා යදිදං කල්‍යාණධම්මතාය කුසලධම්මතාය. යම්පි, භන්තෙ, භගවා බහුජනහිතාය පටිපන්නො බහුජනසුඛාය බහුනො ජනස්ස අරියෙ ඤායෙ පතිට්ඨාපිතා යදිදං කල්‍යාණධම්මතාය කුසලධම්මතාය, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා සීලවා වුද්ධසීලො අරියසීලො කුසලසීලො කුසලසීලෙන සමන්නාගතො. යම්පි, භන්තෙ, භගවා සීලවා වුද්ධසීලො අරියසීලො කුසලසීලො කුසලසීලෙන සමන්නාගතො, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා දීඝරත්තං ආරඤ්ඤිකො, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවති. යම්පි, භන්තෙ, භගවා දීඝරත්තං ආරඤ්ඤිකො, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවති, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. යම්පි, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි. ''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. යම්පි, භන්තෙ, භගවා ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං

සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා යායං කථා අභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා, සෙය්‍යථිදං – අප්පිච්ඡකථා සන්තුට්ඨිකථා පවිවෙකකථා අසංසග්ගකථා වීරියාරම්භකථා සීලකථා සමාධිකථා පඤ්ඤාකථා විමුත්තිකථා විමුත්තිඤාණදස්සනකථා, එවරූපාය කථාය නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා යායං කථා අභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා, සෙය්‍යථිදං – අප්පිච්ඡකථා…පෙ…. විමුත්තිඤාණදස්සනකථා, එවරූපාය කථාය නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. යම්පි, භන්තෙ, භගවා අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා

වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති, ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති...පෙ.... යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. යම්පි, භන්තෙ, භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන...පෙ.... යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. යම්පි, භන්තෙ, භගවා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං...පෙ.... සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉදම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො භගවති එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොමි, මෙත්තූපහාරං උපදංසෙමි.

''හන්ද ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම. බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා''ති. ''යස්ස දානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී''ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමීති. දසමං.

මහාවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සීහාධිවුත්ති කායෙන, චුන්දෙන කසිණෙන ච;
කාළී ච ද්වෙ මහාපඤ්හා, කොසලෙහි පරෙ දුවෙති.

4. උපාලිවග්ගො

1. උපාලිසුත්තං

31. අථ ඛො ආයස්මා උපාලි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උපාලි භගවන්තං එතදවොච – ''කති නු ඛො, භන්තෙ, අත්ථවසෙ පටිච්ච තථාගතෙන සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, පාතිමොක්ඛං උද්දිට්ඨ''න්ති?

''දස ඛො, උපාලි, අත්ථවසෙ පටිච්ච තථාගතෙන සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, පාතිමොක්ඛං උද්දිට්ඨං. කතමෙ දස? සඞ්ඝසුට්ඨුතාය,

සඞ්ඝඵාසුතාය, දුම්මඞ්කූනං පුග්ගලානං නිග්ගහාය, පෙසලානං භික්ඛූනං ඵාසුවිහාරාය, දිට්ඨධම්මිකානං ආසවානං සංවරාය, සම්පරායිකානං ආසවානං පටිඝාතාය, අප්පසන්නානං පසාදාය, පසන්නානං භියොභාවාය, සද්ධම්මට්ඨිතියා, විනයානුග්ගහාය – ඉමෙ ඛො, උපාලි, දස අත්ථවසෙ පටිච්ච තථාගතෙන සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, පාතිමොක්ඛං උද්දිට්ඨ''න්ති. පඨමං.

2. පාතිමොක්ඛට්ඨපනාසුත්තං

32. ''කති නු ඛො, භන්තෙ, පාතිමොක්ඛට්ඨපනා''ති? ''දස ඛො, උපාලි, පාතිමොක්ඛට්ඨපනා. කතමෙ දස? පාරාජිකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති, පාරාජිකකථා විප්පකතා හොති, අනුපසම්පන්නො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති, අනුපසම්පන්නකථා විප්පකතා හොති, සික්ඛං පච්චක්ඛාතකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති, සික්ඛං පච්චක්ඛාතකකථා විප්පකතා හොති, පණ්ඩකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති, පණ්ඩකකථා විප්පකතා හොති, භික්ඛුනිදූසකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති, භික්ඛුනිදූසකකථා විප්පකතා හොති – ඉමෙ ඛො, උපාලි, දස පාතිමොක්ඛට්ඨපනා''ති. දුතියං.

3. උබ්බාහිකාසුත්තං

33. [චූළව. 231] ''කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු උබ්බාහිකාය සම්මන්නිතබ්බො''ති? ''දසහි ඛො, උපාලි, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු උබ්බාහිකාය සම්මන්නිතබ්බො. කතමෙහි දසහි? ඉධුපාලි, භික්ඛු සීලවා හොති; පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං [සත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා (සී.) එවමුපරිපි] කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො; විනයෙ ඛො පන ඨිතො හොති අසංහීරො; පටිබලො හොති උභො අත්ථපච්චත්ථිකෙ සඤ්ඤාපෙතුං පඤ්ඤාපෙතුං නිජ්ඣාපෙතුං පෙක්ඛෙතුං පසාදෙතුං; අධිකරණසමුප්පාදවූපසමකුසලො හොති – අධිකරණං ජානාති; අධිකරණසමුදයං ජානාති; අධිකරණනිරොධං ජානාති; අධිකරණනිරොධගාමිනිං පටිපදං ජානාති. ඉමෙහි ඛො, උපාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු උබ්බාහිකාය සම්මන්නිතබ්බො''ති. තතියං.

4. උපසම්පදාසුත්තං

34. ''කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා උපසම්පාදෙතබ්බ''න්ති? ''දසහි ඛො, උපාලි, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා උපසම්පාදෙතබ්බං. කතමෙහි දසහි? ඉධුපාලි, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; පාතිමොක්ඛං ඛො පනස්ස විත්ථාරෙන ස්වාගතං හොති සුවිභත්තං සුප්පවත්තං සුවිනිච්ඡිතං සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො; පටිබලො හොති ගිලානං උපට්ඨාතුං වා උපට්ඨාපෙතුං වා; පටිබලො හොති අනභිරතිං වූපකාසෙතුං වා වූපකාසාපෙතුං වා; පටිබලො හොති උප්පන්නං කුක්කුච්චං ධම්මතො විනොදෙතුං; පටිබලො හොති උප්පන්නං දිට්ඨිගතං ධම්මතො විවෙචෙතුං; පටිබලො හොති අධිසීලෙ සමාදපෙතුං; පටිබලො හොති අධිචිත්තෙ සමාදපෙතුං; පටිබලො හොති අධිපඤ්ඤාය සමාදපෙතුං. ඉමෙහි ඛො, උපාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා උපසම්පාදෙතබ්බ''න්ති. චතුත්ථං.

5. නිස්සයසුත්තං

35. ''කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා නිස්සයො දාතබ්බො''ති? ''දසහි ඛො, උපාලි, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා නිස්සයො දාතබ්බො. කතමෙහි දසහි? ඉධුපාලි, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; පාතිමොක්ඛං ඛො පනස්ස විත්ථාරෙන ස්වාගතං හොති සුවිභත්තං සුප්පවත්තං සුවිනිච්ඡිතං සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො; පටිබලො හොති ගිලානං උපට්ඨාතුං වා උපට්ඨාපෙතුං වා; පටිබලො හොති අනභිරතිං වූපකාසෙතුං වා වූපකාසාපෙතුං වා; පටිබලො හොති උප්පන්නං කුක්කුච්චං ධම්මතො විනොදෙතුං; පටිබලො හොති උප්පන්නං දිට්ඨිගතං ධම්මතො විවෙචෙතුං; පටිබලො හොති අධිසීලෙ…පෙ…. අධිචිත්තෙ… අධිපඤ්ඤාය සමාදපෙතුං. ඉමෙහි ඛො, උපාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා නිස්සයො දාතබ්බො''ති. පඤ්චමං.

6. සාමණෙරසුත්තං

36. ''කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො''ති? ''දසහි ඛො, උපාලි, ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො. කතමෙහි දසහි? ඉධුපාලි, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු; බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා; පාතිමොක්ඛං ඛො පනස්ස විත්ථාරෙන ස්වාගතං හොති සුවිභත්තං සුප්පවත්තං සුවිනිච්ඡිතං

සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො; පටිබලො හොති ගිලානං උපට්ඨාතුං වා උපට්ඨාපෙතුං වා; පටිබලො හොති අනභිරතිං වූපකාසෙතුං වා වූපකාසාපෙතුං වා; පටිබලො හොති උප්පන්නං කුක්කුච්චං ධම්මතො විනොදෙතුං; පටිබලො හොති උප්පන්නං දිට්ඨිගතං ධම්මතො විවෙචෙතුං; පටිබලො හොති අධිසීලෙ සමාදපෙතුං; පටිබලො හොති අධිචිත්තෙ සමාදපෙතුං; පටිබලො හොති අධිපඤ්ඤාය සමාදපෙතුං. ඉමෙහි ඛො, උපාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙන භික්ඛුනා සාමණෙරො උපට්ඨාපෙතබ්බො''ති. ඡට්ඨං.

7. සඞ්ඝභෙදසුත්තං

37. '''සඞ්ඝභෙදො සඞ්ඝභෙදො'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සඞ්ඝො භින්නො හොතී''ති? ''ඉධුපාලි, භික්ඛූ අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං විනයොති දීපෙන්ති, විනයං අවිනයොති දීපෙන්ති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අනාචිණ්ණං තථාගතෙන ආචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, ආචිණ්ණං තථාගතෙන අනාචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙන පඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. තෙ ඉමෙහි දසහි වත්ථූහි අවකස්සන්ති අපකස්සන්ති ආවෙනි [ආවෙනිං (චූළව. 352) ආවෙණි, ආවෙණිකං (තත්ථෙව අධොලිපි)] කම්මානි කරොන්ති ආවෙනි පාතිමොක්ඛං උද්දිසන්ති. එත්තාවතා ඛො, උපාලි, සඞ්ඝො භින්නො හොතී''ති. සත්තමං.

8. සඞ්ඝසාමග්ගීසුත්තං

38. [චූළව. 353] '''සඞ්ඝසාමග්ගී සඞ්ඝසාමග්ගී'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සඞ්ඝො සමග්ගො හොතී''ති? ''ඉධුපාලි, භික්ඛූ අධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං අවිනයොති දීපෙන්ති, විනයං විනයොති දීපෙන්ති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අනාචිණ්ණං තථාගතෙන අනාචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, ආචිණ්ණං තථාගතෙන ආචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන පඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. තෙ ඉමෙහි දසහි වත්ථූහි න අවකස්සන්ති න අපකස්සන්ති න ආවෙනි කම්මානි කරොන්ති න ආවෙනි පාතිමොක්ඛං උද්දිසන්ති. එත්තාවතා ඛො, උපාලි, සඞ්ඝො සමග්ගො හොතී''ති. අට්ඨමං.

9. පඨමආනන්දසුත්තං

39. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – '''සඞ්ඝභෙදො සඞ්ඝභෙදො'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සඞ්ඝො භින්නො හොතී''ති? ''ඉධානන්ද, භික්ඛූ අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං විනයොති දීපෙන්ති…පෙ…. පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. තෙ ඉමෙහි දසහි වත්ථූහි අවකස්සන්ති අපකස්සන්ති ආවෙනි කම්මානි කරොන්ති ආවෙනි පාතිමොක්ඛං උද්දිසන්ති. එත්තාවතා ඛො, ආනන්ද, සඞ්ඝො භින්නො හොතී''ති.

''සමග්ගං පන, භන්තෙ, සඞ්ඝං භින්දිත්වා කිං සො පසවතී''ති? ''කප්පට්ඨිකං, ආනන්ද, කිබ්බිසං පසවතී''ති. ''කිං පන, භන්තෙ, කප්පට්ඨිකං කිබ්බිස''න්ති? ''කප්පං, ආනන්ද, නිරයම්හි පච්චතීති –

> ''ආපායිකො නෙරයිකො, කප්පට්ඨො සඞ්ඝභෙදකො;
> වග්ගරතො අධම්මට්ඨො, යොගක්ඛෙමා පධංසති;
> සඞ්ඝං සමග්ගං භින්දිත්වා [භෙත්වාන (සී. ස්‍යා.), භිත්වාන (ක.) චූළව. 354; ඉතිවු. 18; කථාව. 657] කප්පං නිරයම්හි පච්චතී''ති.
> නවමං;

10. දුතියආනන්දසුත්තං

40. '''සඞ්ඝසාමග්ගී සඞ්ඝසාමග්ගී'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, සඞ්ඝො සමග්ගො හොතී''ති? ''ඉධානන්ද, භික්ඛූ අධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං අවිනයොති දීපෙන්ති, විනයං විනයොති දීපෙන්ති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අනාචිණ්ණං තථාගතෙන අනාචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, ආචිණ්ණං තථාගතෙන ආචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන පඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. තෙ ඉමෙහි දසහි වත්ථූහි න අවකස්සන්ති න අපකස්සන්ති න ආවෙනි කම්මානි කරොන්ති න ආවෙනි පාතිමොක්ඛං උද්දිසන්ති. එත්තාවතා ඛො, ආනන්ද, සඞ්ඝො සමග්ගො හොතී''ති.

''භින්නං පන, භන්තෙ, සඞ්ඝං සමග්ගං කත්වා කිං සො පසවතී''ති? ''බ්‍රහ්මං, ආනන්ද, පුඤ්ඤං පසවතී''ති. ''කිං පන, භන්තෙ, බ්‍රහ්මං පුඤ්ඤ''න්ති? ''කප්පං, ආනන්ද, සග්ගම්හි මොදතීති –

> ''සුඛා සඞ්ඝස්ස සාමග්ගී, සමග්ගානඤ්ච අනුග්ගහො;

සමග්ගරතො ධම්මට්ඨො, යොගක්ඛෙමා න ධංසති;
සඞ්ඝං සමග්ගං කත්වාන, කප්පං සග්ගම්හි මොදතී''ති. දසමං;

උපාලිවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

උපාලි ඨපනා උබ්බාහො, උපසම්පදනිස්සයා;
සාමණෙරො ච ද්වෙ භෙදා, ආනන්දෙහි පරෙ දුවෙති.

5. අක්කොසවග්ගො

1. විවාදසුත්තං

41. අථ ඛො ආයස්මා උපාලි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උපාලි භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො, යෙන සඞ්ඝෙ භණ්ඩනකලහවිග්ගහවිවාදා උප්පජ්ජන්ති, භික්ඛූ ච න ඵාසු [ඵාසුං (?)] විහරන්තී''ති? ''ඉධුපාලි, භික්ඛූ අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං විනයොති දීපෙන්ති, විනයං අවිනයොති දීපෙන්ති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අනාචිණ්ණං තථාගතෙන ආචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, ආචිණ්ණං තථාගතෙන අනාචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙන පඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. අයං ඛො, උපාලි, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන සඞ්ඝෙ භණ්ඩනකලහවිග්ගහවිවාදා උප්පජ්ජන්ති, භික්ඛූ ච න ඵාසු විහරන්තී''ති. පඨමං.

2. පඨමවිවාදමූලසුත්තං

42. ''කති නු ඛො, භන්තෙ, විවාදමූලානී''ති? ''දස ඛො, උපාලි, විවාදමූලානි. කතමානි දස? ඉධුපාලි, භික්ඛූ අධම්මං ධම්මොති දීපෙන්ති, ධම්මං අධම්මොති දීපෙන්ති, අවිනයං විනයොති දීපෙන්ති, විනයං අවිනයොති දීපෙන්ති, අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙන භාසිතං ලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, භාසිතං ලපිතං තථාගතෙන අභාසිතං අලපිතං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අනාචිණ්ණං තථාගතෙන ආචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, ආචිණ්ණං තථාගතෙන අනාචිණ්ණං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙන පඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං තථාගතෙන අපඤ්ඤත්තං තථාගතෙනාති දීපෙන්ති. ඉමානි ඛො, උපාලි, දස විවාදමූලානී''ති. දුතියං.

3. දුතියවිවාදමූලසුත්තං

43. ''කති නු ඛො, භන්තෙ, විවාදමූලානී''ති? ''දස ඛො, උපාලි, විවාදමූලානි. කතමානි දස? ඉධුපාලි, භික්ඛූ අනාපත්තිං ආපත්තීති දීපෙන්ති, ආපත්තිං අනාපත්තීති දීපෙන්ති, ලහුකං ආපත්තිං ගරුකාපත්තීති දීපෙන්ති, ගරුකං ආපත්තිං ලහුකාපත්තීති දීපෙන්ති, දුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං අදුට්ඨුල්ලාපත්තීති දීපෙන්ති, අදුට්ඨුල්ලං ආපත්තිං දුට්ඨුල්ලාපත්තීති දීපෙන්ති, සාවසෙසං ආපත්තිං අනවසෙසාපත්තීති දීපෙන්ති, අනවසෙසං ආපත්තිං සාවසෙසාපත්තීති දීපෙන්ති, සප්පටිකම්මං ආපත්තිං අප්පටිකම්මාපත්තීති දීපෙන්ති, අප්පටිකම්මං ආපත්තිං සප්පටිකම්මාපත්තීති දීපෙන්ති. ඉමානි ඛො, උපාලි, දස විවාදමූලානී''ති. තතියං.

4. කුසිනාරසුත්තං

44. එකං සමයං භගවා කුසිනාරායං විහරති බලිහරණෙ වනසණ්ඩෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

[චූළව. 399; පරි. 436] ''චොදකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිත්වා පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරො චොදෙතබ්බො. කතමෙ පඤ්ච ධම්මා අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිතබ්බා? චොදකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – 'පරිසුද්ධකායසමාචාරො නු ඛොම්හි, පරිසුද්ධෙනම්හි කායසමාචාරෙන සමන්නාගතො අච්ඡිද්දෙන අප්පටිමංසෙන. සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො'ති? නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසුද්ධකායසමාචාරො හොති පරිසුද්ධෙන කායසමාචාරෙන සමන්නාගතො අච්ඡිද්දෙන අප්පටිමංසෙන, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'ඉඞ්ඝ තාව ආයස්මා කායිකං සික්ඛස්සූ'ති, ඉතිස්ස භවන්ති වත්තාරො.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, චොදකෙන භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – 'පරිසුද්ධවචීසමාචාරො නු ඛොම්හි, පරිසුද්ධෙනම්හි වචීසමාචාරෙන සමන්නාගතො අච්ඡිද්දෙන අප්පටිමංසෙන. සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො'ති? නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසුද්ධවචීසමාචාරො හොති පරිසුද්ධෙන වචීසමාචාරෙන සමන්නාගතො අච්ඡිද්දෙන අප්පටිමංසෙන, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'ඉඞ්ඝ තාව ආයස්මා වාචසිකං සික්ඛස්සූ'ති, ඉතිස්ස භවන්ති වත්තාරො.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, චොදකෙන භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – 'මෙත්තං නු ඛො මෙ චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං සබ්‍රහ්මචාරීසු අනාඝාතං. සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො'ති? නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො මෙත්තං චිත්තං පච්චුපට්ඨිතං හොති සබ්‍රහ්මචාරීසු අනාඝාතං, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – 'ඉඞ්ඝ තාව

ආයස්මා සබ්‍රහ්මචාරීසු මෙත්තං චිත්තං උපට්ඨාපෙහී’ති, ඉතිස්ස භවන්ති වත්තාරො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, චොදකෙන භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘බහුස්සුතො නු ඛොම්හි සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපා මෙ ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො’ති? නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා, තස්ස භවන්ති වත්තාරො – ‘ඉඞ්ඝ තාව ආයස්මා ආගමං පරියාපුණස්සූ’ති, ඉතිස්ස භවන්ති වත්තාරො.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, චොදකෙන භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන එවං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘උභයානි ඛො පන මෙ පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො. සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො’ති? නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො උභයානි පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො, ‘ඉදං පනායස්මා, කත්ථ වුත්තං භගවතා’ති, ඉති පුට්ඨො න සම්පායිස්සති. තස්ස භවන්ති වත්තාරො – ‘ඉඞ්ඝ තාව ආයස්මා විනයං සික්ඛස්සූ’ති, ඉතිස්ස භවන්ති වත්තාරො. ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිතබ්බා.

‘‘කතමෙ පඤ්ච ධම්මා අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙතබ්බා? ‘කාලෙන වක්ඛාමි, නො අකාලෙන; භූතෙන වක්ඛාමි, නො අභූතෙන; සණ්හෙන වක්ඛාමි, නො ඵරුසෙන; අත්ථසංහිතෙන වක්ඛාමි, නො අනත්ථසංහිතෙන; මෙත්තචිත්තො වක්ඛාමි, නො දොසන්තරො’ති – ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙතබ්බා. චොදකෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා පරං චොදෙතුකාමෙන ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිත්වා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං උපට්ඨාපෙත්වා පරො චොදෙතබ්බො’’ති. චතුත්ථං.

5. රාජන්තෙපුරප්පවෙසනසුත්තං

45. [පාචි. 497] ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ආදීනවා රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, රාජා මහෙසියා සද්ධිං නිසින්නො හොති. තත්‍ර භික්ඛු පවිසති. මහෙසී වා භික්ඛුං දිස්වා සිතං පාතුකරොති, භික්ඛු වා මහෙසිං දිස්වා සිතං පාතුකරොති. තත්ථ රඤ්ඤො

එවං හොති – ‘අද්ධා ඉමෙසං කතං වා කරිස්සන්ති වා’ති! අයං, භික්ඛවෙ, පඨමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාජා බහුකිච්චො බහුකරණීයො අඤ්ඤතරං ඉත්ථිං ගන්ත්වා න සරති – ‘සා තෙන ගබ්භං ගණ්හාති’. තත්ථ රඤ්ඤො එවං හොති – ‘න ඛො ඉධ අඤ්ඤො කොචි පවිසති, අඤ්ඤත්‍ර පබ්බජිතෙන. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, දුතියො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ අඤ්ඤතරං රතනං නස්සති. තත්ථ රඤ්ඤො එවං හොති – ‘න ඛො ඉධ අඤ්ඤො කොචි පවිසති, අඤ්ඤත්‍ර පබ්බජිතෙන. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, තතියො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ අබ්භන්තරා ගුය්හමන්තා බහිද්ධා සම්භෙදං ගච්ඡන්ති. තත්ථ රඤ්ඤො එවං හොති – ‘න ඛො ඉධ අඤ්ඤො කොචි පවිසති, අඤ්ඤත්‍ර පබ්බජිතෙන. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, චතුත්ථො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ පිතා වා පුත්තං පත්ථෙති පුත්තො වා පිතරං පත්ථෙති. තෙසං එවං හොති – ‘න ඛො ඉධ අඤ්ඤො කොචි පවිසති, අඤ්ඤත්‍ර පබ්බජිතෙන. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, පඤ්චමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාජා නීචට්ඨානියං උච්චෙ ඨානෙ ඨපෙති. යෙසං තං අමනාපං තෙසං එවං හොති – ‘රාජා ඛො පබ්බජිතෙන සංසට්ඨො. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, ඡට්ඨො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාජා උච්චට්ඨානියං නීචෙ ඨානෙ ඨපෙති. යෙසං තං අමනාපං තෙසං එවං හොති – ‘රාජා ඛො පබ්බජිතෙන සංසට්ඨො. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, සත්තමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාජා අකාලෙ සෙනං උය්‍යොජෙති. යෙසං තං අමනාපං තෙසං එවං හොති – ‘රාජා ඛො පබ්බජිතෙන සංසට්ඨො. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම’න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, අට්ඨමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රාජා කාලෙ සෙනං උය්‍යොජෙත්වා අන්තරාමග්ගතො නිවත්තාපෙති. යෙසං තං අමනාපං තෙසං එවං හොති –

'රාජා ඛො පබ්බජිතෙන සංසට්ඨො. සියා නු ඛො පබ්බජිතස්ස කම්ම'න්ති. අයං, භික්ඛවෙ, නවමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ.

''පුන චපරං, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො අන්තෙපුරං හත්ථිසම්මද්දං අස්සසම්මද්දං රථසම්මද්දං රජනීයානි රූපසද්දගන්ධරසඵොට්ඨබ්බානි, යානි න පබ්බජිතස්ස සාරුප්පානි. අයං, භික්ඛවෙ, දසමො ආදීනවො රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ආදීනවා රාජන්තෙපුරප්පවෙසනෙ''ති. පඤ්චමං.

6. සක්කසුත්තං

46. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා සක්කා උපාසකා තදහුපොසථෙ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො සක්කෙ උපාසකෙ භගවා එතදවොච – ''අපි නු තුම්හෙ, සක්කා, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසථා''ති? ''අප්පෙකදා මයං, භන්තෙ, අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසාම, අප්පෙකදා න උපවසාමා''ති. ''තෙසං වො, සක්කා, අලාභා තෙසං දුල්ලද්ධං, යෙ තුම්හෙ එවං සොකසභයෙ ජීවිතෙ මරණසභයෙ ජීවිතෙ අප්පෙකදා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසථ, අප්පෙකදා න උපවසථ.

''තං කිං මඤ්ඤථ, සක්කා, ඉධ පුරිසො යෙන කෙනචි කම්මට්ඨානෙන අනාපජ්ජ අකුසලං දිවසං අඩ්ඪකහාපණං නිබ්බිසෙය්‍ය. දක්ඛො පුරිසො උට්ඨානසම්පන්නොති අලං වචනායා''ති? ''එවං, භන්තෙ''.

''තං කිං මඤ්ඤථ, සක්කා, ඉධ පුරිසො යෙන කෙනචි කම්මට්ඨානෙන අනාපජ්ජ අකුසලං දිවසං කහාපණං නිබ්බිසෙය්‍ය. දක්ඛො පුරිසො උට්ඨානසම්පන්නොති අලං වචනායා''ති? ''එවං, භන්තෙ''.

''තං කිං, මඤ්ඤථ, සක්කා, ඉධ පුරිසො යෙන කෙනචි කම්මට්ඨානෙන අනාපජ්ජ අකුසලං දිවසං ද්වෙ කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය ... තයො කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... චත්තාරො කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... පඤ්ච කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... ඡ කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... සත්ත කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... අට්ඨ කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... නව කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... දස කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... වීස කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... තිංස කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... චත්තාරීසං කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... පඤ්ඤාසං කහාපණෙ නිබ්බිසෙය්‍ය... කහාපණසතං නිබ්බිසෙය්‍ය. දක්ඛො පුරිසො උට්ඨානසම්පන්නොති අලං වචනායා''ති? ''එවං, භන්තෙ''.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, සක්කා, අපි නු සො පුරිසො දිවසෙ දිවසෙ කහාපණසතං කහාපණසහස්සං නිබ්බිසමානො ලද්ධං ලද්ධං නික්ඛිපන්තො වස්සසතායුකො වස්සසතජීවී මහන්තං භොගක්ඛන්ධං අධිගච්ඡෙය්‍යා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, සක්කා, අපි නු සො පුරිසො භොගහෙතු භොගනිදානං භොගාධිකරණං එකං වා රත්තිං එකං වා දිවසං උපඩ්ඪං වා රත්තිං උපඩ්ඪං වා දිවසං එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘තං කිස්ස හෙතු’’? ‘‘කාමා හි, භන්තෙ, අනිච්චා තුච්ඡා මුසා මොසධම්මා’’ති.

‘‘ඉධ පන වො, සක්කා, මම සාවකො දස වස්සානි අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය. සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තිට්ඨන්තු, සක්කා, දස වස්සානි.

ඉධ මම සාවකො නව වස්සානි... අට්ඨ වස්සානි... සත්ත වස්සානි... ඡ වස්සානි... පඤ්ච වස්සානි චත්තාරි වස්සානි... තීණි වස්සානි... ද්වෙ වස්සානි... එකං වස්සං අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය, සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තිට්ඨතු, සක්කා, එකං වස්සං.

ඉධ මම සාවකො දස මාසෙ අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය, සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තිට්ඨන්තු, සක්කා, දස මාසා.

ඉධ මම සාවකො නව මාසෙ... අට්ඨ මාසෙ... සත්ත මාසෙ... ඡ මාසෙ... පඤ්ච මාසෙ... චත්තාරො මාසෙ... තයො මාසෙ... ද්වෙ මාසෙ... එකං මාසං... අඩ්ඪමාසං අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය, සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තිට්ඨතු, සක්කා, අඩ්ඪමාසො.

ඉධ මම සාවකො දස රත්තින්දිවෙ [රත්තිදිවෙ (ක.)] අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි

එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය, සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තිට්ඨන්තු, සක්කා, දස රත්තින්දිවා.

ඉධ මම සාවකො නව රත්තින්දිවෙ... අට්ඨ රත්තින්දිවෙ... සත්ත රත්තින්දිවෙ... ඡ රත්තින්දිවෙ... පඤ්ච රත්තින්දිවෙ... චත්තාරො රත්තින්දිවෙ... තයො රත්තින්දිවෙ... ද්වෙ රත්තින්දිවෙ... එකං රත්තින්දිවං අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො යථා මයානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො සතම්පි වස්සානි සතම්පි වස්සසතානි සතම්පි වස්සසහස්සානි එකන්තසුඛප්පටිසංවෙදී විහරෙය්‍ය, සො ච ඛ්වස්ස සකදාගාමී වා අනාගාමී වා අපණ්ණකං වා සොතාපන්නො. තෙසං වො, සක්කා, අලාභා තෙසං දුල්ලද්ධං, යෙ තුම්හෙ එවං සොකසභයෙ ජීවිතෙ මරණසභයෙ ජීවිතෙ අප්පෙකදා අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසථ, අප්පෙකදා න උපවසථා''ති. ''එතෙ මයං, භන්තෙ, අජ්ජතග්ගෙ අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං උපොසථං උපවසිස්සාමා''ති. ඡට්ඨං.

7. මහාලිසුත්තං

47. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො මහාලි ලිච්ඡවි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මහාලි ලිච්ඡවි භගවන්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, භන්තෙ හෙතු, කො පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති? ''ලොභො ඛො, මහාලි, හෙතු, ලොභො පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. දොසො ඛො, මහාලි, හෙතු, දොසො පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. මොහො ඛො, මහාලි, හෙතු, මොහො පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. අයොනිසො මනසිකාරො ඛො, මහාලි, හෙතු, අයොනිසො මනසිකාරො පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. මිච්ඡාපණිහිතං ඛො, මහාලි, චිත්තං හෙතු, මිච්ඡාපණිහිතං චිත්තං පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියාති. අයං ඛො, මහාලි, හෙතු, අයං පච්චයො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති.

''කො පන, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති? ''අලොභො ඛො, මහාලි, හෙතු, අලොභො පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. අදොසො ඛො, මහාලි, හෙතු, අදොසො පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. අමොහො ඛො, මහාලි, හෙතු, අමොහො පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. යොනිසො මනසිකාරො ඛො, මහාලි, හෙතු, යොනිසො මනසිකාරො පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. සම්මාපණිහිතං ඛො, මහාලි,

චිත්තං හෙතු, සම්මාපණිහිතං චිත්තං පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. අයං ඛො, මහාලි, හෙතු, අයං පච්චයො කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස කිරියාය කල්‍යාණස්ස කම්මස්ස පවත්තියා. ඉමෙ ච, මහාලි, දස ධම්මා ලොකෙ න සංවිජ්ජෙය්‍යුං, නයිධ පඤ්ඤායෙථ අධම්මචරියාවිසමචරියාති වා ධම්මචරියාසමචරියාති වා. යස්මා ච ඛො, මහාලි, ඉමෙ දස ධම්මා ලොකෙ සංවිජ්ජන්ති, තස්මා පඤ්ඤායති අධම්මචරියාවිසමචරියාති වා ධම්මචරියාසමචරියාති වා''ති. සත්තමං.

8. පබ්බජිතඅභිණ්හසුත්තං

48. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බා. කතමෙ දස? 'වෙවණ්ණියම්හි අජ්ඣුපගතො'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'පරපටිබද්ධා මෙ ජීවිකා'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'අඤ්ඤො මෙ ආකප්පො කරණීයො'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'කච්චි නු ඛො මෙ අත්තා සීලතො න උපවදතී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'කච්චි නු ඛො මං අනුවිච්ච විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී සීලතො න උපවදන්තී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'සබ්බෙහි මෙ පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'කම්මස්සකොම්හි කම්මදායාදො කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණො, යං කම්මං කරිස්සාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා තස්ස දායාදො භවිස්සාමී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'කථංභූතස්ස මෙ රත්තින්දිවා වීතිවත්තන්තී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'කච්චි නු ඛො අහං සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරමාමී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං; 'අත්ථි නු ඛො මෙ උත්තරි මනුස්සධම්මො අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසො අධිගතො, යෙනාහං [යොහං (සී. පී. ක.), සොහං (ස්‍යා.)] පච්ඡිමෙ කාලෙ සබ්‍රහ්මචාරීහි පුට්ඨො න මඞ්කු භවිස්සාමී'ති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බා''ති. අට්ඨමං.

9. සරීරට්ඨධම්මසුත්තං

49. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සරීරට්ඨා. කතමෙ දස? සීතං, උණ්හං, ජිඝච්ඡා, පිපාසා, උච්චාරො, පස්සාවො, කායසංවරො, වචීසංවරො, ආජීවසංවරො, පොනොභවිකො [පොනොබ්භවිකො (ක.)] භවසඞ්ඛාරො – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා සරීරට්ඨා''ති. නවමං.

10. භණ්ඩනසුත්තං

50. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා

භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති.

අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන උපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා’’ති?

‘‘ඉධ මයං, භන්තෙ, පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරාමා’’ති. ‘‘න ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං, යං තුම්හෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරෙය්‍යාථ.

‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සාරණීයා පියකරණා ගරුකරණා [පියකරාණා ගරුකරාණා (?)] සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තන්ති. කතමෙ දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති…පෙ…. සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු බහුස්සුතො හොති…පෙ…. දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවචො හොති සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං. යම්පි,

භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුවචො හොති සොවචස්සකරණෙහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඛමො පදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි – තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො, තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යානි තානි සබ්‍රහ්මචාරීනං උච්චාවචානි කිංකරණීයානි – තත්ථ දක්ඛො හොති අනලසො තත්‍රුපායාය වීමංසාය සමන්නාගතො අලං කාතුං අලං සංවිධාතුං, අයම්පි ධම්මො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො, අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො පියකරණො ගරුකරණො සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො…පෙ.… සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති, පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතිමා හොති, පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො…පෙ.… සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය

සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, අයම්පි ධම්මො සාරණීයො...පෙ.... සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා සාරණීයා පියකරණා ගරුකරණා සඞ්ගහාය අවිවාදාය සාමග්ගියා එකීභාවාය සංවත්තන්තී''ති. දසමං.

අක්කොසවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

විවාදා ද්වෙ ච මූලානි, කුසිනාරපවෙසනෙ;
සක්කො මහාලි අභිඤ්ඤං, සරීරට්ඨා ච භණ්ඩනාති.

පඨමපණ්ණාසකං සමත්තං.

2. දුතියපණ්ණාසකං

(6) 1. සචිත්තවග්ගො

1. සචිත්තසුත්තං

51. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරචිත්තපරියායකුසලො හොති, අථ 'සචිත්තපරියායකුසලො භවිස්සාමී'ති [භවිස්සාමාති (සයා.)] – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සචිත්තපරියායකුසලො හොති? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදකපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති. නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තෙනෙවත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො – 'ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ'ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණා බහුකාරා [භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො බහුකාරො (ක.)] හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු – 'අභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, බ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අබ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විගතථිනමිද්ධො නු ඛො බහුලං විහරාමි, උද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනුද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අක්කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සාරද්ධකායො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසාරද්ධකායො නු

ඛො බහුලං විහරාමි, කුසීතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, ආරද්ධවීරියො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමී'ති.

''සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'අභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි, බ්‍යාපන්නචිත්තො බහුලං විහරාමි, ථීනමිද්ධපරියුට්ඨිතො බහුලං විහරාමි, උද්ධතො බහුලං විහරාමි, විචිකිච්ඡො බහුලං විහරාමි, කොධනො බහුලං විහරාමි, සංකිලිට්ඨචිත්තො බහුලං විහරාමි, සාරද්ධකායො බහුලං විහරාමි, කුසීතො බහුලං විහරාමි, අසමාහිතො බහුලං විහරාමී'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

''සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'අනභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි, අබ්‍යාපන්නචිත්තො බහුලං විහරාමි, විගතථීනමිද්ධො බහුලං විහරාමි, අනුද්ධතො බහුලං විහරාමි, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො බහුලං විහරාමි, අක්කොධනො බහුලං විහරාමි, අසංකිලිට්ඨචිත්තො බහුලං විහරාමි, අසාරද්ධකායො බහුලං විහරාමි, ආරද්ධවීරියො බහුලං විහරාමි, සමාහිතො බහුලං විහරාමී'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසුයෙව කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය උත්තරි ආසවානං ඛයාය යොගො කරණීයො''ති. පඨමං.

2. සාරිපුත්තසුත්තං

52. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ආවුසො භික්ඛවෙ''ති. ''ආවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

''නො චෙ, ආවුසො, භික්ඛු පරචිත්තපරියායකුසලො හොති, අථ 'සචිත්තපරියායකුසලො භවිස්සාමී'ති – එවඤ්හි වො, ආවුසො, සික්ඛිතබ්බං.

''කථඤ්චාවුසො, භික්ඛු සචිත්තපරියායකුසලො හොති? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති. නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා

අඞ්ගණං වා, තෙනෙවත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො – ‘ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ’ති.

එවමෙවං ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණා බහුකාරා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු – ‘අභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, බ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අබ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විගතථිනමිද්ධො නු ඛො බහුලං විහරාමි, උද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනුද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අක්කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සාරද්ධකායො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසාරද්ධකායො නු ඛො බහුලං විහරාමි, කුසීතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, ආරද්ධවීරියො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමී’ති.

‘‘සචෙ, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි…පෙ…. අසමාහිතො බහුලං විහරාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, තෙන භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – ‘අනභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි…පෙ…. සමාහිතො බහුලං විහරාමී’ති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා තෙසුයෙව කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය උත්තරි ආසවානං ඛයාය යොගො කරණීයො’’ති. දුතියං.

3. ඨිතිසුත්තං

53. ‘‘ඨිතිම්පාහං, භික්ඛවෙ, න වණ්ණයාමි කුසලෙසු ධම්මෙසු, පගෙව පරිහානිං. වුඩ්ඪිඤ්ච ඛො අහං, භික්ඛවෙ, වණ්ණයාමි කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිතිං නො හානිං.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, හානි හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිති නො වුඩ්ඪි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යත්තකො හොති සද්ධාය සීලෙන සුතෙන

වාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙන, තස්ස තෙ ධම්මා නෙව තිට්ඨන්ති නො වඩ්ඪන්ති. හානිමෙතං, භික්ඛවෙ, වදාමි කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිතිං නො වුඩ්ඪිං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, හානි හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිති නො වුඩ්ඪි.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ ඨිති හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො හානි නො වුඩ්ඪි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යත්තකො හොති සද්ධාය සීලෙන සුතෙන වාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙන, තස්ස තෙ ධම්මා නෙව හායන්ති නො වඩ්ඪන්ති. ඨිතිමෙතං, භික්ඛවෙ, වදාමි කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො හානිං නො වුඩ්ඪිං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ඨිති හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො වුඩ්ඪි නො හානි.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, වුඩ්ඪි හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිති නො හානි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු යත්තකො හොති සද්ධාය සීලෙන සුතෙන වාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙන, තස්ස තෙ ධම්මා නෙව තිට්ඨන්ති නො හායන්ති. වුඩ්ඪිමෙතං, භික්ඛවෙ, වදාමි කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිතිං නො හානිං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, වුඩ්ඪි හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු, නො ඨිති නො හානි.

''නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරචිත්තපරියායකුසලො හොති, අථ 'සචිත්තපරියායකුසලො භවිස්සාමී'ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සචිත්තපරියායකුසලො හොති? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති. නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තෙනෙවත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො – 'ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ'ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණා බහුකාරා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු – 'අභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, බ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අබ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විගතථිනමිද්ධො නු ඛො බහුලං විහරාමි, උද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අනුද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, විචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අක්කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සාරද්ධකායො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසාරද්ධකායො නු ඛො බහුලං විහරාමි, කුසීතො නු ඛො බහුලං

විහරාමි, ආරද්ධවීරියො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, අසමාහිතො නු ඛො බහුලං විහරාමී'ති.

''සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'අභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි, බ්‍යාපන්නචිත්තො බහුලං විහරාමි, ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතො බහුලං විහරාමි, උද්ධතො බහුලං විහරාමි, විචිකිච්ඡො බහුලං විහරාමි, කොධනො බහුලං විහරාමි, සංකිලිට්ඨචිත්තො බහුලං විහරාමි, සාරද්ධකායො බහුලං විහරාමි, කුසීතො බහුලං විහරාමි, අසමාහිතො බහුලං විහරාමී'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තෙන භික්ඛුනා තෙසංයෙව පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

''සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'අනභිජ්ඣාලු බහුලං විහරාමි, අබ්‍යාපන්නචිත්තො බහුලං විහරාමි, විගතථිනමිද්ධො බහුලං විහරාමි, අනුද්ධතො බහුලං විහරාමි, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො බහුලං විහරාමි, අක්කොධනො බහුලං විහරාමි, අසංකිලිට්ඨචිත්තො බහුලං විහරාමි, අසාරද්ධකායො බහුලං විහරාමි, ආරද්ධවීරියො බහුලං විහරාමි, සමාහිතො බහුලං විහරාමී'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසුයෙව කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය උත්තරි ආසවානං ඛයාය යොගො කරණීයො''ති. තතියං.

4. සමථසුත්තං

54. ''නො චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරචිත්තපරියායකුසලො හොති, අථ 'සචිත්තපරියායකුසලො භවිස්සාමී'ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සචිත්තපරියායකුසලො හොති? සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති. නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තෙනෙවත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො – 'ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ'ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණා බහුකාරා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු – 'ලාභී නු ඛොම්හි අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස, න නු ඛොම්හි ලාභී අජ්ඣත්තං

චෙතොසමථස්ස, ලාභී නු බොම්හි අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය, න නු බොම්හි ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනායා'ති.

''සචෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'ලාභීම්හි අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනායා'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා අජ්ඣත්තං චෙතොසමථෙ පතිට්ඨාය අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය යොගො කරණීයො. සො අපරෙන සමයෙන ලාභී චෙව හොති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස ලාභී ච අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය.

''සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'ලාභීම්හි අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය, න ලාභී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්සා'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය පතිට්ඨාය අජ්ඣත්තං චෙතොසමථෙ යොගො කරණීයො. සො අපරෙන සමයෙන ලාභී චෙව හොති අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය ලාභී ච අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස.

''සචෙ, පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'න ලාභී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනායා'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසංයෙව කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තෙන භික්ඛුනා තෙසංයෙව කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සො අපරෙන සමයෙන ලාභී චෙව හොති අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස ලාභී ච අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය.

''සචෙ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානාති – 'ලාභීම්හි අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස, ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනායා'ති, තෙන, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනා තෙසුයෙව කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය උත්තරි ආසවානං ඛයාය යොගො කරණීයො.

''චීවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. පිණ්ඩපාතම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. සෙනාසනම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. ගාමනිගමම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. ජනපදපදෙසම්පාහං, භික්ඛවෙ,

දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. පුග්ගලම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි.

'''චීවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා චීවරං – 'ඉදං ඛො මෙ චීවරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපං චීවරං න සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා චීවරං – 'ඉදං ඛො මෙ චීවරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපං චීවරං සෙවිතබ්බං. 'චීවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''පිණ්ඩපාතම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා පිණ්ඩපාතං – 'ඉමං ඛො මෙ පිණ්ඩපාතං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපො පිණ්ඩපාතො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා පිණ්ඩපාතං – 'ඉමං ඛො මෙ පිණ්ඩපාතං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපො පිණ්ඩපාතො සෙවිතබ්බො. 'පිණ්ඩපාතම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''සෙනාසනම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා සෙනාසනං – 'ඉදං ඛො මෙ සෙනාසනං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපං සෙනාසනං න සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා සෙනාසනං – 'ඉදං ඛො මෙ සෙනාසනං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපං සෙනාසනං සෙවිතබ්බං. 'සෙනාසනම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''ගාමනිගමම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා ගාමනිගමං – 'ඉමං ඛො මෙ ගාමනිගමං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපො ගාමනිගමො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා ගාමනිගමං – 'ඉමං ඛො මෙ ගාමනිගමං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපො ගාමනිගමො සෙවිතබ්බො. 'ගාමනිගමම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''ජනපදපදෙසම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා ජනපදපදෙසං – 'ඉමං ඛො මෙ ජනපදපදෙසං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපො ජනපදපදෙසො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා ජනපදපදෙසං – 'ඉමං ඛො මෙ ජනපදපදෙසං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපො ජනපදපදෙසො සෙවිතබ්බො. 'ජනපදපදෙසම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

'''පුග්ගලම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? තත්ථ යං ජඤ්ඤා පුග්ගලං – 'ඉමං ඛො මෙ පුග්ගලං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා පුග්ගලං – 'ඉමං ඛො මෙ පුග්ගලං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති, එවරූපො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො. 'පුග්ගලම්පාහං, භික්ඛවෙ, දුවිධෙන වදාමි – සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත''න්ති. චතුත්ථං.

5. පරිහානසුත්තං

55. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ආවුසො භික්ඛවෙ''ති [භික්ඛවොති (සී. සයා.)]. ''ආවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

'''පරිහානධම්මො පුග්ගලො, පරිහානධම්මො පුග්ගලො'ති, ආවුසො, වුච්චති. 'අපරිහානධම්මො පුග්ගලො, අපරිහානධම්මො පුග්ගලො'ති, ආවුසො, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, පරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා, කිත්තාවතා ච පන අපරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා''ති? ''දූරතොපි ඛො මයං, ආවුසො, ආගච්ඡාම ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථමඤ්ඤාතුං. සාධු වතායස්මන්තංයෙව සාරිපුත්තං පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති.

''තෙනහාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

''කිත්තාවතා නු ඛො, ආවුසො, පරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා? ඉධාවුසො, භික්ඛූ අස්සුතඤ්චෙව ධම්මං න සුණාති, සුතා චස්ස ධම්මා සම්මොසං ගච්ඡන්ති, යෙ චස්ස ධම්මා පුබ්බෙ චෙතසො

අසම්මුට්ඨපුබ්බා තෙ චස්ස න සමුදාචරන්ති, අවිඤ්ඤාතඤ්චෙව න විජානාති. එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, පරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා.

‘‘කිත්තාවතා ච පනාවුසො, අපරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා? ඉධාවුසො, භික්ඛු අස්සුතඤ්චෙව ධම්මං සුණාති, සුතා චස්ස ධම්මා න සම්මොසං ගච්ඡන්ති, යෙ චස්ස ධම්මා පුබ්බෙ චෙතසො අසම්මුට්ඨපුබ්බා තෙ චස්ස සමුදාචරන්ති, අවිඤ්ඤාතඤ්චෙව විජානාති. එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, අපරිහානධම්මො පුග්ගලො වුත්තො භගවතා.

‘‘නො චෙ, ආවුසො, භික්ඛු පරචිත්තපරියායකුසලො හොති, අථ ‘සචිත්තපරියායකුසලො භවිස්සාමී’ති – එවඤ්හි වො, ආවුසො, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘කථඤ්චාවුසො, භික්ඛු සචිත්තපරියායකුසලො හොති? සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සචෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තස්සෙව රජස්ස වා අඞ්ගණස්ස වා පහානාය වායමති. නො චෙ තත්ථ පස්සති රජං වා අඞ්ගණං වා, තෙනෙවත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො – ‘ලාභා වත මෙ, පරිසුද්ධං වත මෙ’ති. එවමෙව ඛො, ආවුසො, භික්ඛුනො පච්චවෙක්ඛණා බහුකාරා හොති කුසලෙසු ධම්මෙසු – ‘අනභිජ්ඣාලු නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, අබ්‍යාපන්නචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, විගතථිනමිද්ධො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, අනුද්ධතො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, තිණ්ණවිචිකිච්ඡො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, අක්කොධනො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, අසංකිලිට්ඨචිත්තො නු ඛො බහුලං විහරාමි, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, ලාභී නු ඛොම්හි අජ්ඣත්තං ධම්මපාමොජ්ජස්ස, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, ලාභී නු ඛොම්හි අජ්ඣත්තං චෙතොසමථස්ස, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො, ලාභී නු ඛොම්හි අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය, සංවිජ්ජති නු ඛො මෙ එසො ධම්මො උදාහු නො’ති.

‘‘සචෙ පන, ආවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි න සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා සබ්බෙසංයෙව ඉමෙසං කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච

කරෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, තෙන භික්ඛුනා සබ්බෙසංයෙව කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො එකච්චෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි සමනුපස්සති, එකච්චෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි න සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා යෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි සමනුපස්සති තෙසු කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය, යෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි න සමනුපස්සති තෙසං කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ආදිත්තචෙලො වා ආදිත්තසීසො වා. තස්සෙව චෙලස්ස වා සීසස්ස වා නිබ්බාපනාය අධිමත්තං ඡන්දඤ්ච වායාමඤ්ච උස්සාහඤ්ච උස්සොළ්හිඤ්ච අප්පටිවානිඤ්ච සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරෙය්‍ය. එවමෙවං ඛො, ආවුසො, තෙන භික්ඛුනා යෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි සමනුපස්සති තෙසු කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය, යෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි න සමනුපස්සති තෙසං කුසලානං ධම්මානං පටිලාභාය අධිමත්තො ඡන්දො ච වායාමො ච උස්සාහො ච උස්සොළ්හී ච අප්පටිවානී ච සති ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච කරණීයං.

‘‘සචෙ පනාවුසො, භික්ඛු පච්චවෙක්ඛමානො සබ්බෙපිමෙ කුසලෙ ධම්මෙ අත්තනි සමනුපස්සති, තෙනාවුසො, භික්ඛුනා සබ්බෙස්වෙව ඉමෙසු කුසලෙසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය උත්තරි ආසවානං ඛයාය යොගො කරණීයො’’ති. පඤ්චමං.

6. පඨමසඤ්ඤාසුත්තං

56. ‘‘දසයිමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. කතමා දස? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධසඤ්ඤා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, දස සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා’’ති. ඡට්ඨං.

7. දුතියසඤ්ඤාසුත්තං

57. ‘‘දසයිමා, භික්ඛවෙ, සඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා. කතමා දස? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අට්ඨිකසඤ්ඤා, පුළවකසඤ්ඤා [පුලවකසඤ්ඤා (සී. පී.), පුළුවකසඤ්ඤා (ක.), අ. නි. 1.463-472], විනීලකසඤ්ඤා, විච්ඡිද්දකසඤ්ඤා, උද්ධුමාතකසඤ්ඤා – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, දස සඤ්ඤා

භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා අමතොගධා අමතපරියොසානා''ති. සත්තමං.

8. මූලකසුත්තං

58. [අ. නි. 8.83] ''සචෙ, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'කිංමූලකා, ආවුසො, සබ්බෙ ධම්මා, කිංසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා, කිංපමුඛා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඅධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඋත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසාරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඔගධා සබ්බෙ ධම්මා, කිංපරියොසානා සබ්බෙ ධම්මා'ති, එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාථා''ති? ''භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා. සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති.

''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''සචෙ, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – 'කිංමූලකා, ආවුසො, සබ්බෙ ධම්මා, කිංසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා කිංපමුඛා සබ්බෙ ධම්මා, කිං අධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඋත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංසාරා සබ්බෙ ධම්මා, කිංඔගධා සබ්බෙ ධම්මා, කිංපරියොසානා සබ්බෙ ධම්මා'ති, එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථ – 'ඡන්දමූලකා, ආවුසො, සබ්බෙ ධම්මා, මනසිකාරසම්භවා සබ්බෙ ධම්මා, ඵස්සසමුදයා සබ්බෙ ධම්මා, වෙදනාසමොසරණා සබ්බෙ ධම්මා, සමාධිප්පමුඛා සබ්බෙ ධම්මා, සතාධිපතෙය්‍යා සබ්බෙ ධම්මා, පඤ්ඤුත්තරා සබ්බෙ ධම්මා, විමුත්තිසාරා සබ්බෙ ධම්මා, අමතොගධා සබ්බෙ ධම්මා, නිබ්බානපරියොසානා සබ්බෙ ධම්මා'ති. එවං පුට්ඨා තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාථා''ති. අට්ඨමං.

9. පබ්බජ්ජාසුත්තං

59. ''තස්මාතිහ, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතබ්බං – 'යථාපබ්බජ්ජාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, න චුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා චිත්තං පරියාදාය ඨස්සන්ති; අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, අනත්තසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, අසුභසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, ආදීනවසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, ලොකස්ස සමඤ්ච විසමඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, ලොකස්ස භවඤ්ච

[සම්භවඤ්ච (සී. ස්‍යා.)] විභවඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, ලොකස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, පහානසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, විරාගසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සති, නිරොධසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච නො චිත්තං භවිස්සතී'ති – එවඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බං.

''යතො ඛො, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො යථාපබ්බජ්ජාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති න චුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨන්ති, අනිච්චසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, අනත්තසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, අසුභසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, ආදීනවසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, ලොකස්ස සමඤ්ච විසමඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, ලොකස්ස භවඤ්ච විභවඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, ලොකස්ස සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච ඤත්වා තංසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, පහානසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, විරාගසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, නිරොධසඤ්ඤාපරිචිතඤ්ච චිත්තං හොති, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා''ති. නවමං.

10. ගිරිමානන්දසුත්තං

60. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ගිරිමානන්දො ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

''ආයස්මා, භන්තෙ, ගිරිමානන්දො ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සාධු, භන්තෙ, භගවා යෙනායස්මා ගිරිමානන්දො තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා''ති. ''සචෙ ඛො ත්වං, ආනන්ද, ගිරිමානන්දස්ස භික්ඛුනො දස සඤ්ඤා භාසෙය්‍යාසි, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං ගිරිමානන්දස්ස භික්ඛුනො දස සඤ්ඤා සුත්වා සො ආබාධො ඨානසො පටිප්පස්සම්භෙය්‍ය.

''කතමා දස? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, අසුභසඤ්ඤා, ආදීනවසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා [අනභිරතිසඤ්ඤා (ක.)], සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්ඡාසඤ්ඤා, ආනාපානස්සති.

''කතමා චානන්ද, අනිච්චසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'රූපං අනිච්චං, වෙදනා අනිච්චා, සඤ්ඤා අනිච්චා, සඞ්ඛාරා අනිච්චා, විඤ්ඤාණං

අනිච්ච'න්ති. ඉති ඉමෙසු පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු අනිච්චානුපස්සී විහරති. අයං වුච්චතානන්ද, අනිච්චසඤ්ඤා.

''කතමා චානන්ද, අනත්තසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'චක්ඛු අනත්තා, රූපා අනත්තා, සොතං අනත්තා, සද්දා අනත්තා, ඝානං අනත්තා, ගන්ධා අනත්තා, ජිව්හා අනත්තා, රසා අනත්තා, කායා අනත්තා, ඵොට්ඨබ්බා අනත්තා, මනො අනත්තා, ධම්මා අනත්තා'ති. ඉති ඉමෙසු ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු අනත්තානුපස්සී විහරති. අයං වුච්චතානන්ද, අනත්තසඤ්ඤා.

''කතමා චානන්ද, අසුභසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානාප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති – 'අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්ත'න්ති. ඉති ඉමස්මිං කායෙ අසුභානුපස්සී විහරති. අයං වුච්චතානන්ද, අසුභසඤ්ඤා.

''කතමා චානන්ද, ආදීනවසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'බහුදුක්ඛො ඛො අයං කායො බහුආදීනවො? ඉති ඉමස්මිං කායෙ විවිධා ආබාධා උප්පජ්ජන්ති, සෙය්‍යථීදං – චක්ඛුරොගො සොතරොගො ඝානරොගො ජිව්හාරොගො කායරොගො සීසරොගො කණ්ණරොගො මුඛරොගො දන්තරොගො ඔට්ඨරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඩාහො [ඩහො (සී. ස්‍යා.)] ජරො කුච්ඡිරොගො මුච්ඡා පක්ඛන්දිකා සූලා විසූචිකා කුට්ඨං ගණ්ඩො කිලාසො සොසො අපමාරො දද්දු කණ්ඩු කච්ඡු නඛසා විතච්ඡිකා ලොහිතං පිත්තං [ලොහිතපිත්තං (සී.)] මධුමෙහො අංසා පිළකා භගන්දලා පිත්තසමුට්ඨානා ආබාධා සෙම්හසමුට්ඨානා ආබාධා වාතසමුට්ඨානා ආබාධා සන්නිපාතිකා ආබාධා උතුපරිණාමජා ආබාධා විසමපරිහාරජා ආබාධා ඔපක්කමිකා ආබාධා කම්මවිපාකජා ආබාධා සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරො පස්සාවො'ති. ඉති ඉමස්මිං කායෙ ආදීනවානුපස්සී විහරති. අයං වුච්චතානන්ද, ආදීනවසඤ්ඤා.

''කතමා චානන්ද, පහානසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු උප්පන්නං කාමවිතක්කං නාධිවාසෙති, පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. උප්පන්නං බ්‍යාපාදවිතක්කං නාධිවාසෙති, පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. උප්පන්නං විහිංසාවිතක්කං නාධිවාසෙති, පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. උප්පන්නුප්පන්නෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ නාධිවාසෙති, පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. අයං වුච්චතානන්ද, පහානසඤ්ඤා.

‘‘කතමා චානන්ද, විරාගසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිප්පටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිබ්බාන’න්ති. අයං වුච්චතානන්ද, විරාගසඤ්ඤා.

‘‘කතමා චානන්ද, නිරොධසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිප්පටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො නිරොධො නිබ්බාන’න්ති. අයං වුච්චතානන්ද, නිරොධසඤ්ඤා.

‘‘කතමා චානන්ද, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු යෙ ලොකෙ උපාදානා චෙතසො අධිට්ඨානාභිනිවෙසානුසයා, තෙ පජහන්තො විහරති අනුපාදියන්තො. අයං වුච්චතානන්ද, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා.

‘‘කතමා චානන්ද, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්ඡාසඤ්ඤා? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අට්ටීයති හරායති ජිගුච්ඡති. අයං වුච්චතානන්ද, සබ්බසඞ්ඛාරෙසු අනිච්ඡාසඤ්ඤා.

‘‘කතමා චානන්ද, ආනාපානස්සති? ඉධානන්ද, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො සතොව අස්සසති සතොව පස්සසති. දීඝං වා අස්සසන්තො ‘දීඝං අස්සසාමී’ති පජානාති. දීඝං වා පස්සසන්තො ‘දීඝං පස්සසාමී’ති පජානාති. රස්සං වා අස්සසන්තො ‘රස්සං අස්සසාමී’ති පජානාති. රස්සං වා පස්සසන්තො ‘රස්සං පස්සසාමී’ති පජානාති. ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘සබ්බකායපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පීතිපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පීතිපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘සුඛපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘සුඛපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘චිත්තසඞ්ඛාරපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘චිත්තසඞ්ඛාරපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පස්සම්භයං චිත්තසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පස්සම්භයං චිත්තසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘චිත්තපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘චිත්තපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. අභිප්පමොදයං චිත්තං…පෙ…. සමාදහං චිත්තං…පෙ…. විමොචයං චිත්තං…පෙ…. අනිච්චානුපස්සී…පෙ…. විරාගානුපස්සී…පෙ…. නිරොධානුපස්සී…පෙ…. ‘පටිනිස්සග්ගානුපස්සී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. ‘පටිනිස්සග්ගානුපස්සී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති. අයං වුච්චතානන්ද, ආනාපානස්සති.

‘‘සචෙ ඛො ත්වං, ආනන්ද, ගිරිමානන්දස්ස භික්ඛුනො ඉමා දස සඤ්ඤා භාසෙය්‍යාසි, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං ගිරිමානන්දස්ස භික්ඛුනො ඉමා දස සඤ්ඤා සුත්වා සො ආබාධො ඨානසො පටිප්පස්සම්භෙය්‍යා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා දස සඤ්ඤා උග්ගහෙත්වා යෙනායස්මා ගිරිමානන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතො ගිරිමානන්දස්ස ඉමා දස සඤ්ඤා අභාසි. අථ ඛො ආයස්මතො ගිරිමානන්දස්ස දස සඤ්ඤා සුත්වා සො ආබාධො ඨානසො පටිප්පස්සම්භි. වුට්ඨහි චායස්මා ගිරිමානන්දො තම්හා ආබාධා. තථා පහීනො ච පනායස්මතො ගිරිමානන්දස්ස සො ආබාධො අහොසී’’ති. දසමං.

සචිත්තවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

සචිත්තඤ්ච සාරිපුත්ත, ඨිති ච සමථෙන ච;
පරිහානො ච ද්වෙ සඤ්ඤා, මූලා පබ්බජිතං ගිරීති.

(7) 2. යමකවග්ගො

1. අවිජ්ජාසුත්තං

61. ‘‘පුරිමා, භික්ඛවෙ, කොටි න පඤ්ඤායති අවිජ්ජාය – ‘ඉතො පුබ්බෙ අවිජ්ජා නාහොසි, අථ පච්ඡා සමභවී’ති. එවඤ්චෙතං, භික්ඛවෙ, වුච්චති, අථ ච පන පඤ්ඤායති – ‘ඉදප්පච්චයා අවිජ්ජා’ති.

‘‘අවිජ්ජම්පාහං [අවිජ්ජම්පහං (සී. ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අවිජ්ජාය? ‘පඤ්ච නීවරණා’තිස්ස වචනීයං. පඤ්චපාහං, භික්ඛවෙ, නීවරණෙ සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො පඤ්චන්නං නීවරණානං? ‘තීණි දුච්චරිතානී’තිස්ස වචනීයං. තීණිපාහං, භික්ඛවෙ, දුච්චරිතානි සාහාරානි වදාමි, නො අනාහාරානි. කො චාහාරො තිණ්ණං දුච්චරිතානං? ‘ඉන්ද්‍රියඅසංවරො’තිස්ස වචනීයං. ඉන්ද්‍රියඅසංවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො ඉන්ද්‍රියඅසංවරස්ස? ‘අසතාසම්පජඤ්ඤ’න්තිස්ස වචනීයං. අසතාසම්පජඤ්ඤම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අසතාසම්පජඤ්ඤස්ස? ‘අයොනිසොමනසිකාරො’තිස්ස වචනීයං. අයොනිසොමනසිකාරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අයොනිසොමනසිකාරස්ස? ‘අස්සද්ධිය’න්තිස්ස වචනීයං. අස්සද්ධියම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අස්සද්ධියස්ස? ‘අසද්ධම්මස්සවන’න්තිස්ස වචනීයං. අසද්ධම්මස්සවනම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අසද්ධම්මස්සවනස්ස? ‘අසප්පුරිසසංසෙවො’තිස්ස වචනීයං.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො අසද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, අසද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං අස්සද්ධියං පරිපූරෙති, අස්සද්ධියං පරිපූරං අයොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, අයොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියඅසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියඅසංවරො පරිපූරො තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරෙති, තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරානි පඤ්ච නීවරණෙ පරිපූරෙන්ති, පඤ්ච නීවරණා පරිපූරා අවිජ්ජං පරිපූරෙන්ති. එවමෙතිස්සා අවිජ්ජාය ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උපරිපබ්බතෙ ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ ( ) [(ගලගලායන්තෙ) (සී.), (ගළගළායන්තෙ) (ස්‍යා.)] තං උදකං යථානින්නං පවත්තමානං පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරෙති, පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරා කුසොබ්භෙ [කුස්සුබ්භෙ (සී.), කුසුබ්භෙ (ස්‍යා.), කුසොම්භෙ (ක.) අ. නි. 3.96] පරිපූරෙන්ති. කුසොබ්භා පරිපූරා මහාසොබ්භෙ [මහාසොම්භෙ (ක.)] පරිපූරෙන්ති, මහාසොබ්භා පරිපූරා කුන්නදියො පරිපූරෙන්ති, කුන්නදියො පරිපූරා මහානදියො පරිපූරෙන්ති, මහානදියො පරිපූරා මහාසමුද්දං සාගරං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතස්ස මහාසමුද්දස්ස සාගරස්ස ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො අසද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, අසද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං අස්සද්ධියං පරිපූරෙති, අස්සද්ධියං පරිපූරං අයොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, අයොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියඅසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියඅසංවරො පරිපූරො තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරෙති, තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරානි පඤ්ච නීවරණෙ පරිපූරෙන්ති, පඤ්ච නීවරණා පරිපූරා අවිජ්ජං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතිස්සා අවිජ්ජාය ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘විජ්ජාවිමුත්තිම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො විජ්ජාවිමුත්තියා? ‘සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා’තිස්ස වචනීයං. සත්තපාහං, භික්ඛවෙ, බොජ්ඣඞ්ගෙ සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං? ‘චත්තාරො සතිපට්ඨානා’තිස්ස වචනීයං. චත්තාරොපාහං, භික්ඛවෙ, සතිපට්ඨානෙ සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො චතුන්නං සතිපට්ඨානානං? ‘තීණි සුචරිතානී’තිස්ස වචනීයං. තීණිපාහං, භික්ඛවෙ, සුචරිතානි සාහාරානි වදාමි, නො අනාහාරානි. කො චාහාරො තිණ්ණං සුචරිතානං? ‘ඉන්ද්‍රියසංවරො’තිස්ස වචනීයං. ඉන්ද්‍රියසංවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො ඉන්ද්‍රියසංවරස්ස? ‘සතිසම්පජඤ්ඤ’න්තිස්ස වචනීයං. සතිසම්පජඤ්ඤම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සතිසම්පජඤ්ඤස්ස? ‘යොනිසොමනසිකාරො’තිස්ස වචනීයං. යොනිසොමනසිකාරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො

වාහාරො යොනිසොමනසිකාරස්ස? ‘සද්ධා’තිස්ස වචනීයං. සද්ධම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සද්ධාය? ‘සද්ධම්මස්සවන’න්තිස්ස වචනීයං. සද්ධම්මස්සවනම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සද්ධම්මස්සවනස්ස? ‘සප්පුරිසසංසෙවො’තිස්ස වචනීයං.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං සද්ධං පරිපූරෙති, සද්ධා පරිපූරා යොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, යොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියසංවරො පරිපූරො තීණි සුචරිතානි පරිපූරෙති, තීණි සුචරිතානි පරිපූරානි චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ පරිපූරෙන්ති, චත්තාරො සතිපට්ඨානා පරිපූරා සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිපූරෙන්ති, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා පරිපූරා විජ්ජාවිමුත්තිං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතිස්සා විජ්ජාවිමුත්තියා ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උපරිපබ්බතෙ ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ තං උදකං යථානින්නං පවත්තමානං පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරෙති, පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරා කුසොබ්භෙ පරිපූරෙන්ති, කුසොබ්භා පරිපූරා මහාසොබ්භෙ පරිපූරෙන්ති, මහාසොබ්භා පරිපූරා කුන්නදියො පරිපූරෙන්ති, කුන්නදියො පරිපූරා මහානදියො පරිපූරෙන්ති, මහානදියො පරිපූරා මහාසමුද්දං සාගරං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතස්ස මහාසමුද්දස්ස සාගරස්ස ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං සද්ධං පරිපූරෙති, සද්ධා පරිපූරා යොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, යොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියසංවරො පරිපූරො තීණි සුචරිතානි පරිපූරෙති, තීණි සුචරිතානි පරිපූරානි චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ පරිපූරෙන්ති, චත්තාරො සතිපට්ඨානා පරිපූරා සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිපූරෙන්ති, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා පරිපූරා විජ්ජාවිමුත්තිං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතිස්සා විජ්ජාවිමුත්තියා ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරී’’ති. පඨමං.

2. භවතණ්හාසුත්තං

62. ‘‘පුරිමා, භික්ඛවෙ, කොටි න පඤ්ඤායති භවතණ්හාය – ‘ඉතො පුබ්බෙ භවතණ්හා නාහොසි, අථ පච්ඡා සමභවී’ති. එවඤ්චෙතං, භික්ඛවෙ, වුච්චති, අථ ච පන පඤ්ඤායති – ‘ඉදප්පච්චයා භවතණ්හා’ති.

‘‘භවතණ්හාම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො භවතණ්හාය? ‘අවිජ්ජා’තිස්ස වචනීයං. අවිජ්ජම්පාහං, භික්ඛවෙ,

සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අවිජ්ජාය? ‘පඤ්ච නීවරණා’තිස්ස වචනීයං. පඤ්ච නීවරණෙපාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො පඤ්චන්නං නීවරණානං? ‘තීණි දුච්චරිතානී’තිස්ස වචනීයං. තීණිපාහං, භික්ඛවෙ, දුච්චරිතානි සාහාරානි වදාමි, නො අනාහාරානි. කො චාහාරො තිණ්ණන්නං දුච්චරිතානං? ‘ඉන්ද්‍රියඅසංවරො’තිස්ස වචනීයං. ඉන්ද්‍රියඅසංවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො ඉන්ද්‍රියඅසංවරස්ස? ‘අසතාසම්පජඤ්ඤ’න්තිස්ස වචනීයං. අසතාසම්පජඤ්ඤම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අසතා සම්පජඤ්ඤස්ස? ‘අයොනිසොමනසිකාරො’තිස්ස වචනීයං. අයොනිසොමනසිකාරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අයොනිසොමනසිකාරස්ස? ‘අස්සද්ධිය’න්තිස්ස වචනීයං. අස්සද්ධියම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අස්සද්ධියස්ස? ‘අස්සද්ධම්මස්සවන’න්තිස්ස වචනීයං. අස්සද්ධම්මස්සවනම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො අස්සද්ධම්මස්සවනස්ස? ‘අසප්පුරිසසංසෙවො’තිස්ස වචනීයං.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො අස්සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, අස්සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං අස්සද්ධියං පරිපූරෙති, අස්සද්ධියං පරිපූරං අයොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, අයොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියඅසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියඅසංවරො පරිපූරො තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරෙති, තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරානි පඤ්ච නීවරණෙ පරිපූරෙන්ති, පඤ්ච නීවරණා පරිපූරා අවිජ්ජං පරිපූරෙන්ති, අවිජ්ජා පරිපූරා භවතණ්හං පරිපූරෙති; එවමෙතිස්සා භවතණ්හාය ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උපරිපබ්බතෙ ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ තං උදකං යථානින්නං පවත්තමානං පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරෙති, පබ්බතකන්දරපදරසාඛා පරිපූරා කුසොබ්භෙ පරිපූරෙන්ති, කුසොබ්භා පරිපූරා මහාසොබ්භෙ පරිපූරෙන්ති, මහාසොබ්භා පරිපූරා කුන්නදියො පරිපූරෙන්ති, කුන්නදියො පරිපූරා මහානදියො පරිපූරෙන්ති, මහානදියො පරිපූරා මහාසමුද්දං සාගරං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතස්ස මහාසමුද්දස්ස සාගරස්ස ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො අස්සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, අස්සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං අස්සද්ධියං පරිපූරෙති, අස්සද්ධියං පරිපූරං අයොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, අයොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, අසතාසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියඅසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියඅසංවරො පරිපූරො තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරෙති, තීණි දුච්චරිතානි පරිපූරානි පඤ්ච

නීවරණෙ පරිපූරෙන්ති, පඤ්ච නීවරණා පරිපූරා අවිජ්ජං පරිපූරෙන්ති, අවිජ්ජා පරිපූරා භවතණ්හං පරිපූරෙති; එවමෙතිස්සා භවතණ්හාය ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘විජ්ජාවිමුත්තිම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො විජ්ජාවිමුත්තියා? ‘සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා’තිස්ස වචනීයං. සත්තපාහං, භික්ඛවෙ, බොජ්ඣඞ්ගෙ සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං? ‘චත්තාරො සතිපට්ඨානා’තිස්ස වචනීයං. චත්තාරොපාහං, භික්ඛවෙ, සතිපට්ඨානෙ සාහාරෙ වදාමි, නො අනාහාරෙ. කො චාහාරො චතුන්නං සතිපට්ඨානානං? ‘තීණි සුචරිතානී’තිස්ස වචනීයං. තීණිපාහං, භික්ඛවෙ, සුචරිතානි සාහාරානි වදාමි, නො අනාහාරානි. කො චාහාරො තිණ්ණන්නං සුචරිතානං? ‘ඉන්ද්‍රියසංවරො’තිස්ස වචනීයං. ඉන්ද්‍රියසංවරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො ඉන්ද්‍රියසංවරස්ස? ‘සතිසම්පජඤ්ඤ’න්තිස්ස වචනීයං. සතිසම්පජඤ්ඤම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සතිසම්පජඤ්ඤස්ස? ‘යොනිසොමනසිකාරො’තිස්ස වචනීයං. යොනිසොමනසිකාරම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො යොනිසොමනසිකාරස්ස? ‘සද්ධා’තිස්ස වචනීයං. සද්ධම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සද්ධාය? ‘සද්ධම්මස්සවන’න්තිස්ස වචනීයං. සද්ධම්මස්සවනම්පාහං, භික්ඛවෙ, සාහාරං වදාමි, නො අනාහාරං. කො චාහාරො සද්ධම්මස්සවනස්ස? ‘සප්පුරිසසංසෙවො’තිස්ස වචනීයං.

‘‘ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති, සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරං සද්ධං පරිපූරෙති, සද්ධා පරිපූරා යොනිසොමනසිකාරං පරිපූරෙති, යොනිසොමනසිකාරො පරිපූරො සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරෙති, සතිසම්පජඤ්ඤං පරිපූරං ඉන්ද්‍රියසංවරං පරිපූරෙති, ඉන්ද්‍රියසංවරො පරිපූරො තීණි සුචරිතානි පරිපූරෙති, තීණි සුචරිතානි පරිපූරානි චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ පරිපූරෙන්ති, චත්තාරො සතිපට්ඨානා පරිපූරා සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ පරිපූරෙන්ති, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා පරිපූරා විජ්ජාවිමුත්තිං පරිපූරෙන්ති; එවමෙතිස්සා විජ්ජාවිමුත්තියා ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උපරිපබ්බතෙ ථුල්ලඵුසිතකෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ තං උදකං යථානින්නං පවත්තමානං…පෙ.… එවමෙතස්ස මහාසමුද්දස්ස සාගරස්ස ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරි. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසසංසෙවො පරිපූරො සද්ධම්මස්සවනං පරිපූරෙති…පෙ.… එවමෙතිස්සා විජ්ජාවිමුත්තියා ආහාරො හොති, එවඤ්ච පාරිපූරී’’ති. දුතියං.

3. නිට්ඨඞ්ගතසුත්තං

63. ‘‘යෙ කෙචි, භික්ඛවෙ, මයි නිට්ඨං ගතා සබ්බෙ තෙ දිට්ඨිසම්පන්නා. තෙසං දිට්ඨිසම්පන්නානං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා, පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා. කතමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා? සත්තක්ඛත්තුපරමස්ස, කොලංකොලස්ස, එකබීජිස්ස, සකදාගාමිස්ස, යො ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ අරහා – ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා. කතමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා? අන්තරාපරිනිබ්බායිස්ස, උපහච්චපරිනිබ්බායිස්ස, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායිස්ස, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායිස්ස, උද්ධංසොතස්ස අකනිට්ඨගාමිනො – ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා. යෙ කෙචි, භික්ඛවෙ, මයි නිට්ඨං ගතා, සබ්බෙ තෙ දිට්ඨිසම්පන්නා. තෙසං දිට්ඨිසම්පන්නානං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා, ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා’’ති. තතියං.

4. අවෙච්චප්පසන්නසුත්තං

64. ‘‘යෙ කෙචි, භික්ඛවෙ, මයි අවෙච්චප්පසන්නා, සබ්බෙ තෙ සොතාපන්නා. තෙසං සොතාපන්නානං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා, පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා. කතමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා? සත්තක්ඛත්තුපරමස්ස, කොලංකොලස්ස, එකබීජිස්ස, සකදාගාමිස්ස, යො ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ අරහා – ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා. කතමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා? අන්තරාපරිනිබ්බායිස්ස, උපහච්චපරිනිබ්බායිස්ස, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායිස්ස, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායිස්ස, උද්ධංසොතස්ස අකනිට්ඨගාමිනො – ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා. යෙ කෙචි, භික්ඛවෙ, මයි අවෙච්චප්පසන්නා සබ්බෙ තෙ සොතාපන්නා. තෙසං සොතාපන්නානං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ නිට්ඨා, ඉමෙසං පඤ්චන්නං ඉධ විහාය නිට්ඨා’’ති. චතුත්ථං.

5. පඨමසුඛසුත්තං

65. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො මගධෙසු විහරති නාලකගාමකෙ. අථ ඛො සාමණ්ඩකානි පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සාමණ්ඩකානි පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

‘‘කිං නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, සුඛං, කිං දුක්ඛ’’න්ති? ‘‘අභිනිබ්බත්ති ඛො, ආවුසො, දුක්ඛා, අනභිනිබ්බත්ති සුඛා. අභිනිබ්බත්තියා, ආවුසො, සති ඉදං දුක්ඛං පාටිකඞ්ඛං – සීතං උණ්හං ජිඝච්ඡා පිපාසා උච්චාරො පස්සාවො අග්ගිසම්ඵස්සො දණ්ඩසම්ඵස්සො සත්ථසම්ඵස්සො ඤාතීපි මිත්තාපි සඞ්ගම්ම සමාගම්ම රොසෙන්ති. අභිනිබ්බත්තියා, ආවුසො, සති ඉදං දුක්ඛං පාටිකඞ්ඛං. අනභිනිබ්බත්තියා, ආවුසො, සති ඉදං සුඛං පාටිකඞ්ඛං – න සීතං න උණ්හං න ජිඝච්ඡා න පිපාසා න උච්චාරො න පස්සාවො න

අග්ගිසම්ඵස්සො න දණ්ඩසම්ඵස්සො න සත්ථසම්ඵස්සො ඤාතීපි මිත්තාපි සඞ්ගම්ම සමාගම්ම න රොසෙන්ති. අනභිනිබ්බත්තියා, ආවුසො, සති ඉදං සුඛං පාටිකඞ්ඛ''න්ති. පඤ්චමං.

6. දුතියසුඛසුත්තං

66. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො මගධෙසු විහරති නාලකගාමකෙ. අථ ඛො සාමණ්ඩකානි පරිබ්බාජකො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සාමණ්ඩකානි පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච –

''කිං නු ඛො, ආවුසො, සාරිපුත්ත, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ සුඛං, කිං දුක්ඛ''න්ති? ''අනභිරති ඛො, ආවුසො, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුක්ඛා, අභිරති සුඛා. අනභිරතියා, ආවුසො, සති ඉදං දුක්ඛං පාටිකඞ්ඛං – ගච්ඡන්තොපි සුඛං සාතං නාධිගච්ඡති, ඨිතොපි... නිසින්නොපි... සයානොපි... ගාමගතොපි... අරඤ්ඤගතොපි... රුක්ඛමූලගතොපි... සුඤ්ඤාගාරගතොපි... අබ්භොකාසගතොපි... භික්ඛුමජ්ඣගතොපි සුඛං සාතං නාධිගච්ඡති. අනභිරතියා, ආවුසො, සති ඉදං දුක්ඛං පාටිකඞ්ඛං.

''අභිරතියා, ආවුසො, සති ඉදං සුඛං පාටිකඞ්ඛං – ගච්ඡන්තොපි සුඛං සාතං අධිගච්ඡති, ඨිතොපි... නිසින්නොපි... සයානොපි... ගාමගතොපි... අරඤ්ඤගතොපි... රුක්ඛමූලගතොපි... සුඤ්ඤාගාරගතොපි... අබ්භොකාසගතොපි... භික්ඛුමජ්ඣගතොපි සුඛං සාතං අධිගච්ඡති. අභිරතියා, ආවුසො, සති ඉදං සුඛං පාටිකඞ්ඛ''න්ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමනළකපානසුත්තං

67. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන නළකපානං නාම කොසලානං නිගමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා නළකපානෙ විහරති පලාසවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා තදහුපොසථෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො නිසින්නො හොති. අථ ඛො භගවා බහුදෙව රත්තිං භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා තුණ්හීභූතං තුණ්හීභූතං භික්ඛුසඞ්ඝං අනුවිලොකෙත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි –

''විගතථිනමිද්ධො [විගතථීනමිද්ධො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛුසඞ්ඝො. පටිභාතු තං, සාරිපුත්ත, භික්ඛූනං ධම්මී කථා. පිට්ඨි මෙ ආගිලායති; තමහං ආයමිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි.

අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී [හිරි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නත්ථි... ඔත්තප්පං නත්ථි ... වීරියං [විරියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නත්ථි... පඤ්ඤා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කාළපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හායතෙව වණ්ණෙන හායති මණ්ඩලෙන හායති ආභාය හායති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරි නත්ථි... ඔත්තප්පං නත්ථි... වීරියං නත්ථි... පඤ්ඤා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘අස්සද්ධො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘අහිරිකො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘අනොත්තප්පී පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘කුසීතො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘දුප්පඤ්ඤො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘කොධනො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘උපනාහී පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘පාපිච්ඡො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘පාපමිත්තො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං; ‘මිච්ඡාදිට්ඨිකො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, පරිහානමෙතං.

‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී අත්ථි... ඔත්තප්පං අත්ථි... පඤ්ඤා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ජුණ්හපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වඩ්ඪතෙව වණ්ණෙන වඩ්ඪති මණ්ඩලෙන වඩ්ඪති ආභාය වඩ්ඪති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී අත්ථි... ඔත්තප්පං අත්ථි... වීරියං අත්ථි... පඤ්ඤා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි.

‘‘‘සද්ධො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘හිරීමා පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘ඔත්තප්පී පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘ආරද්ධවීරියො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘පඤ්ඤවා පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං;

‘අක්කොධනො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘අනුපනාහී පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘අප්පිච්ඡො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘කල්‍යාණමිත්තො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙතං; ‘සම්මාදිට්ඨිකො පුරිසපුග්ගලො’ති, ආවුසො, අපරිහානමෙත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පච්චුට්ඨාය ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යස්ස කස්සචි, සාරිපුත්ත, සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී නත්ථි... ඔත්තප්පං නත්ථි... වීරියං නත්ථි... පඤ්ඤා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, කාළපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හායතෙව වණ්ණෙන හායති මණ්ඩලෙන හායති ආභාය හායති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, සාරිපුත්ත, යස්ස කස්සචි සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු...පෙ.... පඤ්ඤා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ...පෙ.... නො වුද්ධි.

‘‘‘අස්සද්ධො පුරිසපුග්ගලො’ති, සාරිපුත්ත, පරිහානමෙතං; අහිරිකො... අනොත්තප්පී... කුසීතො... දුප්පඤ්ඤො... කොධනො... උපනාහී... පාපිච්ඡො... පාපමිත්තො... ‘මිච්ඡාදිට්ඨිකො පුරිසපුග්ගලො’ති, සාරිපුත්ත, පරිහානමෙතං.

‘‘යස්ස කස්සචි, සාරිපුත්ත, සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී අත්ථි... ඔත්තප්පං අත්ථි... වීරියං අත්ථි... පඤ්ඤා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, ජුණ්හපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වඩ්ඪතෙව වණ්ණෙන වඩ්ඪති මණ්ඩලෙන වඩ්ඪති ආභාය වඩ්ඪති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, සාරිපුත්ත, යස්ස කස්සචි සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී අත්ථි... ඔත්තප්පං අත්ථි... වීරියං අත්ථි... පඤ්ඤා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි.

‘‘‘සද්ධො පුරිසපුග්ගලො’ති, සාරිපුත්ත, අපරිහානමෙතං; හිරීමා... ඔත්තප්පී... ආරද්ධවීරියො... පඤ්ඤවා... අක්කොධනො... අනුපනාහී... අප්පිච්ඡො... කල්‍යාණමිත්තො... ‘සම්මාදිට්ඨිකො පුරිසපුග්ගලො’ති, සාරිපුත්ත, අපරිහානමෙත’’න්ති. සත්තමං.

8. දුතියනළකපානසුත්තං

68. එකං සමයං භගවා නළකපානෙ විහරති පලාසවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා තදහුපොසථෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො නිසින්නො හොති. අථ

ඛො භගවා බහුදෙව රත්තිං භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා තුණ්හීභූතං තුණ්හීභූතං භික්ඛුසඞ්ඝං අනුවිලොකෙත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි –

‘‘විගතථීනමිද්ධො ඛො, සාරිපුත්ත, භික්ඛුසඞ්ඝො. පටිභාතු තං, සාරිපුත්ත, භික්ඛූනං ධම්මී කථා. පිට්ඨි මෙ ආගිලායති; තමහං ආයමිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි.

අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො, භික්ඛවෙ’’ති! ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී නත්ථි... ඔත්තප්පං නත්ථි... වීරියං නත්ථි... පඤ්ඤා නත්ථි... සොතාවධානං නත්ථි... ධම්මධාරණා නත්ථි... අත්ථූපපරික්ඛා නත්ථි... ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති නත්ථි... අප්පමාදො නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, කාළපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හායතෙව වණ්ණෙන හායති මණ්ඩලෙන හායති ආභාය හායති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී නත්ථි... ඔත්තප්පං නත්ථි... වීරියං නත්ථි... පඤ්ඤා නත්ථි... සොතාවධානං නත්ථි... ධම්මධාරණා නත්ථි... අත්ථූපපරික්ඛා නත්ථි... ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති නත්ථි... අප්පමාදො නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘යස්ස කස්සචි, ආවුසො, සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, හිරී අත්ථි... ඔත්තප්පං අත්ථි... වීරියං අත්ථි... පඤ්ඤා අත්ථි... සොතාවධානං අත්ථි... ධම්මධාරණා අත්ථි... අත්ථූපපරික්ඛා අත්ථි... ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති අත්ථි... අප්පමාදො අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, ජුණ්හපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වඩ්ඪතෙව වණ්ණෙන වඩ්ඪති මණ්ඩලෙන වඩ්ඪති ආභාය වඩ්ඪති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, ආවුසො, යස්ස කස්සචි සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු...පෙ.... අප්පමාදො අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානී’’ති.

අථ ඛො භගවා පච්චුට්ඨාය ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘සාධු සාධු, සාරිපුත්ත! යස්ස කස්සචි, සාරිපුත්ත, සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු හිරී නත්ථි… ඔත්තප්පං නත්ථි… පඤ්ඤා නත්ථි… වීරියං නත්ථි… සොතාවධානං නත්ථි… ධම්මධාරණා නත්ථි… අත්ථූපපරික්ඛා නත්ථි… ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති නත්ථි… අප්පමාදො නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, කාළපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හායතෙව වණ්ණෙන හායති මණ්ඩලෙන හායති ආභාය හායති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, සාරිපුත්ත, යස්ස කස්සචි සද්ධා නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු…පෙ…. අප්පමාදො නත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, හානියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො වුද්ධි.

‘‘යස්ස කස්සචි, සාරිපුත්ත, සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු හිරී අත්ථි… ඔත්තප්පං අත්ථි… වීරියං අත්ථි… පඤ්ඤා අත්ථි… සොතාවධානං අත්ථි… ධම්මධාරණා අත්ථි… අත්ථූපපරික්ඛා අත්ථි… ධම්මානුධම්මප්පටිපත්ති අත්ථි… අප්පමාදො අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානි. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, ජුණ්හපක්ඛෙ චන්දස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වඩ්ඪතෙව වණ්ණෙන වඩ්ඪති මණ්ඩලෙන වඩ්ඪති ආභාය වඩ්ඪති ආරොහපරිණාහෙන; එවමෙවං ඛො, සාරිපුත්ත, යස්ස කස්සචි සද්ධා අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු…පෙ…. අප්පමාදො අත්ථි කුසලෙසු ධම්මෙසු, තස්ස යා රත්ති වා දිවසො වා ආගච්ඡති, වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා කුසලෙසු ධම්මෙසු නො පරිහානී’’ති. අට්ඨමං.

9. පඨමකථාවත්ථුසුත්තං

69. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං – [දී. නි. 1.17; ම. නි. 2.223; සං. නි. 5.1080; පාචි. 508] රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං [ඉත්ථිකථං පුරිසකථං (ක.) ම. නි. අට්ඨ. 2.223 පස්සිතබ්බං] සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා.

අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන උපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ,

එතරහි කථාය සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති?

''ඉධ මයං, භන්තෙ, පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරාම, සෙය්‍යථීදං – රාජකථං චොරකථං...පෙ.... ඉතිභවාභවකථං ඉති වා''ති. ''න ඛො පනෙතං, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං, යං තුම්හෙ අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරෙය්‍යාථ, සෙය්‍යථීදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වාති.

''දසයිමානි, භික්ඛවෙ, කථාවත්ථූනි. කතමානි දස? අප්පිච්ඡකථා, සන්තුට්ඨිකථා, පවිවෙකකථා, අසංසග්ගකථා, වීරියාරම්භකථා, සීලකථා, සමාධිකථා, පඤ්ඤාකථා, විමුත්තිකථා, විමුත්තිඤාණදස්සනකථාති – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස කථාවත්ථූනි.

''ඉමෙසං චෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, දසන්නං කථාවත්ථූනං උපාදායුපාදාය කථං කථෙය්‍යාථ, ඉමෙසම්පි චන්දිමසූරියානං එවංමහිද්ධිකානං එවංමහානුභාවානං තෙජසා තෙජං පරියාදියෙය්‍යාථ, කො පන වාදො අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකාන''න්ති! නවමං.

10. දුතියකථාවත්ථුසුත්තං

70. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං අනුයුත්තා විහරන්ති, සෙය්‍යථීදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං...පෙ.... ඉතිභවාභවකථං ඉති වාති.

''දසයිමානි, භික්ඛවෙ, පාසංසානි ඨානානි. කතමානි දස? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තනා ච අප්පිච්ඡො හොති, අප්පිච්ඡකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. 'අප්පිච්ඡො භික්ඛු අප්පිච්ඡකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා'ති පාසංසමෙතං ඨානං.

''අත්තනා ච සන්තුට්ඨො හොති, සන්තුට්ඨිකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. 'සන්තුට්ඨො භික්ඛු සන්තුට්ඨිකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා'ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච පවිවිත්තො හොති, පවිවෙකකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘පවිවිත්තො භික්ඛු පවිවෙකකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච අසංසට්ඨො හොති, අසංසග්ගකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘අසංසට්ඨො භික්ඛු අසංසග්ගකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච ආරද්ධවීරියො හොති, වීරියාරම්භකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘ආරද්ධවීරියො භික්ඛු වීරියාරම්භකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච සීලසම්පන්නො හොති, සීලසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘සීලසම්පන්නො භික්ඛු සීලසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච සමාධිසම්පන්නො හොති, සමාධිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘සමාධිසම්පන්නො භික්ඛු සමාධිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති, පඤ්ඤාසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘පඤ්ඤාසම්පන්නො භික්ඛු පඤ්ඤාසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච විමුත්තිසම්පන්නො හොති, විමුත්තිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘විමුත්තිසම්පන්නො භික්ඛු විමුත්තිසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං.

‘‘අත්තනා ච විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති, විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා හොති. ‘විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නො භික්ඛු විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පදාකථඤ්ච භික්ඛූනං කත්තා’ති පාසංසමෙතං ඨානං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස පාසංසානි ඨානානී’’ති. දසමං.

යමකවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

අවිජ්ජා තණ්හා නිට්ඨා ච, අවෙච්ච ද්වෙ සුඛානි ච;
නළකපානෙ ද්වෙ වුත්තා, කථාවත්ථුපරෙ දුවෙති.

(8) 3. ආකඞ්ඛවග්ගො

1. ආකඞ්ඛසුත්තං

71. [අ. නි. 4.12; ඉතිවු. 111] එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘සම්පන්නසීලා, භික්ඛවෙ, විහරථ සම්පන්නපාතිමොක්ඛා, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවිනො, සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසු.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘සබ්‍රහ්මචාරීනං පියො චස්සං මනාපො ච ගරු ච භාවනීයො චා’ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ලාභී අස්සං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘යෙසාහං පරිභුඤ්ජාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං තෙසං තෙ කාරා මහප්ඵලා අස්සු මහානිසංසා’ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ…. බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘යෙ මෙ [යෙ මං (ම. නි. 1.65)] පෙතා ඤාතී සාලොහිතා කාලඞ්කතා [කාලකතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පසන්නචිත්තා අනුස්සරන්ති තෙසං තං මහප්ඵලං අස්ස මහානිසංස’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ…. බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘සන්තුට්ඨො අස්සං ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනා’ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ…. බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ඛමො අස්සං සීතස්ස උණ්හස්ස ජිඝච්ඡාය පිපාසාය ඩංසමකසවාතාතපසරීසපසම්ඵස්සානං, දුරුත්තානං දුරාගතානං වචනපථානං උප්පන්නානං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛානං තිබ්බානං [තිප්පානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඛරානං කටුකානං අසාතානං අමනාපානං පාණහරානං අධිවාසකජාතිකො අස්ස’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ…. බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘අරතිරතිසහො අස්සං, න ච මං අරතිරති සහෙය්‍ය, උප්පන්නං අරතිරතිං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘භයභෙරවසහො අස්සං, න ච මං භයභෙරවො සහෙය්‍ය, උප්පන්නං භයභෙරවං අභිභුය්‍ය අභිභුය්‍ය විහරෙය්‍ය’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී අස්සං අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී’ති, සීලෙස්වෙවස්ස…පෙ.… බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘ආකඞ්ඛෙය්‍ය චෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ‘ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය’න්ති, සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං.

‘‘‘සම්පන්නසීලා, භික්ඛවෙ, විහරථ සම්පන්නපාතිමොක්ඛා, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතා විහරථ ආචාරගොචරසම්පන්නා අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවිනො, සමාදාය සික්ඛථ සික්ඛාපදෙසූ’ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති. පඨමං.

2. කණ්ටකසුත්තං

72. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං සම්බහුලෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි ථෙරෙහි සාවකෙහි සද්ධිං – ආයස්මතා ච චාලෙන [පාලෙන (ස්‍යා.)], ආයස්මතා ච උපචාලෙන [උප්පාලෙන (ස්‍යා.)], ආයස්මතා ච කුක්කුටෙන [කක්කටෙන (සී. ස්‍යා.)], ආයස්මතා ච කළිම්භෙන [කටිම්භෙන (සී.)], ආයස්මතා ච නිකටෙන [කටෙන (සී.)], ආයස්මතා ච කටිස්සහෙන; අඤ්ඤෙහි ච අභිඤ්ඤාතෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි ථෙරෙහි සාවකෙහි සද්ධිං.

තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි පරපුරාය [පරංපුරාය (ස්‍යා. අට්ඨ.)] උච්චාසද්දා මහාසද්දා මහාවනං අජ්ඣොගාහන්ති භගවන්තං දස්සනාය. අථ ඛො තෙසං ආයස්මන්තානං එතදහොසි – ‘‘ඉමෙ ඛො සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි පරපුරාය උච්චාසද්දා මහාසද්දා මහාවනං අජ්ඣොගාහන්ති භගවන්තං දස්සනාය. ‘සද්දකණ්ටකා ඛො පන ඣානා’ වුත්තා භගවතා. යංනූන මයං යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම. තත්ථ මයං අප්පසද්දා අප්පාකිණ්ණා ඵාසුං [ඵාසු (ස්‍යා. ක.)] විහරෙය්‍යාමා’’ති. අථ ඛො තෙ ආයස්මන්තො යෙන

ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමිංසු; තත්ථ තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දා අප්පාකිණ්ණා ඵාසුං විහරන්ති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘කහං නු ඛො, භික්ඛවෙ, චාලො, කහං උපචාලො, කහං කුක්කුටො, කහං කළිම්භො, කහං නිකටො, කහං කටිස්සභො; කහං නු ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ථෙරා සාවකා ගතා’’ති?

‘‘ඉධ, භන්තෙ, තෙසං ආයස්මන්තානං එතදහොසි – ‘ඉමෙ ඛො සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා ලිච්ඡවී භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි පරපුරාය උච්චාසද්දා මහාසද්දා මහාවනං අජ්ඣොගාහන්ති භගවන්තං දස්සනාය ‘සද්දකණ්ටකා ඛො පන ඣානාවුත්තා භගවතා’ යංනූන මයං යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම තත්ථ මයං අප්පසද්දා අප්පාකිණ්ණා ඵාසුං විහරෙය්‍යාමා’ති. අථ ඛො තෙ, භන්තෙ, ආයස්මන්තො යෙන ගොසිඞ්ගසාලවනදායො තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දා අප්පාකිණ්ණා ඵාසුං විහරන්තී’’ති.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛවෙ, යථා තෙ මහාසාවකා සම්මා බ්‍යාකරමානා බ්‍යාකරෙය්‍යුං, ‘සද්දකණ්ටකා හි, භික්ඛවෙ, ඣානා’ වුත්තා මයා.

‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, කණ්ටකා. කතමෙ දස? පවිවෙකාරාමස්ස සඞ්ගණිකාරාමතා කණ්ටකො, අසුභනිමිත්තානුයොගං අනුයුත්තස්ස සුභනිමිත්තානුයොගො කණ්ටකො, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරස්ස විසූකදස්සනං කණ්ටකො, බ්‍රහ්මචරියස්ස මාතුගාමූපචාරො [මාතුගාමොපවිචාරො (සී.), මාතුගාමූපවිචරො (ක.)] කණ්ටකො, [කථා. 333] පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො, දුතියස්ස ඣානස්ස විතක්කවිචාරා කණ්ටකා, තතියස්ස ඣානස්ස පීති කණ්ටකො, චතුත්ථස්ස ඣානස්ස අස්සාසපස්සාසො කණ්ටකො, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා සඤ්ඤා ච වෙදනා ච කණ්ටකො රාගො කණ්ටකො දොසො කණ්ටකො මොහො කණ්ටකො.

‘‘අකණ්ටකා, භික්ඛවෙ, විහරථ. නික්කණ්ටකා, භික්ඛවෙ, විහරථ. අකණ්ටකනික්කණ්ටකා, භික්ඛවෙ, විහරථ. අකණ්ටකා, භික්ඛවෙ, අරහන්තො; නික්කණ්ටකා, භික්ඛවෙ, අරහන්තො; අකණ්ටකනික්කණ්ටකා, භික්ඛවෙ, අරහන්තො’’ති. දුතියං.

3. ඉට්ඨධම්මසුත්තං

73. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං. කතමෙ දස? භොගා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං; වණ්ණො ඉට්ඨො කන්තො මනාපො දුල්ලභො ලොකස්මිං; ආරොග්‍යං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං දුල්ලභං ලොකස්මිං; සීලං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං දුල්ලභං ලොකස්මිං; බ්‍රහ්මචරියං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං දුල්ලභං ලොකස්මිං;

මිත්තා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං; බාහුසච්චං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං දුල්ලභං ලොකස්මිං; පඤ්ඤා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං; ධම්මා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං; සග්ගා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා දුල්ලභා ලොකස්මිං.

‘‘ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, දසන්නං ධම්මානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං දස ධම්මා පරිපන්ථා [පරිබන්ධා (ක.)] – ආලස්‍යං අනුට්ඨානං භොගානං පරිපන්ථො, අමණ්ඩනා අවිභූසනා වණ්ණස්ස පරිපන්ථො, අසප්පායකිරියා ආරොග්‍යස්ස පරිපන්ථො, පාපමිත්තතා සීලානං පරිපන්ථො, ඉන්ද්‍රියඅසංවරො බ්‍රහ්මචරියස්ස පරිපන්ථො, විසංවාදනා මිත්තානං පරිපන්ථො, අසජ්ඣායකිරියා බාහුසච්චස්ස පරිපන්ථො, අසුස්සූසා අපරිපුච්ඡා පඤ්ඤාය පරිපන්ථො, අනනුයොගො අපච්චවෙක්ඛණා ධම්මානං පරිපන්ථො, මිච්ඡාපටිපත්ති සග්ගානං පරිපන්ථො. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, දසන්නං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං ඉමෙ දස ධම්මා පරිපන්ථා.

‘‘ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, දසන්නං ධම්මානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං දස ධම්මා ආහාරා – උට්ඨානං අනාලස්‍යං භොගානං ආහාරො, මණ්ඩනා විභූසනා වණ්ණස්ස ආහාරො, සප්පායකිරියා ආරොග්‍යස්ස ආහාරො, කල්‍යාණමිත්තතා සීලානං ආහාරො, ඉන්ද්‍රියසංවරො බ්‍රහ්මචරියස්ස ආහාරො, අවිසංවාදනා මිත්තානං ආහාරො, සජ්ඣායකිරියා බාහුසච්චස්ස ආහාරො, සුස්සූසා පරිපුච්ඡා පඤ්ඤාය ආහාරො, අනුයොගො පච්චවෙක්ඛණා ධම්මානං ආහාරො, සම්මාපටිපත්ති සග්ගානං ආහාරො. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, දසන්නං ධම්මානං ඉට්ඨානං කන්තානං මනාපානං දුල්ලභානං ලොකස්මිං ඉමෙ දස ධම්මා ආහාරා’’ති. තතියං.

4. වඩ්ඪිසුත්තං

74. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානො අරියසාවකො අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායී ච හොති වරාදායී කායස්ස. කතමෙහි දසහි? ඛෙත්තවත්ථූහි වඩ්ඪති, ධනධඤ්ඤෙන වඩ්ඪති, පුත්තදාරෙහි වඩ්ඪති, දාසකම්මකරපොරිසෙහි වඩ්ඪති, චතුප්පදෙහි වඩ්ඪති, සද්ධාය වඩ්ඪති, සීලෙන වඩ්ඪති, සුතෙන වඩ්ඪති, චාගෙන වඩ්ඪති, පඤ්ඤාය වඩ්ඪති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි වඩ්ඪීහි වඩ්ඪමානො අරියසාවකො අරියාය වඩ්ඪියා වඩ්ඪති, සාරාදායී ච හොති වරාදායී කායස්සාති.

‘‘ධනෙන ධඤ්ඤෙන ච යොධ වඩ්ඪති,
පුත්තෙහි දාරෙහි චතුප්පදෙහි ච;
ස භොගවා හොති යසස්සි පූජිතො,
ඤාතීහි මිත්තෙහි අථොපි රාජුභි.

‘‘සද්ධාය සීලෙන ච යොධ වඩ්ඪති,

පඤ්ඤාය චාගෙන සුතෙන චූභයං;
සො තාදිසො සප්පුරිසො විචක්ඛණො,
දිට්ඨෙව ධම්මෙ උභයෙන වඩ්ඪතී''ති. චතුත්ථං;

5. මිගසාලාසුත්තං

75. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන මිගසාලාය උපාසිකාය නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො මිගසාලා උපාසිකා යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො මිගසාලා උපාසිකා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච –

''කථං කථං නාමායං, භන්තෙ ආනන්ද, භගවතා ධම්මො දෙසිතො අඤ්ඤෙය්‍යො, යත්‍ර හි නාම බ්‍රහ්මචාරී ච අබ්‍රහ්මචාරී ච උභො සමසමගතිකා භවිස්සන්ති අභිසම්පරායං. පිතා මෙ, භන්තෙ, පුරාණො බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී [අනාචාරී (ක.)] විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. සො කාලඞ්කතො භගවතා බ්‍යාකතො – 'සකදාගාමී සත්තො [සකදාගාමිසත්තො (සී. ස්‍යා. පී.)] තුසිතං කායං උපපන්නො'ති. පිතාමහො මෙ [පෙත්තාපි යො මෙ (සී.), පිත පියො මෙ (ස්‍යා.) අ. නි. 6.44], භන්තෙ, ඉසිදත්තො අබ්‍රහ්මචාරී අහොසි සදාරසන්තුට්ඨො. සොපි කාලඞ්කතො භගවතා බ්‍යාකතො – 'සකදාගාමී සත්තො තුසිතං කායං උපපන්නො'ති.

''කථං කථං නාමායං, භන්තෙ ආනන්ද, භගවතා ධම්මො දෙසිතො අඤ්ඤෙය්‍යො, යත්‍ර හි නාම බ්‍රහ්මචාරී ච අබ්‍රහ්මචාරී ච උභො සමසමගතිකා භවිස්සන්ති අභිසම්පරාය''න්ති? ''එවං ඛො පනෙතං, භගිනි, භගවතා බ්‍යාකත''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො මිගසාලාය උපාසිකාය නිවෙසනෙ පිණ්ඩපාතං ගහෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

''ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන මිගසාලාය උපාසිකාය නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිං. අථ ඛො, භන්තෙ, මිගසාලා උපාසිකා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො, භන්තෙ, මිගසාලා උපාසිකා මං එතදවොච –

'කථං කථං නාමායං, භන්තෙ ආනන්ද, භගවතා ධම්මො දෙසිතො අඤ්ඤෙය්‍යො, යත්‍ර හි නාම බ්‍රහ්මචාරී ච අබ්‍රහ්මචාරී ච උභො සමසමගතිකා භවිස්සන්ති අභිසම්පරායං. පිතා මෙ, භන්තෙ, පුරාණො බ්‍රහ්මචාරී අහොසි ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. සො කාලඞ්කතො භගවතා බ්‍යාකතො සකදාගාමී සත්තො තුසිතං කායං උපපන්නොති. පිතාමහො මෙ, භන්තෙ, ඉසිදත්තො අබ්‍රහ්මචාරී අහොසි සදාරසන්තුට්ඨො. සොපි කාලඞ්කතො භගවතා බ්‍යාකතො – සකදාගාමී සත්තො තුසිතං කායං උපපන්නොති.

කථං කථං නාමායං, භන්තෙ ආනන්ද, භගවතා ධම්මො දෙසිතො අඤ්ඤෙය්‍යො, යත්‍ර හි නාම බ්‍රහ්මචාරී ච අබ්‍රහ්මචාරී ච උභො සමසමගතිකා භවිස්සන්ති අභිසම්පරාය'න්ති? එවං වුත්තෙ අහං, භන්තෙ, මිගසාලං උපාසිකං එතදවොචං – 'එවං ඛො පනෙතං, භගිනි, භගවතා බ්‍යාකත'''න්ති.

''කා චානන්ද, මිගසාලා උපාසිකා බාලා අබ්‍යත්තා අම්මකා අම්මකපඤ්ඤා [අම්බකා අම්බකපඤ්ඤා (සී. පී.), අන්ධකා අන්ධකපඤ්ඤා (ස්‍යා.)], කෙ ච පුරිසපුග්ගලපරොපරියෙ ඤාණෙ?

''දසයිමෙ, ආනන්ද, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ දස? ඉධානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො දුස්සීලො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ථස්ස තං දුස්සීල්‍යං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි අකතං හොති, බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති, දිට්ඨියාපි අප්පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං න ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හානාය පරෙති, නො විසෙසාය; හානගාමීයෙව හොති, නො විසෙසගාමී.

''ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො දුස්සීලො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තං දුස්සීල්‍යං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං [සුප්පටිවිද්ධං (ස්‍යා.)] හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා විසෙසාය පරෙති, නො හානාය; විසෙසගාමීයෙව හොති, නො හානගාමී.

''තත්‍රානන්ද, පමාණිකා පමිණන්ති – 'ඉමස්සපි තෙව ධම්මා, අපරස්සපි තෙව ධම්මා. කස්මා නෙසං එකො හීනො එකො පණීතො'ති? තඤ්හි තෙසං, ආනන්ද, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය.

''තත්‍රානන්ද, ය්වායං පුග්ගලො දුස්සීලො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තං දුස්සීල්‍යං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. අයං, ආනන්ද, පුග්ගලො අමුනා පුරිමෙන පුග්ගලෙන අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො ච.

තං කිස්ස හෙතු? ඉමං හානන්ද, පුග්ගලං ධම්මසොතො නිබ්බහති. තදන්තරං කො ජානෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන! තස්මාතිහානන්ද, මා පුග්ගලෙසු පමාණිකා අහුවත්ථ, මා පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හිත්ථ. ඛඤ්ඤති හානන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හන්තො. අහං වා, ආනන්ද [අහඤ්චානන්ද (සී. ස්‍යා. ක.) අ. නි. 6.44 පස්සිතබ්බං], පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්‍යං යො වා පනස්ස මාදිසො.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තං සීලං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි අකතං හොති, බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති, දිට්ඨියාපි අප්පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං න ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හානාය පරෙති, නො විසෙසාය; හානගාමීයෙව හොති, නො විසෙසගාමී.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තං සීලං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා විසෙසාය පරෙති, නො හානාය; විසෙසගාමීයෙව හොති, නො හානගාමී.

‘‘තත්‍රානන්ද, පමාණිකා පමිණන්ති…පෙ.… අහං වා, ආනන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්‍යං යො වා පනස්ස මාදිසො.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො තිබ්බරාගො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස සො රාගො අපරිසෙසො නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි අකතං හොති, බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති, දිට්ඨියාපි අප්පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං න ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හානාය පරෙති, නො විසෙසාය; හානගාමීයෙව හොති, නො විසෙසගාමී.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො තිබ්බරාගො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස සො රාගො අපරිසෙසො නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා විසෙසාය පරෙති, නො හානාය; විසෙසගාමීයෙව හොති, නො හානගාමී.

‘‘තත්‍රානන්ද, පමාණිකා පමිණන්ති…පෙ.… අහං වා, ආනන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්‍යං යො වා පනස්ස මාදිසො.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස සො කොධො අපරිසෙසො නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි අකතං හොති, බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති, දිට්ඨියාපි අප්පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං න ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හානාය පරෙති, නො විසෙසාය; හානගාමීයෙව හොති, නො විසෙසගාමී.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො කොධනො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස සො කොධො අපරිසෙසො නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා විසෙසාය පරෙති, නො හානාය; විසෙසගාමීයෙව හොති, නො හානගාමී.

‘‘තත්‍රානන්ද, පමාණිකා පමිණන්ති...පෙ.... අහං වා, ආනන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්‍යං යො වා පනස්ස මාදිසො.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො උද්ධතො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ථස්ස තං උද්ධච්චං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි අකතං හොති, බාහුසච්චෙනපි අකතං හොති, දිට්ඨියාපි අප්පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං න ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හානාය පරෙති, නො විසෙසාය; හානගාමීයෙව හොති, නො විසෙසගාමී.

‘‘ඉධ පනානන්ද, එකච්චො පුග්ගලො උද්ධතො හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තං උද්ධච්චං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති. තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා විසෙසාය පරෙති, නො හානාය; විසෙසගාමීයෙව හොති, නො හානගාමී.

‘‘තත්‍රානන්ද, පමාණිකා පමිණන්ති – ‘ඉමස්සපි තෙව ධම්මා, අපරස්සපි තෙව ධම්මා. කස්මා නෙසං එකො හීනො එකො පණීතො’ති? තඤ්හි තෙසං, ආනන්ද, හොති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය.

‘‘තත්‍රානන්ද, య්වායං පුග්ගලො උද්ධතො හොති තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තං උද්ධච්චං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති, තස්ස සවනෙනපි කතං හොති, බාහුසච්චෙනපි කතං හොති, දිට්ඨියාපි පටිවිද්ධං හොති, සාමායිකම්පි විමුත්තිං ලභති. අයං, ආනන්ද, පුග්ගලො අමුනා පුරිමෙන පුග්ගලෙන අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො ච. තං කිස්ස හෙතු? ඉමං හානන්ද, පුග්ගලං ධම්මසොතො නිබ්බහති. තදන්තරං කො ජානෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙන! තස්මාතිහානන්ද, මා පුග්ගලෙසු

පමාණිකා අහුවත්ථ; මා පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හිත්ථ. ඛඤ්ඤති හානන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හන්තො. අහං වා, ආනන්ද, පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්හෙය්‍යං යො වා පනස්ස මාදිසො.

‘‘කා චානන්ද, මිගසාලා උපාසිකා බාලා අබ්‍යත්තා අම්මකා අම්මකපඤ්ඤා, කෙ ච පුරිසපුග්ගලපරොපරියෙ ඤාණෙ! ඉමෙ ඛො, ආනන්ද, දස පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

‘‘යථාරූපෙන, ආනන්ද, සීලෙන පුරාණො සමන්නාගතො අහොසි තථාරූපෙන සීලෙන ඉසිදත්තො සමන්නාගතො අභවිස්ස, නයිධ පුරාණො ඉසිදත්තස්ස ගතිම්පි අඤ්ඤස්ස. යථාරූපාය චානන්ද, පඤ්ඤාය ඉසිදත්තො සමන්නාගතො අහොසි තථාරූපාය පඤ්ඤාය පුරාණො සමන්නාගතො අභවිස්ස, නයිධ ඉසිදත්තො පුරාණස්ස ගතිම්පි අඤ්ඤස්ස. ඉති ඛො, ආනන්ද, ඉමෙ පුග්ගලා උභො එකඞ්ගහීනා’’ති. පඤ්චමං.

6. තයොධම්මසුත්තං

76. ‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා ලොකෙ න සංවිජ්ජෙය්‍යුං, න තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජෙය්‍ය අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, න තථාගතප්පවෙදිතො ධම්මවිනයො ලොකෙ දිබ්බෙය්‍ය. කතමෙ තයො? ජාති ච, ජරා ච, මරණඤ්ච – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මා ලොකෙ න සංවිජ්ජෙය්‍යුං, න තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජෙය්‍ය අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, න තථාගතප්පවෙදිතො ධම්මවිනයො ලොකෙ දිබ්බෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමෙ තයො ධම්මා ලොකෙ සංවිජ්ජන්ති තස්මා තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, තස්මා තථාගතප්පවෙදිතො ධම්මවිනයො ලොකෙ දිබ්බති.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතුං. කතමෙ තයො? රාගං අප්පහාය, දොසං අප්පහාය, මොහං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං. කතමෙ තයො? සක්කායදිට්ඨිං අප්පහාය, විචිකිච්ඡං අප්පහාය, සීලබ්බතපරාමාසං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං. කතමෙ තයො? අයොනිසොමනසිකාරං අප්පහාය, කුම්මග්ගසෙවනං අප්පහාය, චෙතසො ලීනත්තං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය

අභබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අයොනිසො මනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං. කතමෙ තයො? මුට්ඨස්සච්චං අප්පහාය, අසම්පජඤ්ඤං අප්පහාය, චෙතසො වික්ඛෙපං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අයොනිසොමනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං. කතමෙ තයො? අරියානං අදස්සනකම්‍යතං අප්පහාය, අරියධම්මස්ස [අරියධම්මං (සයා.)] අසොතුකම්‍යතං අප්පහාය, උපාරම්භචිත්තතං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං. කතමෙ තයො? උද්ධච්චං අප්පහාය, අසංවරං අප්පහාය, දුස්සීල්‍යං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං. කතමෙ තයො? අස්සද්ධියං අප්පහාය, අවදඤ්ඤුතං අප්පහාය, කොසජ්ජං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං. කතමෙ තයො? අනාදරියං අප්පහාය, දොවචස්සතං අප්පහාය, පාපමිත්තතං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං. කතමෙ තයො? අහිරිකං අප්පහාය, අනොත්තප්පං අප්පහාය, පමාදං අප්පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං.

‘‘අහිරිකොයං, භික්ඛවෙ, අනොත්තාපී පමත්තො හොති. සො පමත්තො සමානො අභබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං. සො පාපමිත්තො සමානො අභබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං. සො කුසීතො සමානො අභබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං. සො දුස්සීලො සමානො අභබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං. සො උපාරම්භචිත්තො සමානො අභබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං. සො වික්ඛිත්තචිත්තො සමානො අභබ්බො අයොනිසොමනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං. සො ලීනචිත්තො සමානො අභබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං. සො විචිකිච්ඡො සමානො අභබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං. සො රාගං අප්පහාය දොසං අප්පහාය මොහං අප්පහාය අභබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතුං. කතමෙ තයො? රාගං පහාය, දොසං පහාය, මොහං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං. කතමෙ තයො? සක්කායදිට්ඨිං පහාය, විචිකිච්ඡං පහාය, සීලබ්බතපරාමාසං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං. කතමෙ තයො? අයොනිසොමනසිකාරං පහාය, කුම්මග්ගසෙවනං පහාය, චෙතසො ලීනත්තං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො අයොනිසොමනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං. කතමෙ තයො? මුට්ඨස්සච්චං පහාය, අසම්පජඤ්ඤං පහාය, චෙතසො වික්ඛෙපං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො අයොනිසොමනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං. කතමෙ තයො? අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාය, අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාය,

උපාරම්භචිත්තතං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං. කතමෙ තයො? උද්ධච්චං පහාය, අසංවරං පහාය, දුස්සීල්‍යං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං. කතමෙ තයො? අස්සද්ධියං පහාය, අවදඤ්ඤුතං පහාය, කොසජ්ජං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං. කතමෙ තයො? අනාදරියං පහාය, දොවචස්සතං පහාය, පාපමිත්තතං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං.

‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං. කතමෙ තයො? අහිරිකං පහාය, අනොත්තප්පං පහාය, පමාදං පහාය – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො ධම්මෙ පහාය භබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං.

‘‘හිරීමායං, භික්ඛවෙ, ඔත්තාපී අප්පමත්තො හොති. සො අප්පමත්තො සමානො භබ්බො අනාදරියං පහාතුං දොවචස්සතං පහාතුං පාපමිත්තතං පහාතුං. සො කල්‍යාණමිත්තො සමානො භබ්බො අස්සද්ධියං පහාතුං අවදඤ්ඤුතං පහාතුං කොසජ්ජං පහාතුං. සො ආරද්ධවීරියො සමානො භබ්බො උද්ධච්චං පහාතුං අසංවරං පහාතුං දුස්සීල්‍යං පහාතුං. සො සීලවා සමානො භබ්බො අරියානං අදස්සනකම්‍යතං පහාතුං අරියධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතං පහාතුං උපාරම්භචිත්තතං පහාතුං. සො අනුපාරම්භචිත්තො සමානො භබ්බො මුට්ඨස්සච්චං පහාතුං අසම්පජඤ්ඤං පහාතුං චෙතසො වික්ඛෙපං පහාතුං. සො අවික්ඛිත්තචිත්තො සමානො භබ්බො අයොනිසොමනසිකාරං පහාතුං කුම්මග්ගසෙවනං පහාතුං චෙතසො ලීනත්තං පහාතුං. සො අලීනචිත්තො සමානො භබ්බො සක්කායදිට්ඨිං පහාතුං විචිකිච්ඡං පහාතුං සීලබ්බතපරාමාසං පහාතුං. සො අවිචිකිච්ඡො සමානො භබ්බො රාගං පහාතුං දොසං පහාතුං මොහං පහාතුං. සො රාගං පහාය දොසං පහාය මොහං පහාය භබ්බො ජාතිං පහාතුං ජරං පහාතුං මරණං පහාතු’’න්ති. ඡට්ඨං.

7. කාකසුත්තං

77. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො කාකො. කතමෙහි දසහි? ධංසී ච, පගබ්භො ච, තින්තිණො [නිල්ලජ්ජො (ක.) තින්තිණොති තින්තිණං වුච්චති තණ්හා... (සී. ස්‍යා. අට්ඨ.) අභිධම්මෙ ඛුද්දකවත්ථුවිභඞ්ගෙ තින්තිණපදනිද්දෙසෙ පස්සිතබ්බං] ච, මහග්ඝසො ච, ලුද්දො ච, අකාරුණිකො ච, දුබ්බලො ච, ඔරවිතා ච, මුට්ඨස්සති ච, නෙචයිකො [නෙරයිකො (සී.) තදට්ඨකථායං පන ‘‘නෙචයිකො’’ ත්වෙව දිස්සති] ච – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො කාකො. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො පාපභික්ඛු. කතමෙහි දසහි? ධංසී ච, පගබ්භො ච, තින්තිණො ච, මහග්ඝසො ච, ලුද්දො ච, අකාරුණිකො ච, දුබ්බලො ච, ඔරවිතා ච, මුට්ඨස්සති ච, නෙචයිකො ච – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො පාපභික්ඛූ’’ති. සත්තමං.

8. නිගණ්ඨසුත්තං

78. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතා නිගණ්ඨා. කතමෙහි දසහි? අස්සද්ධා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; දුස්සීලා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; අහිරිකා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; අනොත්තප්පිනො, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; අසප්පුරිසසම්භත්තිනො, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; අත්තුක්කංසකපරවම්භකා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; සන්දිට්ඨිපරාමාසා ආධානග්ගාහී දුප්පටිනිස්සග්ගිනො, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; කුහකා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; පාපිච්ඡා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා; පාපමිත්තා, භික්ඛවෙ, නිගණ්ඨා – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතා නිගණ්ඨා’’ති. අට්ඨමං.

9. ආඝාතවත්ථුසුත්තං

79. [අ. නි. 9.29] ‘‘දසයිමානි, භික්ඛවෙ, ආඝාතවත්ථූනි. කතමානි දස? ‘අනත්ථං මෙ අචරී’ති ආඝාතං බන්ධති; ‘අනත්ථං මෙ චරතී’ති ආඝාතං බන්ධති; ‘අනත්ථං මෙ චරිස්සතී’ති ආඝාතං බන්ධති; ‘පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරී’ති...පෙ.... ‘අනත්ථං චරතී’ති...පෙ.... ‘අනත්ථං චරිස්සතී’ති ආඝාතං බන්ධති, ‘අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරී’ති...පෙ.... ‘අත්ථං චරතී’ති...පෙ.... ‘අත්ථං චරිස්සතී’ති ආඝාතං බන්ධති; අට්ඨානෙ ච කුප්පති – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස ආඝාතවත්ථූනී’’ති. නවමං.

10. ආඝාතපටිවිනයසුත්තං

80. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ආඝාතපටිවිනයා. කතමෙ දස? ‘අනත්ථං මෙ අචරි, තං කුතෙත්ථ ලබ්භා’ති ආඝාතං පටිවිනෙති, ‘අනත්ථං මෙ චරති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භා’ති ආඝාතං පටිවිනෙති, ‘අනත්ථං මෙ චරිස්සති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භා’ති ආඝාතං පටිවිනෙති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි...පෙ.... චරති...පෙ.... චරිස්සති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආඝාතං පටිවිනෙති, අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි...පෙ.... අත්ථං

චරති…පෙ…. අත්ථං චරිස්සති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භාති ආඝාතං පටිවිනෙති, අට්ඨානෙ ච න කුප්පති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ආඝාතපටිවිනයා’’ති. දසමං.

ආකඞ්ඛවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

ආකඞ්ඛො කණ්ටකො ඉට්ඨා, වඩ්ඪී ච මිගසාලාය;
තයො ධම්මා ච කාකො ච, නිගණ්ඨා ද්වෙ ච ආඝාතාති.

(9) 4. ථෙරවග්ගො

1. වාහනසුත්තං

81. එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. අථ ඛො ආයස්මා වාහනො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා වාහනො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කතිහි නු ඛො, භන්තෙ, ධම්මෙහි තථාගතො නිස්සටො විසංයුත්තො විප්පමුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතී’’ති?

‘‘දසහි ඛො, වාහන, ධම්මෙහි තථාගතො නිස්සටො විසංයුත්තො විප්පමුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති. කතමෙහි දසහි? රූපෙන ඛො, වාහන, තථාගතො නිස්සටො විසංයුත්තො විප්පමුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති, වෙදනාය ඛො, වාහන…පෙ…. සඤ්ඤාය ඛො, වාහන… සඞ්ඛාරෙහි ඛො, වාහන… විඤ්ඤාණෙන ඛො, වාහන… ජාතියා ඛො, වාහන… ජරාය ඛො, වාහන… මරණෙන ඛො, වාහන… දුක්ඛෙහි ඛො, වාහන… කිලෙසෙහි ඛො, වාහන, තථාගතො නිස්සටො විසංයුත්තො විප්පමුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරති. සෙය්‍යථාපි, වාහන, උප්පලං වා පදුමං වා පුණ්ඩරීකං වා උදකෙ ජාතං උදකෙ සංවඩ්ඪං උදකා පච්චුග්ගම්ම ඨිතං අනුපලිත්තං උදකෙන; එවමෙවං ඛො, වාහන, ඉමෙහි දසහි ධම්මෙහි තථාගතො නිස්සටො විසංයුත්තො විප්පමුත්තො විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරතී’’ති. පඨමං.

2. ආනන්දසුත්තං

82. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච –

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘අස්සද්ධො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'දුස්සීලො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'අප්පස්සුතො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'දුබ්බචො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'පාපමිත්තො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'කුසීතො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'මුට්ඨස්සති සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'අසන්තුට්ඨො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'පාපිච්ඡො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'මිච්ඡාදිට්ඨිකො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'ඉමෙහි දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'සද්ධො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'සීලවා සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'බහුස්සුතො සුතධරො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

''සො වතානන්ද, භික්ඛු 'සුවචො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘කල්‍යාණමිත්තො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘ආරද්ධවීරියො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘උපට්ඨිතස්සති සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘සන්තුට්ඨො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘අප්පිච්ඡො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘සම්මාදිට්ඨිකො සමානො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජති.

‘‘සො වතානන්ද, භික්ඛු ‘ඉමෙහි දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. දුතියං.

3. පුණ්ණියසුත්තං

83. අථ ඛො ආයස්මා පුණ්ණියො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා පුණ්ණියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු කො පච්චයො යෙන අප්පෙකදා තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති අප්පෙකදා නප්පටිභාතී’’ති?

‘‘සද්ධො ච, පුණ්ණිය, භික්ඛු හොති, නො ච උපසඞ්කමිතා; නෙව තාව තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති. යතො ච ඛො, පුණ්ණිය, භික්ඛු සද්ධො ච හොති උපසඞ්කමිතා ච, එවං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති.

‘‘සද්ධො ච, පුණ්ණිය, භික්ඛු හොති උපසඞ්කමිතා ච, නො ච පයිරුපාසිතා…පෙ.… පයිරුපාසිතා ච, නො ච පරිපුච්ඡිතා… පරිපුච්ඡිතා ච, නො ච ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති… ඔහිතසොතො ච ධම්මං සුණාති, නො ච සුත්වා ධම්මං ධාරෙති… සුත්වා ච ධම්මං ධාරෙති, නො ච ධාතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති… ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති නො ච අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො හොති… අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති, නො ච කල්‍යාණවාචො හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…

කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා, නො ච සන්දස්සකො හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං, නෙව තාව තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති.

‘‘යතො ච ඛො, පුණ්ණිය, භික්ඛු සද්ධො ච හොති, උපසඞ්කමිතා ච, පයිරුපාසිතා ච, පරිපුච්ඡිතා ච, ඔහිතසොතො ච ධම්මං සුණාති, සුත්වා ච ධම්මං ධාරෙති, ධාතානඤ්ච ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නො ච හොති, කල්‍යාණවාචො ච හොති කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා, සන්දස්සකො ච හොති සමාදපකො සමුත්තෙජකො සම්පහංසකො සබ්‍රහ්මචාරීනං – එවං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාති. ඉමෙහි ඛො, පුණ්ණිය, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා [සමන්නාගතො (ක.)] [එකන්තං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාතීති (ස්‍යා.)] එකන්තපටිභානා [එකන්තපටිභානං (සී.)] තථාගතං ධම්මදෙසනා හොතී’’ති [එකන්තං තථාගතං ධම්මදෙසනා පටිභාතීති (ස්‍යා.)]. තතියං.

4. බ්‍යාකරණසුත්තං

84. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො එතදවොච –

‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති. තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො සමනුයුඤ්ජති සමනුග්ගාහති සමනුභාසති. සො තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා ඣායිනා සමාපත්තිකුසලෙන පරචිත්තකුසලෙන පරචිත්තපරියායකුසලෙන සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුග්ගාහියමානො සමනුභාසියමානො ඉරිණං ආපජ්ජති විචිනං [විසිනං (සී. අට්ඨ.)] ආපජ්ජති අනයං ආපජ්ජති බ්‍යසනං ආපජ්ජති අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරොති – ‘කිං නු ඛො අයමායස්මා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති?

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

‘කොධනො ඛො අයමායස්මා; කොධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. කොධපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘උපනාහී ඛො පන අයමායස්මා; උපනාහපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. උපනාහපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘මක්ඛී ඛො පන අයමායස්මා; මක්ඛපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. මක්ඛපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘පළාසී ඛො පන අයමායස්මා; පළාසපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. පළාසපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘ඉස්සුකී ඛො පන අයමායස්මා; ඉස්සාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. ඉස්සාපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘මච්ඡරී ඛො පන අයමායස්මා; මච්ඡෙරපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. මච්ඡෙරපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘සඨො ඛො පන අයමායස්මා; සාඨෙය්‍යපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. සාඨෙය්‍යපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘මායාවී ඛො පන අයමායස්මා; මායාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. මායාපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘පාපිච්ඡො ඛො පන අයමායස්මා; ඉච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. ඉච්ඡාපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘සති [මුට්ඨස්සති (සී. ස්‍යා.)] ඛො පන අයමායස්මා උත්තරි කරණීයෙ ඔරමත්තකෙන විසෙසාධිගමෙන අන්තරා වොසානං ආපන්නො. අන්තරා වොසානගමනං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං’.

‘‘සො වතාවුසො, භික්ඛු ‘ඉමෙ දස ධම්මෙ අප්පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වතාවුසො, භික්ඛු ‘ඉමෙ දස ධම්මෙ පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. චතුත්ථං.

5. කත්ථීසුත්තං

85. එකං සමයං ආයස්මා මහාචුන්දො චෙතීසු විහරති සහජාතියං. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාචුන්දො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාචුන්දස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාචුන්දො එතදවොච –

‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු කත්ථී හොති විකත්ථී අධිගමෙසු – ‘අහං පඨමං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං දුතියං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං තතියං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො සමනුයුඤ්ජති සමනුග්ගාහති සමනුභාසති. සො තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා ඣායිනා සමාපත්තිකුසලෙන පරචිත්තකුසලෙන පරචිත්තපරියායකුසලෙන සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුග්ගාහියමානො සමනුභාසියමානො ඉරීණං ආපජ්ජති විචිනං ආපජ්ජති අනයං ආපජ්ජති බ්‍යසනං ආපජ්ජති අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරොති – ‘කිං නු ඛො අයමායස්මා කත්ථී හොති විකත්ථී අධිගමෙසු – අහං පඨමං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි…පෙ…. අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

‘දීඝරත්තං ඛො අයමායස්මා ඛණ්ඩකාරී ඡිද්දකාරී සබලකාරී කම්මාසකාරී න සන්තතකාරී න සන්තතවුත්ති සීලෙසු. දුස්සීලො ඛො

අයමායස්මා. දුස්සිල්‍යං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘අස්සද්ධො ඛො පන අයමායස්මා; අස්සද්ධියං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘අප්පස්සුතො ඛො පන අයමායස්මා අනාචාරො; අප්පසච්චං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුබ්බචො ඛො පන අයමායස්මා; දොවචස්සතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘පාපමිත්තො ඛො පන අයමායස්මා; පාපමිත්තතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘කුසීතො ඛො පන අයමායස්මා; කොසජ්ජං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘මුට්ඨස්සති ඛො පන අයමායස්මා; මුට්ඨස්සච්චං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘කුහකො ඛො පන අයමායස්මා; කොහඤ්ඤං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුබ්භරො ඛො පන අයමායස්මා; දුබ්භරතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුප්පඤ්ඤො ඛො පන අයමායස්මා; දුප්පඤ්ඤතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං’.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, සහායකො සහායකං එවං වදෙය්‍ය – ‘යදා තෙ, සම්ම, ධනෙන [ඛන්ධො (ක.)] ධනකරණීයං අස්ස, යාචෙය්‍යාසි මං [යාචිස්සසි මං (සී.), පවෙදෙය්‍යාසි මං (ස්‍යා.), පරාජෙය්‍යාපි මං (ක.)] ධනං. දස්සාමි තෙ ධන’න්ති. සො කිඤ්චිදෙව ධනකරණීයෙ සමුප්පන්නෙ සහායකො සහායකං එවං වදෙය්‍ය – ‘අත්ථො මෙ, සම්ම, ධනෙන. දෙහි මෙ ධන’න්ති. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘තෙන හි, සම්ම, ඉධ ඛනාහී’ති. සො තත්‍ර ඛනන්තො නාධිගච්ඡෙය්‍ය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අලිකං මං, සම්ම, අවච; තුච්ඡකං මං, සම්ම, අවච – ඉධ ඛනාහී’ති. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘නාහං තං, සම්ම, අලිකං අවචං, තුච්ඡකං අවචං. තෙන හි, සම්ම, ඉධ ඛනාහී’ති. සො තත්‍රපි ඛනන්තො නාධිගච්ඡෙය්‍ය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අලිකං මං, සම්ම, අවච, තුච්ඡකං මං, සම්ම, අවච – ඉධ ඛනාහී’ති. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘නාහං තං, සම්ම, අලිකං අවචං, තුච්ඡකං අවචං. තෙන හි, සම්ම, ඉධ ඛනාහී’ති. සො තත්‍රපි ඛනන්තො නාධිගච්ඡෙය්‍ය. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අලිකං මං,

සම්ම, අවච, තුච්ඡකං මං, සම්ම, අවච – ඉධ ඛනාහී'ති. සො එවං වදෙය්‍ය – 'නාහං තං, සම්ම, අලිකං අවචං, තුච්ඡකං අවචං. අපි ච අහමෙව උම්මාදං පාපුණිං චෙතසො විපරියායා'න්ති.

''එවමෙවං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු කත්ථී හොති විකත්ථී අධිගමෙසු – 'අහං පඨමං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං දුතියං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං තතියං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපි, අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපී'ති.

''තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො සමනුයුඤ්ජති සමනුග්ගාහති සමනුභාසති. සො තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා ඣායිනා සමාපත්තිකුසලෙන පරචිත්තකුසලෙන පරචිත්තපරියායකුසලෙන සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුග්ගාහියමානො සමනුභාසියමානො ඉරීණං ආපජ්ජති විචිනං ආපජ්ජති අනයං ආපජ්ජති බ්‍යසනං ආපජ්ජති අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති.

''තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරොති – 'කිං නු ඛො අයමායස්මා කත්ථී හොති විකත්ථී අධිගමෙසු – අහං පඨමං ඣානං සමාපජ්ජාමිපි...පෙ.... අහං සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජාමිපි වුට්ඨහාමිපී'ති.

''තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

'දීඝරත්තං ඛො අයමායස්මා ඛණ්ඩකාරී ඡිද්දකාරී සබලකාරී කම්මාසකාරී, න සන්තතකාරී න සන්තතවුත්ති සීලෙසු. දුස්සීලො ඛො අයමායස්මා; දුස්සිල්‍යං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'අස්සද්ධො ඛො පන අයමායස්මා; අස්සද්ධියං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'අප්පස්සුතො ඛො පන අයමායස්මා අනාචාරො; අප්පසච්චං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුබ්බචො ඛො පන අයමායස්මා; දොවචස්සතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘පාපමිත්තො ඛො පන අයමායස්මා; පාපමිත්තතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘කුසීතො ඛො පන අයමායස්මා; කොසජ්ජං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘මුට්ඨස්සති ඛො පන අයමායස්මා; මුට්ඨස්සච්චං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘කුහකො ඛො පන අයමායස්මා; කොහඤ්ඤං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුබ්භරො ඛො පන අයමායස්මා; දුබ්භරතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

‘දුප්පඤ්ඤො ඛො පන අයමායස්මා; දුප්පඤ්ඤතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං’.

‘‘සො වතාවුසො, භික්ඛු ‘ඉමෙ දස ධම්මෙ අප්පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වතාවුසො, භික්ඛු ‘ඉමෙ දස ධම්මෙ පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී’ති ඨානමෙතං විජ්ජතී’’ති. පඤ්චමං.

6. අධිමානසුත්තං

86. එකං සමයං ආයස්මා මහාකස්සපො රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තත්‍ර ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ආවුසො භික්ඛවෙ’’ති. ‘‘ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පච්චස්සොසුං. ආයස්මා මහාකස්සපො එතදවොච –

‘‘ඉධාවුසො, භික්ඛු අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති. තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො සමනුයුඤ්ජති සමනුග්ගාහති සමනුභාසති. සො තථාගතෙන වා තථාගතසාවකෙන වා ඣායිනා සමාපත්තිකුසලෙන පරචිත්තකුසලෙන පරචිත්තපරියායකුසලෙන සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුග්ගාහියමානො සමනුභාසියමානො ඉරීණං ආපජ්ජති විචිනං ආපජ්ජති අනයං ආපජ්ජති බ්‍යසනං ආපජ්ජති අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරොති – ‘කිං නු ඛො අයමායස්මා අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

‘අධිමානිකො ඛො අයමායස්මා අධිමානසච්චො, අප්පත්තෙ පත්තසඤ්ඤී, අකතෙ කතසඤ්ඤී, අනධිගතෙ අධිගතසඤ්ඤී. අධිමානෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරොති – ‘කිං නු ඛො අයමායස්මා නිස්සාය අධිමානිකො අධිමානසච්චො, අප්පත්තෙ පත්තසඤ්ඤී, අකතෙ කතසඤ්ඤී, අනධිගතෙ අධිගතසඤ්ඤී. අධිමානෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

‘බහුස්සුතො ඛො පන අයමායස්මා සුතධරො සුතසන්නිචයො, යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. තස්මා අයමායස්මා අධිමානිකො අධිමානසච්චො, අප්පත්තෙ පත්තසඤ්ඤී, අකතෙ කතසඤ්ඤී, අනධිගතෙ අධිගතසඤ්ඤී. අධිමානෙන අඤ්ඤං බ්‍යාකරොති – ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාමී’ති.

‘‘තමෙනං තථාගතො වා තථාගතසාවකො වා ඣායී සමාපත්තිකුසලො පරචිත්තකුසලො පරචිත්තපරියායකුසලො එවං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති –

‘අභිජ්ඣාලු ඛො පන අයමායස්මා; අභිජ්ඣාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. අභිජ්ඣාපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'බ්‍යාපන්නො ඛො පන අයමායස්මා; බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. බ්‍යාපාදපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'ථිනමිද්ධො ඛො පන අයමායස්මා; ථිනමිද්ධපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. ථිනමිද්ධපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'උද්ධතො ඛො පන අයමායස්මා; උද්ධච්චපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. උද්ධච්චපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'විචිකිච්ඡො ඛො පන අයමායස්මා; විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා බහුලං විහරති. විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'කම්මාරාමො ඛො පන අයමායස්මා කම්මරතො කම්මාරාමතං අනුයුත්තො. කම්මාරාමතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'භස්සාරාමො ඛො පන අයමායස්මා භස්සරතො භස්සාරාමතං අනුයුත්තො. භස්සාරාමතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'නිද්දාරාමො ඛො පන අයමායස්මා නිද්දාරතො නිද්දාරාමතං අනුයුත්තො. නිද්දාරාමතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'සඞ්ගණිකාරාමො ඛො පන අයමායස්මා සඞ්ගණිකරතො සඞ්ගණිකාරාමතං අනුයුත්තො. සඞ්ගණිකාරාමතා ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං.

'සති ඛො පන අයමායස්මා උත්තරි කරණීයෙ ඔරමත්තකෙන විසෙසාධිගමෙන අන්තරා වොසානං ආපන්නො. අන්තරා වොසානගමනං ඛො පන තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ පරිහානමෙතං'.

''සො වතාවුසො, භික්ඛු 'ඉමෙ දස ධම්මෙ අප්පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති. සො වතාවුසො, භික්ඛු 'ඉමෙ දස ධම්මෙ පහාය ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සතී'ති ඨානමෙතං විජ්ජතී''ති. ඡට්ඨං.

7. නප්පියසුත්තං

87. තත්‍ර බො භගවා කාලඛිකතං භික්ඛුං [කලන්දකං භික්ඛුං (සී.), කාළකභික්ඛුං (සයා.)] ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අධිකරණිකො හොති, අධිකරණසමථස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අධිකරණිකො හොති අධිකරණසමථස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න සික්ඛාකාමො හොති, සික්ඛාසමාදානස්ස [සික්ඛාකාමස්ස (ක.)] න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න සික්ඛාකාමො හොති සික්ඛාසමාදානස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පාපිච්ඡො හොති, ඉච්ඡාවිනයස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පාපිච්ඡො හොති ඉච්ඡාවිනයස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කොධනො හොති, කොධවිනයස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු කොධනො හොති කොධවිනයස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මක්ඛී හොති, මක්ඛවිනයස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මක්ඛී හොති මක්ඛවිනයස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සඨො හොති, සාඨෙය්‍යවිනයස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සඨො හොති සාඨෙය්‍යවිනයස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මායාවී හොති, මායාවිනයස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු මායාවී හොති මායාවිනයස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මානං න නිසාමකජාතිකො හොති, ධම්මනිසන්තියා න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මානං න නිසාමකජාතිකො හොති ධම්මනිසන්තියා න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න පටිසල්ලීනො හොති, පටිසල්ලානස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න පටිසල්ලීනො හොති පටිසල්ලානස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං න පටිසන්ථාරකො [පටිසන්ධාරකො (ක.)] හොති, පටිසන්ථාරකස්ස න වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං න පටිසන්ථාරකො හොති පටිසන්ථාරකස්ස න වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො න පියතාය න ගරුතාය න භාවනාය න සාමඤ්ඤාය න එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘එවරූපස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කිඤ්චාපි එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං [ගරුකරෙය්‍යුං (සී.ස්‍යා.)] මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී න චෙව සක්කරොන්ති න ගරුං කරොන්ති [ගරුකරොන්ති (සී. ස්‍යා.)] න මානෙන්ති න පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ අප්පහීනෙ සමනුපස්සන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අස්සඛළුඞ්කස්ස කිඤ්චාපි එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං මනුස්සා ආජානීයට්ඨානෙ ඨපෙය්‍යුං, ආජානීයභොජනඤ්ච භොජෙය්‍යුං, ආජානීයපරිමජ්ජනඤ්ච පරිමජ්ජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං මනුස්සා න චෙව ආජානීයට්ඨානෙ ඨපෙන්ති න ච ආජානීයභොජනං භොජෙන්ති න ච ආජානීයපරිමජ්ජනං පරිමජ්ජන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ මනුස්සා තානි සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි අප්පහීනානි සමනුපස්සන්ති. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, එවරූපස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චාපි එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී න චෙව සක්කරොන්ති න ගරුං කරොන්ති න මානෙන්ති න පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ අප්පහීනෙ සමනුපස්සන්ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අධිකරණිකො හොති, අධිකරණසමථස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු න අධිකරණිකො හොති අධිකරණසමථස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො පියතාය ගරුතාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාකාමො හොති, සික්ඛාසමාදානස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සික්ඛාකාමො හොති සික්ඛාසමාදානස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො පියතාය ගරුතාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පිච්ඡො හොති, ඉච්ඡාවිනයස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අප්පිච්ඡො හොති ඉච්ඡාවිනයස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොධනො හොති, කොධවිනයස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොධනො හොති කොධවිනයස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අමක්ඛී හොති, මක්ඛවිනයස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අමක්ඛී හොති මක්ඛවිනයස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසඨො හොති, සාඨෙය්‍යවිනයස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අසඨො හොති සාඨෙය්‍යවිනයස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අමායාවී හොති, මායාවිනයස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අමායාවී හොති මායාවිනයස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මානං නිසාමකජාතිකො හොති, ධම්මනිසන්තියා වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මානං නිසාමකජාතිකො හොති ධම්මනිසන්තියා වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසල්ලීනො හොති, පටිසල්ලානස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පටිසල්ලීනො හොති පටිසල්ලානස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො…පෙ…. එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පටිසන්ථාරකො හොති, පටිසන්ථාරකස්ස වණ්ණවාදී. යම්පි, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සබ්‍රහ්මචාරීනං පටිසන්ථාරකො හොති පටිසන්ථාරකස්ස වණ්ණවාදී, අයම්පි ධම්මො පියතාය ගරුතාය භාවනාය සාමඤ්ඤාය එකීභාවාය සංවත්තති.

‘‘එවරූපස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො කිඤ්චාපි න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරොන්ති ගරුං

කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ සමනුපස්සන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, භද්‍රස්ස අස්සාජානීයස්ස කිඤ්චාපි න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං මනුස්සා ආජානීයට්ඨානෙ ඨපෙය්‍යුං, ආජානීයභොජනඤ්ච භොජෙය්‍යුං, ආජානීයපරිමජ්ජනඤ්ච පරිමජ්ජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං මනුස්සා ආජානීයට්ඨානෙ ච ඨපෙන්ති ආජානීයභොජනඤ්ච භොජෙන්ති ආජානීයපරිමජ්ජනඤ්ච පරිමජ්ජන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ මනුස්සා තානි සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි පහීනානි සමනුපස්සන්ති.

‘‘එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, එවරූපස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චාපි න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – ‘අහො වත මං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යු’න්ති, අථ ඛො නං සබ්‍රහ්මචාරී සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති. තං කිස්ස හෙතු? තථාහිස්ස, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී තෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ සමනුපස්සන්ති’’ති. සත්තමං.

8. අක්කොසකසුත්තං

88. ‘‘යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොසකපරිභාසකො අරියූපවාදී සබ්‍රහ්මචාරීනං ඨානමෙතං අවකාසො [අට්ඨානමෙතං අනවකාසො (සී. ස්‍යා. පී.)] යං සො දසන්නං බ්‍යසනානං අඤ්ඤතරං බ්‍යසනං නිගච්ඡෙය්‍ය [න නිගච්ඡෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. පී.)]. කතමෙසං දසන්නං? අනධිගතං නාධිගච්ඡති, අධිගතා පරිහායති, සද්ධම්මස්ස න වොදායන්ති, සද්ධම්මෙසු වා අධිමානිකො හොති අනභිරතො වා බ්‍රහ්මචරියං චරති, අඤ්ඤතරං වා සංකිලිට්ඨං ආපත්තිං ආපජ්ජති, ගාළ්හං වා රොගාතඞ්කං ඵුසති, උම්මාදං වා පාපුණාති චිත්තක්ඛෙපං, සම්මූළ්හො කාලං කරොති, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. යො සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අක්කොසකපරිභාසකො අරියූපවාදී සබ්‍රහ්මචාරීනං, ඨානමෙතං අවකාසො යං සො ඉමෙසං දසන්නං බ්‍යසනානං අඤ්ඤතරං බ්‍යසනං නිගච්ඡෙය්‍යා’’ති. අට්ඨමං.

9. කොකාලිකසුත්තං

89. [සං. නි. 1.181; සු. නි. කොකාලිකසුත්ත] අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පාපිච්ඡා, භන්තෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. ‘‘මා හෙවං, කොකාලික, මා හෙවං, කොකාලික! පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති.

දුතියම්පි ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිඤ්චාපි මෙ, භන්තෙ, භගවා සද්ධායිකො පච්චයිකො, අථ ඛො පාපිච්ඡාව සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. ‘‘මා හෙවං, කොකාලික, මා හෙවං, කොකාලික! පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති.

තතියම්පි ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිඤ්චාපි මෙ, භන්තෙ, භගවා සද්ධායිකො පච්චයිකො, අථ ඛො පාපිච්ඡාව සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා, පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. ‘‘මා හෙවං, කොකාලික, මා හෙවං, කොකාලික! පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති.

අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අචිරපක්කන්තස්ස ච කොකාලිකස්ස භික්ඛුනො සාසපමත්තීහි පීළකාහි සබ්බො කායො ඵුටො අහොසි. සාසපමත්තියො හුත්වා මුග්ගමත්තියො අහෙසුං, මුග්ගමත්තියො හුත්වා කලායමත්තියො අහෙසුං, කලායමත්තියො හුත්වා කොලට්ඨිමත්තියො අහෙසුං, කොලට්ඨිමත්තියො හුත්වා කොලමත්තියො අහෙසුං, කොලමත්තියො හුත්වා ආමලකමත්තියො අහෙසුං, ආමලකමත්තියො හුත්වා (තිණ්ඩුකමත්තියො අහෙසුං, තිණ්ඩුකමත්තියො හුත්වා,) [සං. නි. 1.181; සු. නි. කොකාලිකසුත්ත නත්ථි] බෙළුවසලාටුකමත්තියො අහෙසුං, බෙළුවසලාටුකමත්තියො හුත්වා බිල්ලමත්තියො අහෙසුං, බිල්ලමත්තියො හුත්වා පභිජ්ජිංසු, පුබ්බඤ්ච ලොහිතඤ්ච පග්ඝරිංසු. සො සුදං කදලිපත්තෙසු සෙති මච්ඡොව විසගිලිතො.

අථ ඛො තුරූ පච්චෙකබ්‍රහ්මා [තුදුප්පච්චෙකබ්‍රහ්මා (සී. පී.), තුදි පච්චෙකබ්‍රහ්මා (ස්‍යා.), තුරි පච්චෙකබ්‍රහ්මා (ක.) සං. නි. 1.180] යෙන කොකාලිකො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙහාසෙ ඨත්වා කොකාලිකං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති. ‘‘කොසි ත්වං, ආවුසො’’ති? ‘‘අහං තුරූ පච්චෙකබ්‍රහ්මා’’ති. ‘‘නනු ත්වං, ආවුසො, භගවතා අනාගාමී බ්‍යාකතො, අථ කිඤ්චරහි ඉධාගතො? පස්ස යාවඤ්ච තෙ ඉදං අපරද්ධ’’න්ති.

අථ ඛො තුරූ පච්චෙකබ්‍රහ්මා කොකාලිකං භික්ඛුං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘පුරිසස්ස හි ජාතස්ස, කුඨාරී ජායතෙ මුඛෙ;
යාය ඡින්දති අත්තානං, බාලො දුබ්භාසිතං භණං.

‘‘යො නින්දියං පසංසති, තං වා නින්දති යො පසංසියො;
විචිනාති මුඛෙන සො කලිං, කලිනා තෙන සුඛං න වින්දති.

‘‘අප්පමත්තකො අයං කලි, යො අක්ඛෙසු ධනපරාජයො;
සබ්බස්සාපි සහාපි අත්තනා, අයමෙව මහත්තරො කලි;
යො සුගතෙසු මනං පදූසයෙ.

‘‘සතං සහස්සානං නිරබ්බුදානං, ඡත්තිංසති පඤ්ච ච අබ්බුදානි;
යමරියගරහී නිරයං උපෙති, වාචං මනඤ්ච පණිධාය පාපක’’න්ති.

අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු තෙනෙව ආබාධෙන කාලමකාසි. කාලඞ්කතො ච කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපජ්ජති සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා.

අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කොකාලිකො, භන්තෙ, භික්ඛු කාලඞ්කතො. කාලඞ්කතො ච, භන්තෙ, කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා’’ති. ඉදමවොච බ්‍රහ්මා සහම්පති. ඉදං වත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති මං එතදවොච – ‘කොකාලිකො, භන්තෙ, භික්ඛු කාලඞ්කතො; කාලඞ්කතො ච, භන්තෙ, කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කීව දීඝං නු ඛො, භන්තෙ, පදුමෙ නිරයෙ ආයුප්පමාණ’’න්ති? ‘‘දීඝං ඛො, භික්ඛු, පදුමෙ නිරයෙ ආයුප්පමාණං. න තං සුකරං සඞ්ඛාතුං – ‘එත්තකානි වස්සානීති වා එත්තකානි වස්සසතානීති වා එත්තකානි වස්සසහස්සානීති වා එත්තකානි වස්සසතසහස්සානීති වා’’’ති.

‘‘සක්කා පන, භන්තෙ, උපමං කාතු’’න්ති? ‘‘සක්කා, භික්ඛූ,’’ති භගවා අවොච – ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසතිඛාරිකො කොසලකො තිලවාහො තතො පුරිසො වස්සසතස්ස වස්සසතස්ස අච්චයෙන එකමෙකං තිලං උද්ධරෙය්‍ය. ඛිප්පතරං ඛො සො, භික්ඛු, වීසතිඛාරිකො කොසලකො තිලවාහො ඉමිනා උපක්කමෙන පරික්ඛයං පරියාදානං ගච්ඡෙය්‍ය, න ත්වෙව එකො අබ්බුදො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අබ්බුදා නිරයා,

එවමෙකො නිරබ්බුදො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති නිරබ්බුදා නිරයා, එවමෙකො අබබො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අබබා නිරයා, එවමෙකො අටටො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අටටා නිරයා, එවමෙකො අහහො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අහහා නිරයා, එවමෙකො කුමුදො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති කුමුදා නිරයා, එවමෙකො සොගන්ධිකො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති සොගන්ධිකා නිරයා, එවමෙකො උප්පලකො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති උප්පලකා නිරයා, එවමෙකො පුණ්ඩරීකො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති පුණ්ඩරීකා නිරයා, එවමෙකො පදුමො නිරයො. පදුමං ඛො පන, භික්ඛු, නිරයං කොකාලිකො භික්ඛු උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා''ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

''පුරිසස්ස හි ජාතස්ස, කුඨාරී ජායතෙ මුඛෙ;
යාය ඡින්දති අත්තානං, බාලො දුබ්භාසිතං භණං.

''යො නින්දියං පසංසති, තං වා නින්දති යො පසංසියො;
විචිනාති මුඛෙන සො කලිං, කලිනා තෙන සුඛං න වින්දති.

''අප්පමත්තකො අයං කලි, යො අක්ඛෙසු ධනපරාජයො;
සබ්බස්සාපි සහාපි අත්තනා, අයමෙව මහත්තරො කලි;
යො සුගතෙසු මනං පදූසයෙ.

''සතං සහස්සානං නිරබ්බුදානං, ඡත්තිංසති පඤ්ච ච අබ්බුදානි;
යමරියගරහී නිරයං උපෙති, වාචං මනඤ්ච පණිධාය පාපක''න්ති.
නවමං;

10. ඛීණාසවබලසුත්තං

90. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං භගවා එතදවොච – ''කති නු ඛො, සාරිපුත්ත, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – 'ඛීණා මෙ ආසවා'''ති?

''දස, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – 'ඛීණා මෙ ආසවා'ති. කතමානි දස? [අ. නි. 8.28; පටි. ම. 2.44] ඉධ, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අනිච්චතො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති,

ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨා හොන්ති, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරං විවෙකට්ඨං නෙක්ඛම්මාභිරතං බ්‍යන්තීභූතං සබ්බසො ආසවට්ඨානියෙහි ධම්මෙහි. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරං විවෙකට්ඨං නෙක්ඛම්මාභිරතං බ්‍යන්තීභූතං සබ්බසො ආසවට්ඨානියෙහි ධම්මෙහි, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො සතිපට්ඨානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො චත්තාරො සම්මප්පධානා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා…පෙ…. චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා …පෙ…. පඤ්චින්ද්‍රියානි… පඤ්ච බලානි භාවිතානි හොන්ති සුභාවිතානි… සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා හොන්ති සුභාවිතා… අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භාවිතො හොති සුභාවිතො. යම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භාවිතො හොති සුභාවිතො, ඉදම්පි, භන්තෙ, ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලං හොති, යං බලං ආගම්ම ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’ති.

‘‘ඉමානි ඛො, භන්තෙ, දස ඛීණාසවස්ස භික්ඛුනො බලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො ඛීණාසවො භික්ඛු ආසවානං ඛයං පටිජානාති – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති. දසමං.

ථෙරවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

වාහනානන්දො පුණ්ණියො, බ්‍යාකරං කත්ථීමානිකො;
නපියක්කොසකොකාලි, ඛීණාසවබලෙන චාති.

(10) 5. උපාලිවග්ගො

1. කාමභොගීසුත්තං

91. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

‘‘දසයිමෙ, ගහපති, කාමභොගී සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ දස? ඉධ, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන; අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති [න අත්තානං සුඛෙති පීණෙති (සී. ස්‍යා. පී.) එවමුපරිපි] න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන; අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන; අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි; ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි; ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි; ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන; ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන; ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන; ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. තෙ ච භොගෙ ගථිතො [ගධිතො (ක.) අ. නි. 3.124 පස්සිතබ්බං] මුච්ඡිතො අජ්ඣොසන්නො [අජ්ඣාපන්නො (සබ්බත්ථ) අ. නි. 3.124 සුත්තවණ්ණනා ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති.

‘‘ඉධ පන, ගහපති, එකච්චො කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන; ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති. තෙ ච භොගෙ අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො එකෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙන, අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී එකෙන

ඨානෙන ගාරය්හො ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො, ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී එකෙන ඨානෙන පාසංසො තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනපි අසාහසෙනපි, ධම්මාධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා සාහසෙනපි අසාහසෙනපි අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි පාසංසො එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති සාහසෙනා’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන න අත්තානං

සුඛෙති න පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී එකෙන ඨානෙන පාසංසො ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො. ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘න අත්තානං සුඛෙති න පීණෙතී’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමිනා එකෙන ඨානෙන පාසංසො ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොති, අයං, ගහපති, කාමභොගී ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘න සංවිභජති න පුඤ්ඤානි කරොතී’ති ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි ද්වීහි ඨානෙහි පාසංසො ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, තෙ ච භොගෙ ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣොසන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති, අයං, ගහපති, කාමභොගී තීහි ඨානෙහි පාසංසො එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘තෙ ච භොගෙ ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣොසන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජතී’ති, ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි තීහි ඨානෙහි පාසංසො ඉමිනා එකෙන ඨානෙන ගාරය්හො.

‘‘තත්‍ර, ගහපති, ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, තෙ ච භොගෙ අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති, අයං, ගහපති, කාමභොගී චතූහි ඨානෙහි පාසංසො. ‘ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙනා’ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘අත්තානං සුඛෙති පීණෙතී’ති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොතී’ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන පාසංසො. ‘තෙ ච භොගෙ අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො

පරිභුඤ්ජතී’ති, ඉමිනා චතුත්ථෙන ඨානෙන පාසංසො. අයං, ගහපති, කාමභොගී ඉමෙහි චතූහි ඨානෙහි පාසංසො.

‘‘ඉමෙ ඛො, ගහපති, දස කාමභොගී සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. ඉමෙසං ඛො, ගහපති, දසන්නං කාමභොගීනංය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, තෙ ච භොගෙ අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති, අයං ඉමෙසං දසන්නං කාමභොගීනං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච පාමොක්ඛො [මොක්ඛො (ක. සී.) අ. නි. 4.95; 5.181; සං. නි. 3.662] ච උත්තමො ච පවරො ච. සෙය්‍යථාපි, ගහපති, ගවා ඛීරං, ඛීරම්හා දධි, දධිම්හා නවනීතං, නවනීතම්හා සප්පි, සප්පිම්හා සප්පිමණ්ඩො. සප්පිමණ්ඩො තත්ථ අග්ගමක්ඛායති.

එවමෙවං ඛො, ගහපති, ඉමෙසං දසන්නං කාමභොගීනං ය්වායං කාමභොගී ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසති අසාහසෙන, ධම්මෙන භොගෙ පරියෙසිත්වා අසාහසෙන අත්තානං සුඛෙති පීණෙති සංවිභජති පුඤ්ඤානි කරොති, තෙ ච භොගෙ අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොසන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති, අයං ඉමෙසං දසන්නං කාමභොගීනං අග්ගො ච සෙට්ඨො ච පාමොක්ඛො [මොක්ඛො (ක. සී.) අ. නි. 5.181] ච උත්තමො ච පවරො චා’’ති. පඨමං.

2. භයසුත්තං

92. [අ. නි. 9.27; සං. නි. 5.1024] අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං භගවා එතදවොච –

‘‘යතො, ඛො, ගහපති, අරියසාවකස්ස පඤ්ච භයානි වෙරානි වූපසන්තානි හොන්ති, චතූහි ච සොතාපත්තියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති, අරියො චස්ස ඤායො පඤ්ඤාය සුදිට්ඨො හොති සුප්පටිවිද්ධො, සො ආකඞ්ඛමානො අත්තනාව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො. සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො’ති.

‘‘කතමානි පඤ්ච භයානි වෙරානි වූපසන්තානි හොන්ති? යං, ගහපති, පාණාතිපාතී පාණාතිපාතපච්චයා දිට්ඨධම්මිකම්පි භයං වෙරං පසවති සම්පරායිකම්පි භයං වෙරං පසවති චෙතසිකම්පි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති, පාණාතිපාතා පටිවිරතො නෙව දිට්ඨධම්මිකම්පි [නෙව දිට්ඨධම්මිකං] භයං වෙරං පසවති න සම්පරායිකම්පි [න සම්පරායිකං] භයං වෙරං පසවති න චෙතසිකම්පි [න චෙතසිකං (සී.ස්‍යා. පී.)] දුක්ඛං

දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. පාණාතිපාතා පටිවිරතස්ස එවං තං භයං වෙරං වූපසන්තං හොති.

‘‘යං, ගහපති, අදින්නාදායී…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරී… මුසාවාදී… සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායී සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානපච්චයා දිට්ඨධම්මිකම්පි භයං වෙරං පසවති සම්පරායිකම්පි භයං වෙරං පසවති චෙතසිකම්පි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො නෙව දිට්ඨධම්මිකම්පි භයං වෙරං පසවති න සම්පරායිකම්පි භයං වෙරං පසවති න චෙතසිකම්පි දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතස්ස එවං තං භයං වෙරං වූපසන්තං හොති. ඉමානි පඤ්ච භයානි වෙරානි වූපසන්තානි හොන්ති.

‘‘කතමෙහි චතූහි සොතාපත්තියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘ඉතිපි සො භගවා…පෙ…. බුද්ධො භගවා’ති; ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති; සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා, එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති; අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො හොති ‘අඛණ්ඩෙහි අච්ඡිද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජිස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්ථෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධිසංවත්තනිකෙහි’. ඉමෙහි චතූහි සොතාපත්තියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති.

‘‘කතමො චස්ස අරියො ඤායො පඤ්ඤාය සුදිට්ඨො හොති සුප්පටිවිද්ධො? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති; ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති; ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති; ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති, යදිදං – අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති; අවිජ්ජාය ත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො…පෙ…. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස

නිරොධො හොතී'ති. අයඤ්චස්ස අරියො ඤායො පඤ්ඤාය සුදිට්ඨො හොති සුප්පටිවිද්ධො.

''යතො ඛො, ගහපති, අරියසාවකස්ස ඉමානි පඤ්ච භයානි වෙරානි වූපසන්තානි හොන්ති, ඉමෙහි ච චතූහි සොතාපත්තියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති, අයඤ්චස්ස අරියො ඤායො පඤ්ඤාය සුදිට්ඨො හොති සුප්පටිවිද්ධො, සො ආකඞ්ඛමානො අත්තනාව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය – 'ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො; සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො''ති. දුතියං.

3. කිංදිට්ඨිකසුත්තං

93. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති දිවා දිවස්ස සාවත්ථියා නික්ඛමි භගවන්තං දස්සනාය. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස එතදහොසි – ''අකාලො ඛො තාව භගවන්තං දස්සනාය. පටිසල්ලීනො භගවා. මනොභාවනීයානම්පි භික්ඛූනං අකාලො දස්සනාය. පටිසල්ලීනා මනොභාවනීයා භික්ඛූ. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති.

අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම උන්නාදිනො උච්චාසද්දමහාසද්දා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තා නිසින්නා හොන්ති. අද්දසංසු ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන අඤ්ඤමඤ්ඤං සණ්ඨාපෙසුං – ''අප්පසද්දා හොන්තො හොන්තු, මා හොන්තො සද්දමකත්ථ. අයං අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති ආරාමං ආගච්ඡති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ගිහී ඔදාතවසනා සාවත්ථියං පටිවසන්ති, අයං තෙසං අඤ්ඤතරො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති. අප්පසද්දකාමා ඛො පන තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දවිනීතා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො. අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති.

අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එතදවොචුං – ''වදෙහි, ගහපති, කිංදිට්ඨිකො

සමණො ගොතමො''ති? ''න ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතො සබ්බං දිට්ඨිං ජානාමී''ති.

''ඉති කිර ත්වං, ගහපති, න සමණස්ස ගොතමස්ස සබ්බං දිට්ඨිං ජානාසි; වදෙහි, ගහපති, කිංදිට්ඨිකා භික්ඛූ''ති? ''භික්ඛූනම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, න සබ්බං දිට්ඨිං ජානාමී''ති.

''ඉති කිර ත්වං, ගහපති, න සමණස්ස ගොතමස්ස සබ්බං දිට්ඨිං ජානාසි නපි භික්ඛූනං සබ්බං දිට්ඨිං ජානාසි; වදෙහි, ගහපති, කිංදිට්ඨිකොසි තුව''න්ති? ''එතං ඛො, භන්තෙ, අම්හෙහි න දුක්කරං බ්‍යාකාතුං යංදිට්ඨිකා මයං. ඉඞ්ඝ තාව ආයස්මන්තො යථාසකානි දිට්ඨිගතානි බ්‍යාකරොන්තු, පච්ඡාපෙතං අම්හෙහි න දුක්කරං භවිස්සති බ්‍යාකාතුං යංදිට්ඨිකා මය''න්ති.

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො පරිබ්බාජකො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං එතදවොච – ''සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී''ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො පරිබ්බාජකො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං එතදවොච – ''අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී''ති.

අඤ්ඤතරොපි ඛො පරිබ්බාජකො අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං එතදවොච – ''අන්තවා ලොකො...පෙ.... අනන්තවා ලොකො... තං ජීවං තං සරීරං... අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං... හොති තථාගතො පරං මරණා... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී''ති.

එවං වුත්තෙ අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති තෙ පරිබ්බාජකෙ එතදවොච – ''ය්වායං, භන්තෙ, ආයස්මා එවමාහ – 'සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී'ති, ඉමස්ස අයමායස්මතො දිට්ඨි අත්තනො වා අයොනිසොමනසිකාරහෙතු උප්පන්නා පරතොඝොසපච්චයා වා. සා ඛො පනෙසා දිට්ඨි භූතා සඞ්ඛතා චෙතයිතා පටිච්චසමුප්පන්නා. යං ඛො පන කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදෙවෙසො ආයස්මා අල්ලීනො, තදෙවෙසො ආයස්මා අජ්ඣුපගතො.

''යොපායං, භන්තෙ, ආයස්මා එවමාහ – 'අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී'ති, ඉමස්සාපි අයමායස්මතො දිට්ඨි අත්තනො වා අයොනිසොමනසිකාරහෙතු උප්පන්නා පරතොඝොසපච්චයා වා. සා ඛො පනෙසා දිට්ඨි භූතා සඞ්ඛතා චෙතයිතා පටිච්චසමුප්පන්නා. යං ඛො පන කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං

පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදෙවෙසො ආයස්මා අල්ලීනො, තදෙවෙසො ආයස්මා අජ්ඣුපගතො.

‘‘යොපායං, භන්තෙ, ආයස්මා එවමාහ – ‘අන්තවා ලොකො ...පෙ.... අනන්තවා ලොකො... තං ජීවං තං සරීරං... අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං... හොති තථාගතො පරං මරණා... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, ගහපතී’ති, ඉමස්සාපි අයමායස්මතො දිට්ඨි අත්තනො වා අයොනිසොමනසිකාරහෙතු උප්පන්නා පරතොඝොසපච්චයා වා. සා ඛො පනෙසා දිට්ඨි භූතා සඞ්ඛතා චෙතයිතා පටිච්චසමුප්පන්නා. යං ඛො පන කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදෙවෙසො ආයස්මා අල්ලීනො, තදෙවෙසො ආයස්මා අජ්ඣුපගතො’’ති.

එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං එතදවොචුං – ‘‘බ්‍යාකතානි ඛො, ගහපති, අම්හෙහි සබ්බෙහෙව යථාසකානි දිට්ඨිගතානි. වදෙහි, ගහපති, කිංදිට්ඨිකොසි තුව’’න්ති? ‘‘යං ඛො, භන්තෙ, කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. ‘යං දුක්ඛං තං නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවංදිට්ඨිකො අහං, භන්තෙ’’ති.

‘‘යං ඛො, ගහපති, කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. යං දුක්ඛං තදෙව ත්වං, ගහපති, අල්ලීනො, තදෙව ත්වං, ගහපති, අජ්ඣුපගතො’’ති.

‘‘යං ඛො, භන්තෙ, කිඤ්චි භූතං සඞ්ඛතං චෙතයිතං පටිච්චසමුප්පන්නං තදනිච්චං. යදනිච්චං තං දුක්ඛං. ‘යං දුක්ඛං තං නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, නමෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය සුදිට්ඨං. තස්ස ච උත්තරි නිස්සරණං යථාභූතං පජානාමී’’ති.

එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හීභූතා මඞ්කුභූතා පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා පජ්ඣායන්තා අප්පටිභානා නිසීදිංසු. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති තෙ පරිබ්බාජකෙ තුණ්හීභූතෙ මඞ්කුභූතෙ පත්තක්ඛන්ධෙ අධොමුඛෙ පජ්ඣායන්තෙ අප්පටිභානෙ විදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යාවතකො අහොසි තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි. ‘‘සාධු සාධු, ගහපති! එවං ඛො තෙ, ගහපති, මොඝපුරිසා කාලෙන කාලං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙතබ්බා’’ති.

අථ ඛො භගවා අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ අනාථපිණ්ඩිකෙ ගහපතිම්හි භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වස්සසතූපසම්පන්නො [භික්ඛු දීඝරත්තං අවෙඩි ධම්මෙ (ස්‍යා.)] ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, සොපි එවමෙවං අඤ්ඤතිත්ථියෙ පරිබ්බාජකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හෙය්‍ය යථා තං අනාථපිණ්ඩිකෙන ගහපතිනා නිග්ගහිතා’’ති. තතියං.

4. වජ්ජියමාහිතසුත්තං

94. එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ. අථ ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති දිවා දිවස්ස චම්පාය නික්ඛමි භගවන්තං දස්සනාය. අථ ඛො වජ්ජියමාහිතස්ස ගහපතිස්ස එතදහොසි – ‘‘අකාලො ඛො තාව භගවන්තං දස්සනාය. පටිසල්ලීනො භගවා. මනොභාවනීයානම්පි භික්ඛූනං අකාලො දස්සනාය. පටිසල්ලීනා මනොභාවනීයාපි භික්ඛූ. යංනූනාහං යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති යෙන අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා සඞ්ගම්ම සමාගම්ම උන්නාදිනො උච්චාසද්දමහාසද්දා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තා නිසින්නා හොන්ති.

අද්දසංසු ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා වජ්ජියමාහිතං ගහපතිං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන අඤ්ඤමඤ්ඤං සණ්ඨාපෙසුං – ‘‘අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු. මා භොන්තො සද්දමකත්ථ. අයං වජ්ජියමාහිතො ගහපති ආගච්ඡති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ගිහී ඔදාතවසනා චම්පායං පටිවසන්ති, අයං තෙසං අඤ්ඤතරො වජ්ජියමාහිතො ගහපති. අප්පසද්දකාමා ඛො පන තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දවිනීතා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො. අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’’ති.

අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති යෙන තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො වජ්ජියමාහිතං ගහපතිං තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා

පරිබ්බාජකා එතදවොචුං – ‘‘සච්චං කිර, ගහපති, සමණො ගොතමො සබ්බං තපං ගරහති, සබ්බං තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසති උපවදතී’’ති? ‘‘න ඛො, භන්තෙ, භගවා සබ්බං තපං ගරහති නපි සබ්බං තපස්සිං ලූඛාජීවිං එකංසෙන උපක්කොසති උපවදති. ගාරය්හං ඛො, භන්තෙ, භගවා ගරහති, පසංසිතබ්බං පසංසති. ගාරය්හං ඛො පන, භන්තෙ, භගවා ගරහන්තො පසංසිතබ්බං පසංසන්තො විභජ්ජවාදො භගවා. න සො භගවා එත්ථ එකංසවාදො’’ති.

එවං වුත්තෙ අඤ්ඤතරො පරිබ්බාජකො වජ්ජියමාහිතං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘ආගමෙහි ත්වං, ගහපති, යස්ස ත්වං සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණං භාසති, සමණො ගොතමො වෙනයිකො අප්පඤ්ඤත්තිකො’’ති? ‘‘එත්ථපාහං, භන්තෙ, ආයස්මන්තෙ වක්ඛාමි සහධම්මෙන – ‘ඉදං කුසල’න්ති, භන්තෙ, භගවතා පඤ්ඤත්තං; ‘ඉදං අකුසල’න්ති, භන්තෙ, භගවතා පඤ්ඤත්තං. ඉති කුසලාකුසලං භගවා පඤ්ඤාපයමානො සපඤ්ඤත්තිකො භගවා; න සො භගවා වෙනයිකො අප්පඤ්ඤත්තිකො’’ති.

එවං වුත්තෙ තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හීභූතා මඞ්කුභූතා පත්තක්ඛන්ධා අධොමුඛා පජ්ඣායන්තා අප්පටිභානා නිසීදිංසු. අථ ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති තෙ පරිබ්බාජකෙ තුණ්හීභූතෙ මඞ්කුභූතෙ පත්තක්ඛන්ධෙ අධොමුඛෙ පජ්ඣායන්තෙ අප්පටිභානෙ විදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති යාවතකො අහොසි තෙහි අඤ්ඤතිත්ථියෙහි පරිබ්බාජකෙහි සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

‘‘සාධු සාධු, ගහපති! එවං ඛො තෙ, ගහපති, මොඝපුරිසා කාලෙන කාලං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙතබ්බා. නාහං, ගහපති, සබ්බං තපං තපිතබ්බන්ති වදාමි; න ච පනාහං, ගහපති, සබ්බං තපං න තපිතබ්බන්ති වදාමි; නාහං, ගහපති, සබ්බං සමාදානං සමාදිතබ්බන්ති වදාමි; න පනාහං, ගහපති, සබ්බං සමාදානං න සමාදිතබ්බන්ති වදාමි; නාහං, ගහපති, සබ්බං පධානං පදහිතබ්බන්ති වදාමි; න පනාහං, ගහපති, සබ්බං පධානං න පදහිතබ්බන්ති වදාමි; නාහං, ගහපති, සබ්බො පටිනිස්සග්ගො පටිනිස්සජ්ජිතබ්බොති වදාමි. න පනාහං, ගහපති, සබ්බො පටිනිස්සග්ගො න පටිනිස්සජ්ජිතබ්බොති වදාමි; නාහං, ගහපති, සබ්බා විමුත්ති විමුච්චිතබ්බාති වදාමි; න පනාහං, ගහපති, සබ්බා විමුත්ති න විමුච්චිතබ්බාති වදාමි.

‘‘යඤ්හි, ගහපති, තපං තපතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, එවරූපං තපං න තපිතබ්බන්ති වදාමි. යඤ්ච ඛ්වස්ස ගහපති, තපං තපතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, එවරූපං තපං තපිතබ්බන්ති වදාමි.

‘‘යඤ්හි, ගහපති, සමාදානං සමාදියතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, එවරූපං සමාදානං න සමාදිතබ්බන්ති වදාමි. යඤ්ච ඛ්වස්ස, ගහපති, සමාදානං සමාදියතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, එවරූපං සමාදානං සමාදිතබ්බන්ති වදාමි.

‘‘යඤ්හි, ගහපති, පධානං පදහතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, එවරූපං පධානං න පදහිතබ්බන්ති වදාමි. යඤ්ච ඛ්වස්ස, ගහපති, පධානං පදහතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, එවරූපං පධානං පදහිතබ්බන්ති වදාමි.

‘‘යඤ්හි, ගහපති, පටිනිස්සග්ගං පටිනිස්සජ්ජතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, එවරූපො පටිනිස්සග්ගො න පටිනිස්සජ්ජිතබ්බොති වදාමි. යඤ්ච ඛ්වස්ස, ගහපති, පටිනිස්සග්ගං පටිනිස්සජ්ජතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, එවරූපො පටිනිස්සග්ගො පටිනිස්සජ්ජිතබ්බොති වදාමි.

‘‘යඤ්හි, ගහපති, විමුත්තිං විමුච්චතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, එවරූපා විමුත්ති න විමුච්චිතබ්බාති වදාමි. යඤ්ච ඛ්වස්ස, ගහපති, විමුත්තිං විමුච්චතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, එවරූපා විමුත්ති විමුච්චිතබ්බාති වදාමී’’ති.

අථ ඛො වජ්ජියමාහිතො ගහපති භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ වජ්ජියමාහිතෙ ගහපතිම්හි භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘යොපි සො, භික්ඛවෙ, භික්ඛු දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, සොපි එවමෙවං අඤ්ඤතිත්ථියෙ පරිබ්බාජකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හෙය්‍ය යථා තං වජ්ජියමාහිතෙන ගහපතිනා නිග්ගහිතා’’ති. චතුත්ථං.

5. උත්තියසුත්තං

95. අථ ඛො උත්තියො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උත්තියො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති? ‘‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, උත්තිය, මයා – ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති? ‘‘එතම්පි ඛො, උත්තිය, අබ්‍යාකතං මයා – ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, අන්තවා ලොකො...පෙ.... අනන්තවා ලොකො... තං ජීවං තං සරීරං... අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං... හොති තථාගතො පරං මරණා ... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති? ‘‘එතම්පි ඛො, උත්තිය, අබ්‍යාකතං මයා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො ‘අබ්‍යාකතං ඛො එතං, උත්තිය, මයා – සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි.

‘‘‘කිං පන, භො ගොතම, අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘එතම්පි ඛො, උත්තිය, අබ්‍යාකතං මයා අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි.

‘‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, අන්තවා ලොකො...පෙ.... අනන්තවා ලොකො... තං ජීවං තං සරීරං... අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං... හොති තථාගතො පරං මරණා... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘එතම්පි ඛො, උත්තිය, අබ්‍යාකතං මයා – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි. අථ කිඤ්චරහි භොතා ගොතමෙන බ්‍යාකත’’න්ති?

‘‘අභිඤ්ඤාය ඛො අහං, උත්තිය, සාවකානං ධම්මං දෙසෙමි සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

‘‘යං පනෙතං භවං ගොතමො අභිඤ්ඤාය සාවකානං ධම්මං දෙසෙසි සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, සබ්බො වා [සබ්බො ච (ක.)] තෙන ලොකො නීයති [නීයිස්සති (සී.), නියය්‍යාස්සති (ස්‍යා.), නිය්‍යංස්සති (පී.)] උපඩ්ඪො වා තිභාගො වා’’ති [තිභාගො වාති පදෙහි (ක.)]? එවං වුත්තෙ භගවා තුණ්හී අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘මා හෙවං ඛො උත්තියො පරිබ්බාජකො පාපකං දිට්ඨිගතං පටිලභි – ‘සබ්බසාමුක්කංසිකං වත මෙ සමණො ගොතමො පඤ්හං පුට්ඨො සංසාදෙති, නො විස්සජ්ජෙති, න නූන විසහතී’ති. තදස්ස උත්තියස්ස පරිබ්බාජකස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො උත්තියං පරිබ්බාජකං එතදවොච – ‘‘තෙනහාවුසො උත්තිය, උපමං තෙ කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, ආවුසො උත්තිය, රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං දළ්හුද්ධාපං [දළ්හුද්දාපං (සී. පී.)] දළ්හපාකාරතොරණං එකද්වාරං. තත්‍රස්ස දොවාරිකො පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී අඤ්ඤාතානං නිවාරෙතා ඤාතානං පවෙසෙතා. සො තස්ස නගරස්ස සමන්තා අනුපරියායපථං අනුක්කමති. අනුපරියායපථං අනුක්කමමානො න පස්සෙය්‍ය පාකාරසන්ධිං වා පාකාරවිවරං වා, අන්තමසො බිළාරනික්ඛමනමත්තම්පි. නො ච ඛ්වස්ස එවං ඤාණං හොති – ‘එත්තකා පාණා ඉමං නගරං පවිසන්ති වා නික්ඛමන්ති වා’ති. අථ ඛ්වස්ස එවමෙත්ථ හොති – ‘යෙ ඛො කෙචි ඔළාරිකා පාණා ඉමං නගරං පවිසන්ති වා නික්ඛමන්ති වා, සබ්බෙ තෙ ඉමිනා ද්වාරෙන පවිසන්ති වා නික්ඛමන්ති වා’ති.

‘‘එවමෙවං ඛො, ආවුසො උත්තිය, න තථාගතස්ස එවං උස්සුක්කං හොති – ‘සබ්බො වා තෙන ලොකො නීයති, උපඩ්ඪො වා, තිභාගො වා’ති. අථ ඛො එවමෙත්ථ තථාගතස්ස හොති – ‘යෙ ඛො කෙචි ලොකම්හා නීයිංසු වා නීයන්ති වා නීයිස්සන්ති වා, සබ්බෙ තෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තා, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගෙ යථාභූතං භාවෙත්වා. එවමෙතෙ [එවමෙතෙන (ක.)] ලොකම්හා නීයිංසු වා නීයන්ති වා නීයිස්සන්ති වා’ති. යදෙව ඛො ත්වං [යදෙව ඛ්වෙත්ථ (ක.)], ආවුසො උත්තිය, භගවන්තං පඤ්හං [ඉමං පඤ්හං (ස්‍යා. ක.)] අපුච්ඡි තදෙවෙතං පඤ්හං භගවන්තං අඤ්ඤෙන පරියායෙන අපුච්ඡි. තස්මා තෙ තං භගවා න බ්‍යාකාසී’’ති. පඤ්චමං.

6. කොකනුදසුත්තං

96. ‘‘එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො රාජගහෙ විහරති තපොදාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය යෙන තපොදා තෙනුපසඞ්කමි ගත්තානි පරිසිඤ්චිතුං. තපොදාය [තපොදෙ (ක.)] ගත්තානි පරිසිඤ්චිත්වා පච්චුත්තරිත්වා එකචීවරො අට්ඨාසි ගත්තානි පුබ්බාපයමානො. කොකනුදොපි ඛො පරිබ්බාජකො රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය යෙන තපොදා තෙනුපසඞ්කමි ගත්තානි පරිසිඤ්චිතුං.

අද්දසා ඛො කොකනුදො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං ආනන්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘ක්වෙත්ථ [කො තෙත්ථ (සී.), ක්වත්ථ (පී. ක.)], ආවුසො’’ති? ‘‘අහමාවුසො, භික්ඛූ’’ති.

‘‘කතමෙසං, ආවුසො, භික්ඛූන’’න්ති? ‘‘සමණානං, ආවුසො, සක්‍යපුත්තියාන’’න්ති.

‘‘පුච්ඡෙය්‍යාම මයං ආයස්මන්තං කිඤ්චිදෙව දෙසං, සචෙ ආයස්මා ඔකාසං කරොති පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණායා’’ති. ‘‘පුච්ඡාවුසො, සුත්වා වෙදිස්සාමා’’ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො, ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨි [එවංදිට්ඨිකො (ස්‍යා.)] භව’’න්ති? ‘‘න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨි – ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො, ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨි භව’’න්ති? ‘‘න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨි – ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො, අන්තවා ලොකො…පෙ.… අනන්තවා ලොකො… තං ජීවං තං සරීරං… අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං… හොති තථාගතො පරං මරණා… න හොති තථාගතො පරං මරණා… හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා… නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භව’’න්ති? ‘‘න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨි – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘තෙන හි භවං න ජානාති, න පස්සතී’’ති? ‘‘න ඛො අහං, ආවුසො, න ජානාමි න පස්සාමි. ජානාමහං, ආවුසො, පස්සාමී’’ති.

‘‘‘කිං නු ඛො, භො, සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භව’න්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨි – සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි.

‘‘‘කිං පන, භො, අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භව’න්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – ‘න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨි – අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි.

‘‘කිං නු ඛො, භො, අන්තවා ලොකො…පෙ.… අනන්තවා ලොකො… තං ජීවං තං සරීරං… අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං… හොති තථාගතො පරං

මරණා... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවන්ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – 'න ඛො අහං, ආවුසො, එවංදිට්ඨී – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි.

'''තෙන හි භවං න ජානාති න පස්සතී'ති, ඉති පුට්ඨො සමානො – 'න ඛො අහං, ආවුසො, න ජානාමි න පස්සාමි. ජානාමහං, ආවුසො, පස්සාමී'ති වදෙසි. යථා කථං පනාවුසො, ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති?

'''සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤ'න්ති ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිගතමෙතං. 'අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤ'න්ති ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිගතමෙතං. අන්තවා ලොකො...පෙ.... අනන්තවා ලොකො... තං ජීවං තං සරීරං... අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං... හොති තථාගතො පරං මරණා... න හොති තථාගතො පරං මරණා... හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා... 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤ'න්ති ඛො, ආවුසො, දිට්ඨිගතමෙතං.

''යාවතා, ආවුසො, දිට්ඨි [දිට්ඨිගතා (සබ්බත්ථ)] යාවතා දිට්ඨිට්ඨානං දිට්ඨිඅධිට්ඨානං දිට්ඨිපරියුට්ඨානං දිට්ඨිසමුට්ඨානං දිට්ඨිසමුග්ඝාතො [යාවතා දිට්ඨිට්ඨාන අධිට්ඨාන පරියුට්ඨාන සමුට්ඨාන සමුග්ඝාතො (සී. පී.)], තමහං ජානාමි තමහං පස්සාමි. තමහං ජානන්තො තමහං පස්සන්තො ක්‍යාහං වක්ඛාමි – 'න ජානාමි න පස්සාමී'ති? ජානාමහං, ආවුසො, පස්සාමී''ති.

''කො නාමො ආයස්මා, කථඤ්ච පනායස්මන්තං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති? '''ආනන්දො'ති ඛො මෙ, ආවුසො, නාමං. 'ආනන්දො'ති ච පන මං සබ්‍රහ්මචාරී ජානන්තී''ති. ''මහාචරියෙන වත කිර, භො, සද්ධිං මන්තයමානා න ජානිම්හ – 'ආයස්මා ආනන්දො'ති. සචෙ හි මයං ජානෙය්‍යාම – 'අයං ආයස්මා ආනන්දො'ති, එත්තකම්පි නො නප්පටිභායෙය්‍ය [නප්පටිභාසෙය්‍යාම (ක.) නප්පටිභාසෙය්‍ය (බහූසු) ම. නි. 3.216 පස්සිතබ්බං]. ඛමතු ච මෙ ආයස්මා ආනන්දො''ති. ඡට්ඨං.

7. ආහුනෙය්‍යසුත්තං

97. ''දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස.

''කතමෙහි දසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු.

‘‘බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති, තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා.

‘‘කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො.

‘‘සම්මාදිට්ඨිකො හොති සම්මාදස්සනෙන සමන්නාගතො.

‘‘අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොති; බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡති, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොති, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡති, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමති, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරාමසති [පරිමසති (සී.)] පරිමජ්ජති, යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙති.

‘‘දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණාති දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච.

‘‘පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති. සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති; වීතරාගං වා චිත්තං ‘වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානාති; සදොසං වා චිත්තං... වීතදොසං වා චිත්තං... සමොහං වා චිත්තං... වීතමොහං වා චිත්තං... සංඛිත්තං වා චිත්තං... වික්ඛිත්තං වා චිත්තං... මහග්ගතං වා චිත්තං... අමහග්ගතං වා චිත්තං... සඋත්තරං වා චිත්තං... අනුත්තරං වා චිත්තං... සමාහිතං වා චිත්තං... අසමාහිතං වා චිත්තං... විමුත්තං වා චිත්තං... අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානාති.

‘‘අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති, ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

‘‘දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

‘‘ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති. සත්තමං.

8. ථෙරසුත්තං

98. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු යස්සං යස්සං දිසායං විහරති, ඵාසුයෙව විහරති. කතමෙහි දසහි? ථෙරො හොති රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතො, සීලවා හොති ...පෙ.... සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, බහුස්සුතො හොති...පෙ.... දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධො, උභයානි ඛො පනස්ස පාතිමොක්ඛානි විත්ථාරෙන ස්වාගතානි හොන්ති සුවිභත්තානි සුප්පවත්තීනි සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තසො අනුබ්‍යඤ්ජනසො, අධිකරණසමුප්පාදවූපසමකුසලො හොති, ධම්මකාමො හොති පියසමුදාහාරො අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ උළාරපාමොජ්ජො, සන්තුට්ඨො හොති ඉතරීතරචීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙන, පාසාදිකො හොති අභික්කන්තපටික්කන්තෙ [අභික්කන්තපටික්කන්තො (ක.)] සුසංවුතො අන්තරඝරෙ නිසජ්ජාය, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො ථෙරො භික්ඛු යස්සං යස්සං දිසායං විහරති, ඵාසුයෙව විහරතී’’ති. අට්ඨමං.

9. උපාලිසුත්තං

99. අථ ඛො ආයස්මා උපාලි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උපාලි භගවන්තං එතදවොච – ''ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිතු''න්ති.

''දුරභිසම්භවානි හි ඛො [දුරභිසම්භවානි ඛො (සී. පී.)], උපාලි, අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි. දුක්කරං පවිවෙකං දුරභිරමං. එකත්තෙ හරන්ති මඤ්ඤෙ මනො වනානි සමාධිං අලභමානස්ස භික්ඛුනො. යො ඛො, උපාලි, එවං වදෙය්‍ය – 'අහං සමාධිං අලභමානො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිස්සාමී'ති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – 'සංසීදිස්සති වා උප්ලවිස්සති වා'ති [උප්පිලවිස්සති වා (සී. ස්‍යා. පී.)].

''සෙය්‍යථාපි, උපාලි, මහාඋදකරහදො. අථ ආගච්ඡෙය්‍ය හත්ථිනාගො සත්තරතනො වා අඩ්ඪට්ඨරතනො [අට්ඨරතනො (සී. පී.)] වා. තස්ස එවමස්ස – 'යංනූනාහං ඉමං උදකරහදං ඔගාහෙත්වා කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍යං පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍යං. කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා න්හත්වා [නහාත්වා (සී. පී.), න්හාත්වා (ස්‍යා.)] ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා යෙන කාමං පක්කමෙය්‍ය'න්ති. සො තං උදකරහදං ඔගාහෙත්වා කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍ය පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍ය; කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා න්හත්වා ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා යෙන කාමං පක්කමෙය්‍ය. තං කිස්ස හෙතු? මහා, උපාලි [මහා හුපාලි (සී. පී.)], අත්තභාවො ගම්භීරෙ ගාධං වින්දති.

''අථ ආගච්ඡෙය්‍ය සසො වා බිළාරො වා. තස්ස එවමස්ස – 'කො චාහං, කො ච හත්ථිනාගො! යංනූනාහං ඉමං උදකරහදං ඔගාහෙත්වා කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍යං පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළෙය්‍යං; කණ්ණසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා පිට්ඨිසංධොවිකම්පි ඛිඩ්ඩං කීළිත්වා න්හත්වා ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා යෙන කාමං පක්කමෙය්‍ය'න්ති. සො තං උදකරහදං සහසා අප්පටිසඞ්ඛා පක්ඛන්දෙය්‍ය. තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – 'සංසීදිස්සති වා උප්ලවිස්සති වා'ති. තං කිස්ස හෙතු? පරිත්තො, උපාලි, අත්තභාවො ගම්භීරෙ ගාධං න වින්දති. එවමෙවං ඛො, උපාලි, යො එවං වදෙය්‍ය – 'අහං සමාධිං අලභමානො අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවිස්සාමී'ති, තස්සෙතං පාටිකඞ්ඛං – 'සංසීදිස්සති වා උප්ලවිස්සති වා'ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, උපාලි, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො සකෙන මුත්තකරීසෙන කීළති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, නන්වායං කෙවලා පරිපූරා බාලකීළා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ස ඛො සො, උපාලි, කුමාරො අපරෙන සමයෙන වුද්ධිමන්වාය ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකමන්වාය යානි කානිචි කුමාරකානං කීළාපනකානි භවන්ති, සෙය්‍යථිදං – වඞ්කකං [වඞ්කං (සී. පී.)] ඝටිකං මොක්ඛචිකං චිඞ්ගුලකං [පිඞ්ගුලිකං (ස්‍යා.), චිඞ්කුලකං (ක.)] පත්තාළ්හකං රථකං ධනුකං, තෙහි කීළති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, නන්වායං කීළා පුරිමාය කීළාය අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා චා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ස ඛො සො, උපාලි, කුමාරො අපරෙන සමයෙන වුද්ධිමන්වාය ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකමන්වාය පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගිභූතො පරිචාරෙති චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි... කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, නන්වායං කීළා පුරිමාහි කීළාහි අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා චා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

[දී. නි. 1.190; ම. නි. 2.233] ‘‘ඉධ ඛො පන වො [වොති නිපාතමත්තං (අට්ඨ.)], උපාලි, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති.

‘‘තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති.

‘‘සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා

ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

‘‘සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී; අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති.

‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී; සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං.

‘‘සො බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති. එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො, විරතො විකාලභොජනා. නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති, මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති, උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති, ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, හත්ථිගවස්සවළවපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති, දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති, කයවික්කයා පටිවිරතො හොති, තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති,

උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා පටිවිරතො හොති, ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවිරතො හොති.

‘‘සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති, සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති සපත්තභාරොව ඩෙති. එවමෙවං භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා... ජිව්හාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති; රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

‘‘සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති. බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති.

ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති. උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

‘‘සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, නො ච ඛො තාව අනුප්පත්තසදත්ථා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, නො ච ඛො තාව අනුප්පත්තසදත්ථා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, නො ච ඛො තාව අනුප්පත්තසදත්ථා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං...පෙ.....

පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, නො ච ඛො තාව අනුප්පත්තසදත්ථා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ.….

‘‘සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ.….

‘‘සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම ‘සන්තමෙතං පණීතමෙත’න්ති නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, නො ච ඛො තාව අනුප්පත්තසදත්ථා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උපාලි, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති; පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. තං කිං මඤ්ඤසි, උපාලි, ‘නන්වායං විහාරො පුරිමෙහි විහාරෙහි අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘ඉමම්පි ඛො, උපාලි, මම සාවකා අත්තනි ධම්මං සම්පස්සමානා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති, අනුප්පත්තසදත්ථා ච විහරන්ති. ඉඞ්ඝ ත්වං, උපාලි, සඞ්ඝෙ විහරාහි. සඞ්ඝෙ තෙ විහරතො ඵාසු භවිස්සතී’’ති. නවමං.

10. අභබ්බසුත්තං

100. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං. කතමෙ දස? රාගං, දොසං, මොහං, කොධං, උපනාහං, මක්ඛං, පළාසං, ඉස්සං, මච්ඡරියං, මානං – ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ, දස ධම්මෙ අප්පහාය අභබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං.

‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතුං. කතමෙ දස? රාගං, දොසං, මොහං, කොධං, උපනාහං, මක්ඛං, පළාසං, ඉස්සං, මච්ඡරියං, මානං – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මෙ පහාය භබ්බො අරහත්තං සච්ඡිකාතු’’න්ති. දසමං.

උපාලිවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

කාමභොගී භයං දිට්ඨි, වජ්ජියමාහිතුත්තියා;
කොකනුදො ආහුනෙය්‍යො, ථෙරො උපාලි අභබ්බොති.

දුතියපණ්ණාසකං සමත්තං.

3. තතියපණ්ණාසකං

(11) 1. සමණසඤ්ඤාවග්ගො

1. සමණසඤ්ඤාසුත්තං

101. ‘‘තිස්සො ඉමා, භික්ඛවෙ, සමණසඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා සත්ත ධම්මෙ පරිපූරෙන්ති. කතමා තිස්සො? වෙවණ්ණියම්හි අජ්ඣුපගතො, පරපටිබද්ධා මෙ ජීවිකා, අඤ්ඤො මෙ ආකප්පො කරණීයොති – ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො සමණසඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා සත්ත ධම්මෙ පරිපූරෙන්ති.

‘‘කතමෙ සත්ත? සන්තතකාරී [සතතකාරී (සී. පී. ක.)] හොති සන්තතවුත්ති [සතතවුත්ති (සී. පී.)] සීලෙසු, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපජ්ජො හොති, අනතිමානී හොති, සික්ඛාකාමො හොති, ඉදමත්ථංතිස්ස හොති ජීවිතපරික්ඛාරෙසු, ආරද්ධවීරියො ච [ආරද්ධවිරියො ච (සී. පී.), ආරද්ධවිරියො (ස්‍යා.)] විහරති. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, තිස්සො සමණසඤ්ඤා භාවිතා බහුලීකතා ඉමෙ සත්ත ධම්මෙ පරිපූරෙන්තී’’ති. පඨමං.

2. බොජ්ඣඞ්ගසුත්තං

102. ‘‘සත්තිමෙ, භික්ඛවෙ, බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා බහුලීකතා තිස්සො විජ්ජා පරිපූරෙන්ති. කතමෙ සත්ත? සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො, වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා බහුලීකතා තිස්සො විජ්ජා පරිපූරෙන්ති. කතමා තිස්සො? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ආසවානං ඛයා…පෙ…. සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා බහුලීකතා ඉමා තිස්සො විජ්ජා පරිපූරෙන්තී’’ති. දුතියං.

3. මිච්ඡත්තසුත්තං

103. ‘‘මිච්ඡත්තං, භික්ඛවෙ, ආගම්ම විරාධනා හොති, නො ආරාධනා. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, මිච්ඡත්තං ආගම්ම විරාධනා හොති, නො ආරාධනා? මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො පහොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස මිච්ඡාවාචා පහොති, මිච්ඡාවාචස්ස මිච්ඡාකම්මන්තො පහොති, මිච්ඡාකම්මන්තස්ස මිච්ඡාආජීවො පහොති, මිච්ඡාආජීවස්ස මිච්ඡාවායාමො පහොති, මිච්ඡාවායාමස්ස මිච්ඡාසති පහොති, මිච්ඡාසතිස්ස මිච්ඡාසමාධි පහොති, මිච්ඡාසමාධිස්ස මිච්ඡාඤාණං පහොති, මිච්ඡාඤාණිස්ස [මිච්ඡාඤාණස්ස (පී. ක.)] මිච්ඡාවිමුත්ති පහොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, මිච්ඡත්තං ආගම්ම විරාධනා හොති, නො ආරාධනා.

‘‘සම්මත්තං, භික්ඛවෙ, ආගම්ම ආරාධනා හොති, නො විරාධනා. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සම්මත්තං ආගම්ම ආරාධනා හොති, නො විරාධනා? සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, සම්මාසඞ්කප්පො පහොති, සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචා පහොති, සම්මාවාචස්ස සම්මාකම්මන්තො පහොති, සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවො පහොති, සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමො පහොති, සම්මාවායාමස්ස සම්මාසති පහොති, සම්මාසතිස්ස සම්මාසමාධි පහොති, සම්මාසමාධිස්ස සම්මාඤාණං පහොති, සම්මාඤාණිස්ස [සම්මාඤාණස්ස (පී. ක.)] සම්මාවිමුත්ති පහොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සම්මත්තං ආගම්ම ආරාධනා හොති, නො විරාධනා’’ති. තතියං.

4. බීජසුත්තං

104. [අ. නි. 1.306; කථා. 708] ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලස්ස මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස මිච්ඡාවාචස්ස මිච්ඡාකම්මන්තස්ස මිච්ඡාආජීවස්ස මිච්ඡාවායාමස්ස මිච්ඡාසතිස්ස මිච්ඡාසමාධිස්ස මිච්ඡාඤාණිස්ස මිච්ඡාවිමුත්තිස්ස යඤ්ච කායකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං [සමාදිණ්ණං (පී. ක.)] යඤ්ච වචීකම්මං… යඤ්ච මනොකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යා ච චෙතනා යා ච පත්ථනා යො ච පණිධි යෙ ච සඞ්ඛාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකන්තාය අමනාපාය අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දිට්ඨි හිස්ස [දිට්ඨි හි (සී. స్యా. පී.)], භික්ඛවෙ, පාපිකා.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, නිම්බබීජං වා කොසාතකිබීජං වා තිත්තකාලාබුබීජං වා අල්ලාය පථවියා නික්ඛිත්තං යඤ්චෙව පථවිරසං උපාදියති යඤ්ච ආපොරසං උපාදියති, සබ්බං තං තිත්තකත්තාය කටුකත්තාය අසාතත්තාය සංවත්තති. තං කිස්ස හෙතු? බීජඤ්හි, භික්ඛවෙ, පාපකං. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස මිච්ඡාවාචස්ස මිච්ඡාකම්මන්තස්ස මිච්ඡාආජීවස්ස මිච්ඡාවායාමස්ස මිච්ඡාසතිස්ස මිච්ඡාසමාධිස්ස මිච්ඡාඤාණිස්ස මිච්ඡාවිමුත්තිස්ස යඤ්චෙව කායකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යඤ්ච වචීකම්මං… යඤ්ච මනොකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යා ච

චෙතනා යා ච පත්ථනා යො ච පණිධි යෙ ච සඞ්ඛාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකන්තාය අමනාපාය අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දිට්ඨි හිස්ස, භික්ඛවෙ, පාපිකා.

‘‘සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලස්ස සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචස්ස සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමස්ස සම්මාසතිස්ස සම්මාසමාධිස්ස සම්මාඤාණිස්ස සම්මාවිමුත්තිස්ස යඤ්චෙව කායකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යඤ්ච වචීකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යඤ්ච මනොකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යා ච චෙතනා යා ච පත්ථනා යො ච පණිධි යෙ ච සඞ්ඛාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දිට්ඨි හිස්ස, භික්ඛවෙ, භද්දිකා.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, උච්ඡුබීජං වා සාලිබීජං වා මුද්දිකාබීජං වා අල්ලාය පථවියා නික්ඛිත්තං යඤ්ච පථවිරසං උපාදියති යඤ්ච ආපොරසං උපාදියති සබ්බං තං සාතත්තාය මධුරත්තාය අසෙචනකත්තාය සංවත්තති. තං කිස්ස හෙතු? බීජඤ්හි භික්ඛවෙ, භද්දකං. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨිකස්ස…පෙ. … සම්මාවිමුත්තිස්ස යඤ්චෙව කායකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යඤ්ච වචීකම්මං… යඤ්ච මනොකම්මං යථාදිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං යා ච චෙතනා යා ච පත්ථනා යො ච පණිධි යෙ ච සඞ්ඛාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති. තං කිස්ස හෙතු? දිට්ඨි හිස්ස, භික්ඛවෙ, භද්දිකා’’ති. චතුත්ථං.

5. විජ්ජාසුත්තං

105. ‘‘අවිජ්ජා, භික්ඛවෙ, පුබ්බඞ්ගමා අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අන්වදෙව අහිරිකං අනොත්තප්පං. අවිජ්ජාගතස්ස, භික්ඛවෙ, අවිද්දසුනො මිච්ඡාදිට්ඨි පහොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස මිච්ඡාසඞ්කප්පො පහොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස මිච්ඡාවාචා පහොති, මිච්ඡාවාචස්ස මිච්ඡාකම්මන්තො පහොති, මිච්ඡාකම්මන්තස්ස මිච්ඡාආජීවො පහොති, මිච්ඡාආජීවස්ස මිච්ඡාවායාමො පහොති, මිච්ඡාවායාමස්ස මිච්ඡාසති පහොති, මිච්ඡාසතිස්ස මිච්ඡාසමාධි පහොති, මිච්ඡාසමාධිස්ස මිච්ඡාඤාණං පහොති, මිච්ඡාඤාණිස්ස මිච්ඡාවිමුත්ති පහොති.

‘‘විජ්ජා, භික්ඛවෙ, පුබ්බඞ්ගමා කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අන්වදෙව හිරොත්තප්පං. විජ්ජාගතස්ස, භික්ඛවෙ, විද්දසුනො සම්මාදිට්ඨි පහොති, සම්මාදිට්ඨිකස්ස සම්මාසඞ්කප්පො පහොති, සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචා පහොති, සම්මාවාචස්ස සම්මාකම්මන්තො පහොති, සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවො පහොති, සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමො පහොති, සම්මාවායාමස්ස සම්මාසති පහොති, සම්මාසතිස්ස සම්මාසමාධි පහොති, සම්මාසමාධිස්ස සම්මාඤාණං පහොති, සම්මාඤාණිස්ස සම්මාවිමුත්ති පහොති’’ති. පඤ්චමං.

6. නිජ්ජරසුත්තං

106. [දී. නි. 3.360] ‘‘දසයිමානි, භික්ඛවෙ, නිජ්ජරවත්ථූනි. කතමානි දස? සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි නිජ්ජිණ්ණා හොති; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසඞ්කප්පස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො නිජ්ජිණ්ණො හොති; යෙ ච මිච්ඡාසඞ්කප්පපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාසඞ්කප්පපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාවාචස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවාචා නිජ්ජිණ්ණා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවාචාපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාවාචාපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාකම්මන්තස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාකම්මන්තො නිජ්ජිණ්ණො හොති; යෙ ච මිච්ඡාකම්මන්තපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාකම්මන්තපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාආජීවස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාආජීවො නිජ්ජිණ්ණො හොති; යෙ ච මිච්ඡාආජීවපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාආජීවපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාවායාමස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවායාමො නිජ්ජිණ්ණො හොති; යෙ ච මිච්ඡාවායාමපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාවායාමපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසතිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසති නිජ්ජිණ්ණා හොති; යෙ ච මිච්ඡාසතිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාසතිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසමාධිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසමාධි නිජ්ජිණ්ණො හොති; යෙ ච මිච්ඡාසමාධිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාසමාධිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාඤාණිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාඤාණං නිජ්ජිණ්ණං හොති; යෙ ච මිච්ඡාඤාණපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාඤාණපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාවිමුත්තිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවිමුත්ති නිජ්ජිණ්ණා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිජ්ජිණ්ණා හොන්ති; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, දස නිජ්ජරවත්ථූනී’’ති. ඡට්ඨං.

7. ධොවනසුත්තං

107. ‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, දක්ඛිණෙසු ජනපදෙසු ධොවනං නාම. තත්ථ හොති අන්නම්පි පානම්පි ඛජ්ජම්පි භොජ්ජම්පි ලෙය්‍යම්පි පෙය්‍යම්පි නච්චම්පි ගීතම්පි වාදිතම්පි. අත්ථෙතං, භික්ඛවෙ, ධොවනං; ‘නෙතං නත්ථී’ති වදාමි. තඤ්ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, ධොවනං හීනං ගම්මං පොථුජ්ජනිකං අනරියං අනත්ථසංහිතං න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති.

‘‘අහඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියං ධොවනං දෙසෙස්සාමි, යං ධොවනං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යං ධොවනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමඤ්ච තං, භික්ඛවෙ, අරියං ධොවනං, (යං ධොවනං) [( ) නත්ථි ස්‍යාමපොත්ථකෙ] එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යං ධොවනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති?

‘‘සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි නිද්ධොතා හොති; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිද්ධොතා හොන්ති; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසඞ්කප්පස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො නිද්ධොතො හොති…පෙ…. සම්මාවාචස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවාචා නිද්ධොතා හොති… සම්මාකම්මන්තස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාකම්මන්තො නිද්ධොතො හොති… සම්මාආජීවස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාආජීවො නිද්ධොතො හොති… සම්මාවායාමස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවායාමො නිද්ධොතො හොති… සම්මාසතිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසති නිද්ධොතා හොති… සම්මාසමාධිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසමාධි නිද්ධොතො හොති… සම්මාඤාණිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාඤාණං නිද්ධොතං හොති…පෙ….

‘‘සම්මාවිමුත්තිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවිමුත්ති නිද්ධොතා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිද්ධොතා හොන්ති; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. ඉදං ඛො තං, භික්ඛවෙ, අරියං ධොවනං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යං ධොවනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති’’ති. සත්තමං.

8. තිකිච්ඡකසුත්තං

108. ‘‘තිකිච්ඡකා, භික්ඛවෙ, විරෙචනං දෙන්ති පිත්තසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය, සෙම්හසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය, වාතසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය. අත්ථෙතං, භික්ඛවෙ, විරෙචනං; ‘නෙතං නත්ථී’ති වදාමි. තඤ්ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, විරෙචනං සම්පජ්ජතිපි විපජ්ජතිපි.

‘‘අහඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියං විරෙචනං දෙසෙස්සාමි, යං විරෙචනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං විරෙචනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමඤ්ච තං, භික්ඛවෙ, අරියං විරෙචනං, යං විරෙචනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං විරෙචනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති?

‘‘සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි විරිත්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස විරිත්තා හොන්ති; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසඞ්කප්පස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො විරිත්තො හොති…පෙ…. සම්මාවාචස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවාචා විරිත්තා හොති… සම්මාකම්මන්තස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාකම්මන්තො විරිත්තො හොති… සම්මාආජීවස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාආජීවො විරිත්තො හොති… සම්මාවායාමස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවායාමො විරිත්තො හොති… සම්මාසතිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසති විරිත්තා හොති… සම්මාසමාධිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසමාධි විරිත්තො හොති… සම්මාඤාණිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාඤාණං විරිත්තං හොති…පෙ…..

‘‘සම්මාවිමුත්තිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවිමුත්ති විරිත්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස විරිත්තා හොන්ති; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. ඉදං ඛො තං, භික්ඛවෙ, අරියං විරෙචනං යං විරෙචනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං විරෙචනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති…පෙ…. සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති’’ති. අට්ඨමං.

9. වමනසුත්තං

109. ‘‘තිකිච්ඡකා, භික්ඛවෙ, වමනං දෙන්ති පිත්තසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය, සෙම්හසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය, වාතසමුට්ඨානානම්පි ආබාධානං පටිඝාතාය. අත්ථෙතං, භික්ඛවෙ, වමනං; ‘නෙතං නත්ථී’ති වදාමි. තඤ්ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, වමනං සම්පජ්ජතිපි විපජ්ජතිපි.

‘‘අහඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අරියං වමනං දෙසෙස්සාමි, යං වමනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං වමනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති. තං සුණාථ…පෙ…..

‘‘කතමඤ්ච තං, භික්ඛවෙ, අරියං වමනං, යං වමනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං වමනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති…පෙ…. සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති?

‘‘සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි වන්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස වන්තා හොන්ති; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසඞ්කප්පස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො වන්තො හොති…පෙ…. සම්මාවාචස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවාචා වන්තා හොති… සම්මාකම්මන්තස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාකම්මන්තො වන්තො හොති… සම්මාආජීවස්ස භික්ඛවෙ, මිච්ඡාආජීවො වන්තො හොති… සම්මාවායාමස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවායාමො වන්තො හොති… සම්මාසතිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසති වන්තා හොති… සම්මාසමාධිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසමාධි වන්තො හොති… සම්මාඤාණිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාඤාණං වන්තං හොති …පෙ…..

‘‘සම්මාවිමුත්තිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවිමුත්ති වන්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස වන්තා හොන්ති; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. ඉදං ඛො තං, භික්ඛවෙ, අරියං වමනං යං වමනං සම්පජ්ජතියෙව නො විපජ්ජති, යං වමනං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති…පෙ…. සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති’’ති. නවමං.

10. නිද්ධමනීයසුත්තං

110. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, නිද්ධමනීයා ධම්මා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාදිට්ඨි නිද්ධන්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිද්ධන්තා හොන්ති; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති.

‘‘සම්මාසඞ්කප්පස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසඞ්කප්පො නිද්ධන්තො හොති…පෙ…. සම්මාවාචස්ස භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවාචා නිද්ධන්තා හොති… සම්මාකම්මන්තස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාකම්මන්තො නිද්ධන්තො හොති… සම්මාආජීවස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාආජීවො නිද්ධන්තො හොති… සම්මාවායාමස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවායාමො නිද්ධන්තො හොති… සම්මාසතිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසති නිද්ධන්තා හොති… සම්මාසමාධිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාසමාධි නිද්ධන්තො හොති… සම්මාඤාණිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාඤාණං නිද්ධන්තං හොති….

‘‘සම්මාවිමුත්තිස්ස, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාවිමුත්ති නිද්ධන්තා හොති; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති තෙ චස්ස නිද්ධන්තා හොන්ති; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා

භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස නිද්ධමනීයා ධම්මා''ති. දසමං.

11. පඨමඅසෙඛසුත්තං

111. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච –

'''අසෙඛො අසෙඛො'ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා භන්තෙ, භික්ඛු අසෙඛො හොතී''ති? ''ඉධ, භික්ඛු, භික්ඛු අසෙඛාය සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසඞ්කප්පෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවාචාය සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාකම්මන්තෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාවායාමෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාසතියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාඤාණෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවිමුත්තියා සමන්නාගතො හොති. එවං ඛො, භික්ඛු, භික්ඛු අසෙඛො හොතී''ති. එකාදසමං.

12. දුතියඅසෙඛසුත්තං

112. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, අසෙඛියා ධම්මා. කතමෙ දස? අසෙඛා සම්මාදිට්ඨි, අසෙඛො සම්මාසඞ්කප්පො, අසෙඛා සම්මාවාචා, අසෙඛො සම්මාකම්මන්තො, අසෙඛො සම්මාආජීවො, අසෙඛො සම්මාවායාමො, අසෙඛා සම්මාසති, අසෙඛො සම්මාසමාධි, අසෙඛං සම්මාඤාණං, අසෙඛා සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස අසෙඛියා ධම්මා''ති. ද්වාදසමං.

සමණසඤ්ඤාවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

සඤ්ඤා බොජ්ඣඞ්ගා මිච්ඡත්තං, බීජං විජ්ජාය නිජ්ජරං;
ධොවනං තිකිච්ඡා වමනං නිද්ධමනං ද්වෙ අසෙඛාති.

(12) 2. පච්චොරොහණිවග්ගො

1. පඨමඅධම්මසුත්තං

113. [අ. නි. 10.171] ''අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො අනත්ථො ච; ධම්මො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා අනත්ථඤ්ච, ධම්මඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බං.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො ච අනත්ථො ච? මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසඞ්කප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකම්මන්තො, මිච්ඡාආජීවො,

මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි, මිච්ඡාඤාණං, මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අධම්මො ච අනත්ථො ච.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, ධම්මො ච අත්ථො ච? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මො ච අත්ථො ච.

‘‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො අනත්ථො ච; ධම්මො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා අනත්ථඤ්ච, ධම්මඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති. පඨමං.

2. දුතියඅධම්මසුත්තං

114. ‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බං.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො, කතමො ච ධම්මො, කතමො ච අනත්ථො, කතමො ච අත්ථො?

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාදිට්ඨි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාසඞ්කප්පො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාසඞ්කප්පො ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාසඞ්කප්පපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාසඞ්කප්පපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාවාචා, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවාචා ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාවාචාපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාවාචාපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාකම්මන්තො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාකම්මන්තො ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාකම්මන්තපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාකම්මන්තපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාආජීවො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාආජීවො ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාආජීවපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාආජීවපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාවායාමො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවායාමො ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාවායාමපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාවායාමපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාසති, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාසති ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාසතිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාසතිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාසමාධි, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාසමාධි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාසමාධිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාසමාධිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාඤාණං, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාඤාණං ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාඤාණපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාඤාණපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාවිමුත්ති, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවිමුත්ති ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති. දුතියං.

3. තතියඅධම්මසුත්තං

115. ‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’’න්ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’’ති?

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම [පුච්ඡෙය්‍යාම (සී. ස්‍යා. පී.) ම. නි. 1.202 පස්සිතබ්බං]. යථා නො ආයස්මා ආනන්දො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’’ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචුං –

‘‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො ආනන්ද, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච…පෙ.… තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති.

‘‘තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – අධම්මො ච…පෙ.… තථා පටිපජ්ජිතබ්බන්ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති?

‘‘තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා

නො ආයස්මා ආනන්දො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’ති. විභජතු ආයස්මා ආනන්දො’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව මූලං අතික්කම්ම ඛන්ධං සාඛාපලාසෙ සාරං පරියෙසිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය; එවංසම්පදමිදං ආයස්මන්තානං සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ තං භගවන්තං අතිසිත්වා අම්හෙ එතමත්ථං පටිපුච්ඡිතබ්බං මඤ්ඤථ. සො හාවුසො, භගවා ජානං ජානාති පස්සං පස්සති, චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං තුම්හෙ භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති.

‘‘අද්ධාවුසො ආනන්ද, භගවා ජානං ජානාති පස්සං පස්සති චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං මයං භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම, යථා නො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාම. අපි චායස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. විභජතායස්මා ආනන්දො අගරුං කත්වා’’ති.

‘‘තෙනහාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසුං. අථායස්මා ආනන්දො එතදවොච –

‘‘යං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති.

කතමො චාවුසො, අධම්මො, කතමො ච ධම්මො, කතමො ච අනත්ථො, කතමො ච අත්ථො?

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාදිට්ඨි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාසඞ්කප්පො, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාසඞ්කප්පො ධම්මො... මිච්ඡාවාචා, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාවාචා ධම්මො ... මිච්ඡාකම්මන්තො, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාකම්මන්තො ධම්මො... මිච්ඡාආජීවො, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාආජීවො ධම්මො... මිච්ඡාවායාමො, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාවායාමො ධම්මො... මිච්ඡාසති, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාසති ධම්මො... මිච්ඡාසමාධි, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාසමාධි ධම්මො... මිච්ඡාඤාණං, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාඤාණං ධම්මො....

මිච්ඡාවිමුත්ති, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාවිමුත්ති ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘අයං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච...පෙ.... තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති, ඉමස්ස ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ, ආවුසො, භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරොති [බ්‍යාකරෙය්‍ය (ස්‍යා.)] තථා නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘යං ඛො නො භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො...පෙ.... තථා පටිජ්ජිතබ්බ’න්ති.

‘‘තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො...පෙ.... තථා පටිපජ්ජිතබ්බන්ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති?

‘‘තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා ආනන්දො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා ආනන්දො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං

විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො ආයස්මා ආනන්දො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’ති.

‘‘අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිම්හා; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතමත්ථං අපුච්ඡිම්හා. තෙසං නො, භන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන ඉමෙහි ආකාරෙහි ඉමෙහි පදෙහි ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි අත්ථො සුවිභත්තො’’ති [විභත්තොති (?) එවමෙව හි අඤ්ඤෙසු ඊදිසසුත්තෙසු දිස්සති].

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛවෙ! පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො. මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, ආනන්දො. මං චෙපි තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි චෙතං එවමෙවං [අහම්පි තං එවමෙවං (ම. නි. 1.205)] බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං ආනන්දෙන බ්‍යාකතං. එසො චෙව තස්ස [එසො චෙවෙතස්ස (ම. නි. 1.205)] අත්ථො එවඤ්ච නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති. තතියං.

4. අජිතසුත්තං

116. අථ ඛො අජිතො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අජිතො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අම්හාකං, භො ගොතම, පණ්ඩිතො නාම සබ්‍රහ්මචාරී. තෙන පඤ්චමත්තානි චිත්තට්ඨානසතානි චින්තිතානි, යෙහි අඤ්ඤතිත්ථියා උපාරද්ධාව ජානන්ති [උපාරද්ධා පජානන්ති (සී.)] උපාරද්ධස්මා’’ති [උපාරද්ධම්හාති (සී. පී.)].

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ධාරෙථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, පණ්ඩිතවත්ථූනී’’ති? ‘‘එතස්ස, භගවා, කාලො එතස්ස, සුගත, කාලො යං භගවා භාසෙය්‍ය, භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති.

‘‘තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අධම්මිකෙන වාදෙන අධම්මිකං වාදං අභිනිග්ගණ්හාති අභිනිප්පීළෙති, තෙන ච අධම්මිකං පරිසං රඤ්ජෙති. තෙන සා අධම්මිකා පරිසා උච්චාසද්දමහාසද්දා හොති – ‘පණ්ඩිතො වත, භො, පණ්ඩිතො වත, භො’ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො අධම්මිකෙන වාදෙන ධම්මිකං වාදං අභිනිග්ගණ්හාති අභිනිප්පීළෙති, තෙන ච අධම්මිකං පරිසං රඤ්ජෙති. තෙන සා අධම්මිකා පරිසා උච්චාසද්දමහාසද්දා හොති – ‘පණ්ඩිතො වත, භො, පණ්ඩිතො වත, භො’ති.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො අධම්මිකෙන වාදෙන ධම්මිකඤ්ච වාදං අධම්මිකඤ්ච වාදං අභිනිග්ගණ්හාති අභිනිප්පීළෙති, තෙන ච අධම්මිකං පරිසං රඤ්ජෙති. තෙන සා අධම්මිකා පරිසා උච්චාසද්දමහාසද්දා හොති – ‘පණ්ඩිතො වත, භො, පණ්ඩිතො වත, භො’ති.

‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බං.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො, කතමො ච ධම්මො, කතමො ච අනත්ථො, කතමො ච අත්ථො? මිච්ඡාදිට්ඨි, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාදිට්ඨි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාසඞ්කප්පො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාසඞ්කප්පො ධම්මො... මිච්ඡාවාචා, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවාචා ධම්මො... මිච්ඡාකම්මන්තො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාකම්මන්තො ධම්මො... මිච්ඡාආජීවො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාආජීවො ධම්මො ... මිච්ඡාවායාමො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවායාමො ධම්මො... මිච්ඡාසති, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාසති ධම්මො... මිච්ඡාසමාධි, භික්ඛවෙ අධම්මො; සම්මාසමාධි ධම්මො... මිච්ඡාඤාණං, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාඤාණං ධම්මො.

‘‘මිච්ඡාවිමුත්ති, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාවිමුත්ති ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාවිමුත්තිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාවිමුත්තිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත’’න්ති. චතුත්ථං.

5. සඞ්ගාරවසුත්තං

117. [අ. නි. 10.169] අථ ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො

සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ඔරිමං තීරං, කිං පාරිමං තීර’’න්ති? ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඔරිමං තීරං, සම්මාදිට්ඨි පාරිමං තීරං; මිච්ඡාසඞ්කප්පො ඔරිමං තීරං, සම්මාසඞ්කප්පො පාරිමං තීරං; මිච්ඡාවාචා ඔරිමං තීරං, සම්මාවාචා පාරිමං තීරං; මිච්ඡාකම්මන්තො ඔරිමං තීරං, සම්මාකම්මන්තො පාරිමං තීරං; මිච්ඡාආජීවො ඔරිමං තීරං, සම්මාආජීවො පාරිමං තීරං; මිච්ඡාවායාමො ඔරිමං තීරං, සම්මාවායාමො පාරිමං තීරං; මිච්ඡාසති ඔරිමං තීරං, සම්මාසති පාරිමං තීරං; මිච්ඡාසමාධි ඔරිමං තීරං, සම්මාසමාධි පාරිමං තීරං; මිච්ඡාඤාණං ඔරිමං තීරං, සම්මාඤාණං පාරිමං තීරං; මිච්ඡාවිමුත්ති ඔරිමං තීරං, සම්මාවිමුත්ති පාරිමං තීරන්ති. ඉදං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඔරිමං තීරං, ඉදං පාරිමං තීරන්ති.

‘‘අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු, යෙ ජනා පාරගාමිනො;
අථායං ඉතරා පජා, තීරමෙවානුධාවති.

‘‘යෙ ච ඛො සම්මදක්ඛාතෙ, ධම්මෙ ධම්මානුවත්තිනො;
තෙ ජනා පාරමෙස්සන්ති, මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං.

‘‘කණ්හං ධම්මං විප්පහාය, සුක්කං භාවෙථ පණ්ඩිතො;
ඔකා අනොකමාගම්ම, විවෙකෙ යත්ථ දූරමං.

‘‘තත්‍රාභිරතිමිච්ඡෙය්‍ය, හිත්වා කාමෙ අකිඤ්චනො;
පරියොදපෙය්‍ය අත්තානං, චිත්තක්ලෙසෙහි පණ්ඩිතො.

‘‘යෙසං සම්බොධියඞ්ගෙසු, සම්මා චිත්තං සුභාවිතං;
ආදානපටිනිස්සග්ගෙ, අනුපාදාය යෙ රතා;
ඛීණාසවා ජුතිමන්තො [ජුතීමන්තො (සී.)], තෙ ලොකෙ පරිනිබ්බුතා’’ති. පඤ්චමං;

6. ඔරිමතීරසුත්තං

118. ‘‘ඔරිමඤ්ච, භික්ඛවෙ, තීරං දෙසෙස්සාමි පාරිමඤ්ච තීරං. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඔරිමං තීරං, කතමඤ්ච පාරිමං තීරං? මිච්ඡාදිට්ඨි ඔරිමං තීරං, සම්මාදිට්ඨි පාරිමං තීරං…පෙ.… මිච්ඡාවිමුත්ති ඔරිමං තීරං, සම්මාවිමුත්ති පාරිමං තීරං. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, ඔරිමං තීරං, ඉදං පාරිමං තීරන්ති.

‘‘අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු, යෙ ජනා පාරගාමිනො;
අථායං ඉතරා පජා, තීරමෙවානුධාවති.

‘‘යෙ ච ඛො සම්මදක්ඛාතෙ, ධම්මෙ ධම්මානුවත්තිනො;
තෙ ජනා පාරමෙස්සන්ති, මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං.

‘‘කණ්හං ධම්මං විප්පහාය, සුක්කං භාවෙථ පණ්ඩිතො;
ඔකා අනොක මාගම්ම, විවෙකෙ යත්ථ දූරමං.

‘‘තත්‍රාභිරතිමිච්ඡෙය්‍ය, හිත්වා කාමෙ අකිඤ්චනො;
පරියොදපෙය්‍ය අත්තානං, චිත්තක්ලෙසෙහි පණ්ඩිතො.

‘‘යෙසං සම්බොධියඞ්ගෙසු, සම්මා චිත්තං සුභාවිතං;
ආදානපටිනිස්සග්ගෙ, අනුපාදාය යෙ රතා;
ඛීණාසවා ජුතිමන්තො, තෙ ලොකෙ පරිනිබ්බුතා’’ති. ඡට්ඨං;

7. පඨමපච්චොරොහණීසුත්තං

119. තෙන ඛො පන සමයෙන ජාණුස්සොණි [ජානුස්සොනි (ක. සී.), ජානුස්සොණි (ක. සී.), ජාණුසොණි (ක.)] බ්‍රාහ්මණො තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතො [සීසංනහාතො (සී. පී.), සීසන්හාතො (ස්‍යා.)] නවං ඛොමයුගං නිවත්ථො අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය භගවතො අවිදූරෙ එකමන්තං ඨිතො හොති.

අද්දසා ඛො භගවා ජාණුස්සොණිං බ්‍රාහ්මණං තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතං නවං ඛොමයුගං නිවත්ථං අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය එකමන්තං ඨිතං. දිස්වාන ජාණුස්සොණිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘කිං නු ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතො නවං ඛොමයුගං නිවත්ථො අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය එකමන්තං ඨිතො? කිං න්වජ්ජ [කිං නු අජ්ජ (ස්‍යා.), කිං නු ඛො අජ්ජ (පී.), කිං නු ඛ්වජ්ජ (ක.)] බ්‍රාහ්මණකුලස්සා’’ති [බ්‍රාහ්මණ බ්‍රහ්මකුසලස්සාති (ක.)]? ‘‘පච්චොරොහණී, භො ගොතම, අජ්ජ බ්‍රාහ්මණකුලස්සා’’ති [බ්‍රහ්මකුසලස්සාති (ක.)].

‘‘යථා කථං පන, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොතී’’ති? ‘‘ඉධ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතා නවං ඛොමයුගං නිවත්ථා අල්ලෙන ගොමයෙන පථවිං ඔපුඤ්ජිත්වා හරිතෙහි කුසෙහි පත්ථරිත්වා [පවිත්ථාරෙත්වා (ක.)] අන්තරා ච වෙලං අන්තරා ච අගාරං සෙය්‍යං කප්පෙන්ති. තෙ තං රත්තිං තික්ඛත්තුං පච්චුට්ඨාය පඤ්ජලිකා අග්ගිං නමස්සන්ති – ‘පච්චොරොහාම භවන්තං, පච්චොරොහාම භවන්ත’න්ති. බහුකෙන ච සප්පිතෙලනවනීතෙන අග්ගිං සන්තප්පෙන්ති. තස්සා ච රත්තියා අච්චයෙන පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන බ්‍රාහ්මණෙ සන්තප්පෙන්ති. එවං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොතී’’ති.

‘‘අඤ්ඤථා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොති, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී’’ති. ‘‘යථා කථං

පන, භො ගොතම, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොති? සාධු මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී''ති.

''තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භො''ති ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

''ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'මිච්ඡාදිට්ඨියා ඛො පාපකො විපාකො දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා' ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාදිට්ඨිං පජහති; මිච්ඡාදිට්ඨියා පච්චොරොහති.

... මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාසඞ්කප්පං පජහති; මිච්ඡාසඞ්කප්පා පච්චොරොහති.

... මිච්ඡාවාචාය ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාවාචං පජහති; මිච්ඡාවාචාය පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාකම්මන්තස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාකම්මන්තං පජහති; මිච්ඡාකම්මන්තා පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාආජීවස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාආජීවං පජහති; මිච්ඡාආජීවා පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාවායාමස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාවායාමං පජහති; මිච්ඡාවායාමා පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාසතියා ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාසතිං පජහති; මිච්ඡාසතියා පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාසමාධිස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාසමාධිං පජහති; මිච්ඡාසමාධිම්හා පච්චොරොහති.

...මිච්ඡාඤාණස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාඤාණං පජහති; මිච්ඡාඤාණම්හා පච්චොරොහති.

‘මිච්ඡාවිමුත්තියා ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාවිමුත්තිං පජහති; මිච්ඡාවිමුත්තියා පච්චොරොහති. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී’’ති.

‘‘අඤ්ඤථා, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොති. ඉමිස්සා ච, භො ගොතම, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණියා බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී කලං නාග්ඝති සොළසිං. අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. සත්තමං.

8. දුතියපච්චොරොහණීසුත්තං

120. ‘‘අරියං වො, භික්ඛවෙ, පච්චොරොහණිං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ... කතමා ච, භික්ඛවෙ, අරියා පච්චොරොහණී? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘මිච්ඡාදිට්ඨියා ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාදිට්ඨිං පජහති; මිච්ඡාදිට්ඨියා පච්චොරොහති. මිච්ඡාසඞ්කප්පස්ස ඛො පාපකො විපාකො... මිච්ඡාවාචාය ඛො... මිච්ඡාකම්මන්තස්ස ඛො... මිච්ඡාආජීවස්ස ඛො... මිච්ඡාවායාමස්ස ඛො... මිච්ඡාසතියා ඛො... මිච්ඡාසමාධිස්ස ඛො... මිච්ඡාඤාණස්ස ඛො... මිච්ඡාවිමුත්තියා ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාවිමුත්තිං පජහති; මිච්ඡාවිමුත්තියා පච්චොරොහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියා පච්චොරොහණී’’ති. අට්ඨමං.

9. පුබ්බඞ්ගමසුත්තං

121. ‘‘සූරියස්ස, භික්ඛවෙ, උදයතො එතං පුබ්බඞ්ගමං එතං පුබ්බනිමිත්තං, යදිදං – අරුණුග්ගං. එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, කුසලානං ධම්මානං එතං පුබ්බඞ්ගමං එතං පුබ්බනිමිත්තං, යදිදං – සම්මාදිට්ඨි. සම්මාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, සම්මාසඞ්කප්පො පහොති, සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචා පහොති, සම්මාකම්මන්තො පහොති, සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවො පහොති, සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමො පහොති, සම්මාවායාමස්ස සම්මාසති පහොති, සම්මාසතිස්ස සම්මාසමාධි පහොති, සම්මාසමාධිස්ස සම්මාඤාණං පහොති, සම්මාඤාණිස්ස සම්මාවිමුත්ති පහොතී’’ති. නවමං.

10. ආසවක්ඛයසුත්තං

122. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තන්ති. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා ආසවානං ඛයාය සංවත්තන්තී’’ති. දසමං.

පච්චොරොහණිවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

තයො අධම්මා අජිතො, සඞ්ගාරවො ච ඔරිමං;
ද්වෙ චෙව පච්චොරොහණී, පුබ්බඞ්ගමං ආසවක්ඛයොති.

(13) 3. පරිසුද්ධවග්ගො

1. පඨමසුත්තං

123. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා පරිසුද්ධා පරියොදාතා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා’’ති. පඨමං.

2. දුතියසුත්තං

124. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා අනුප්පන්නා උප්පජ්ජන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි ...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා අනුප්පන්නා උප්පජ්ජන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා’’ති. දුතියං.

3. තතියසුත්තං

125. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා මහප්ඵලා මහානිසංසා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා මහප්ඵලා මහානිසංසා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා’’ති. තතියං.

4. චතුත්ථසුත්තං

126. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා රාගවිනයපරියොසානා හොන්ති දොසවිනයපරියොසානා හොන්ති මොහවිනයපරියොසානා හොන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා රාගවිනයපරියොසානා හොන්ති දොසවිනයපරියොසානා හොන්ති මොහවිනයපරියොසානා හොන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා’’ති. චතුත්ථං.

5. පඤ්චමසුත්තං

127. ‘‘දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය

අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා''ති. පඤ්චමං.

6. ඡට්ඨසුත්තං

128. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා අනුප්පන්නා උප්පජ්ජන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි ...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා අනුප්පන්නා උප්පජ්ජන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා''ති. ඡට්ඨං.

7. සත්තමසුත්තං

129. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොන්ති මහානිසංසා, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා''ති. සත්තමං.

8. අට්ඨමසුත්තං

130. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා රාගවිනයපරියොසානා හොන්ති දොසවිනයපරියොසානා හොන්ති මොහවිනයපරියොසානා හොන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා රාගවිනයපරියොසානා හොන්ති දොසවිනයපරියොසානා හොන්ති මොහවිනයපරියොසානා හොන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා''ති. අට්ඨමං.

9. නවමසුත්තං

131. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති, නාඤ්ඤත්‍ර සුගතවිනයා''ති. නවමං.

10. දසමසුත්තං

132. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, මිච්ඡත්තා. කතමෙ දස? මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසඞ්කප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකම්මන්තො, මිච්ඡාආජීවො, මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි, මිච්ඡාඤාණං, මිච්ඡාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස මිච්ඡත්තා''ති. දසමං.

11. එකාදසමසුත්තං

133. ''දසයිමෙ, භික්ඛවෙ, සම්මත්තා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො,

සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, දස සම්මත්තා''ති. එකාදසමං.

පරිසුද්ධවග්ගො තතියො.

(14) 4. සාධුවග්ගො

1. සාධුසුත්තං

134. [අ. නි. 10.178] ''සාධුඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසාධුඤ්ච. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසාධු? මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසඞ්කප්පො, මිච්ඡාවාචා, මිච්ඡාකම්මන්තො, මිච්ඡාආජීවො, මිච්ඡාවායාමො, මිච්ඡාසති, මිච්ඡාසමාධි, මිච්ඡාඤාණං, මිච්ඡාවිමුත්ති – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසාධු. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සාධු? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාධූ''ති. පඨමං.

2. අරියධම්මසුත්තං

135. ''අරියධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනරියධම්මඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනරියො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනරියො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අරියො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියො ධම්මො''ති. දුතියං.

3. අකුසලසුත්තං

136. ''අකුසලඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි කුසලඤ්ච. තං සුණාථ …පෙ…. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අකුසලං? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අකුසලං. කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, කුසලං? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කුසල''න්ති. තතියං.

4. අත්ථසුත්තං

137. ''අත්ථඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනත්ථඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනත්ථො? මිච්ඡාදිට්ඨි …පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනත්ථො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අත්ථො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අත්ථො''ති. චතුත්ථං.

5. ධම්මසුත්තං

138. ‘‘ධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අධම්මඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මො’’ති. පඤ්චමං.

6. සාසවසුත්තං

139. ‘‘සාසවඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අනාසවඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සාසවො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාසවො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනාසවො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනාසවො ධම්මො’’ති. ඡට්ඨං.

7. සාවජ්ජසුත්තං

140. ‘‘සාවජ්ජඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අනවජ්ජඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සාවජ්ජො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාවජ්ජො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනවජ්ජො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනවජ්ජො ධම්මො’’ති. සත්තමං.

8. තපනීයසුත්තං

141. ‘‘තපනීයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අතපනීයඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, තපනීයො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, තපනීයො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අතපනීයො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අතපනීයො ධම්මො’’ති. අට්ඨමං.

9. ආචයගාමිසුත්තං

142. ‘‘ආචයගාමිඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අපචයගාමිඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ආචයගාමී ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආචයගාමී ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අපචයගාමී ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අපචයගාමී ධම්මො’’ති. නවමං.

10. දුක්ඛුද්‍රයසුත්තං

143. ‘‘දුක්ඛුද්‍රයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි සුඛුද්‍රයඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛුද්‍රයො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛුද්‍රයො

ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුබුද්‍රයො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුබුද්‍රයො ධම්මො''ති. දසමං.

11. දුක්ඛවිපාකසුත්තං

144. ''දුක්ඛවිපාකඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි සුඛවිපාකඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛවිපාකො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛවිපාකො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුඛවිපාකො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුඛවිපාකො ධම්මො''ති. එකාදසමං.

සාධුවග්ගො චතුත්ථො.

(15) 5. අරියවග්ගො

1. අරියමග්ගසුත්තං

145. ''අරියමග්ගඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අනරියමග්ගඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනරියො මග්ගො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනරියො මග්ගො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අරියො මග්ගො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියො මග්ගො''ති. පඨමං.

2. කණ්හමග්ගසුත්තං

146. ''කණ්හමග්ගඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි සුක්කමග්ගඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, කණ්හමග්ගො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කණ්හමග්ගො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුක්කමග්ගො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුක්කමග්ගො''ති. දුතියං.

3. සද්ධම්මසුත්තං

147. ''සද්ධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අසද්ධම්මඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සද්ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධම්මො''ති. තතියං.

4. සප්පුරිසධම්මසුත්තං

148. ''සප්පුරිසධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසප්පුරිසධම්මඤ්ච. තං සුණාථ …පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසධම්මො?

සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසධම්මො''ති. චතුත්ථං.

5. උප්පාදෙතබ්බසුත්තං

149. ''උප්පාදෙතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න උප්පාදෙතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි...පෙ.... මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො''ති. පඤ්චමං.

6. ආසෙවිතබ්බසුත්තං

150. ''ආසෙවිතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න ආසෙවිතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න ආසෙවිතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි...පෙ.... මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න ආසෙවිතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතබ්බො ධම්මො''ති. ඡට්ඨං.

7. භාවෙතබ්බසුත්තං

151. ''භාවෙතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න භාවෙතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න භාවෙතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි...පෙ.... මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න භාවෙතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, භාවෙතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භාවෙතබ්බො ධම්මො''ති. සත්තමං.

8. බහුලීකාතබ්බසුත්තං

152. ''බහුලීකාතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න බහුලීකාතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න බහුලීකාතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි...පෙ.... මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න බහුලීකාතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, බහුලීකාතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි...පෙ.... සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, බහුලීකාතබ්බො ධම්මො''ති. අට්ඨමං.

9. අනුස්සරිතබ්බසුත්තං

153. ''අනුස්සරිතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න අනුස්සරිතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි...පෙ.... මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ,

අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො’’ති. නවමං.

10. සච්ඡිකාතබ්බසුත්තං

154. ‘‘සච්ඡිකාතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න සච්ඡිකාතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, න සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො? මිච්ඡාදිට්ඨි…පෙ…. මිච්ඡාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො? සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාවිමුත්ති – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො’’ති. දසමං.

අරියවග්ගො පඤ්චමො.

තතියපණ්ණාසකං සමත්තං.

4. චතුත්ථපණ්ණාසකං

(16) 1. පුග්ගලවග්ගො

1. සෙවිතබ්බසුත්තං

155. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො. කතමෙහි දසහි? මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති, මිච්ඡාසඞ්කප්පො හොති, මිච්ඡාවාචො හොති, මිච්ඡාකම්මන්තො හොති, මිච්ඡාආජීවො හොති, මිච්ඡාවායාමො හොති, මිච්ඡාසති හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, මිච්ඡාඤාණී හොති, මිච්ඡාවිමුත්ති හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො. කතමෙහි දසහි? සම්මාදිට්ඨිකො හොති, සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවාචො හොති, සම්මාකම්මන්තො හොති, සම්මාආජීවො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සම්මාඤාණී හොති, සම්මාවිමුත්ති හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො’’ති.

2-12. භජිතබ්බාදිසුත්තානි

156-166. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න භජිතබ්බො…පෙ…. භජිතබ්බො…පෙ…. න පයිරුපාසිතබ්බො… පයිරුපාසිතබ්බො…පෙ…. න පුජ්ජො හොති… පුජ්ජො හොති…පෙ…. න පාසංසො හොති… පාසංසො හොති…පෙ…. අගාරවො හොති… සගාරවො හොති…පෙ…. අප්පතිස්සො හොති… සප්පතිස්සො හොති…පෙ…. න ආරාධකො හොති … ආරාධකො හොති…පෙ…. න විසුජ්ඣති… විසුජ්ඣති…පෙ…. මානං නාධිභොති… මානං අධිභොති…පෙ. … පඤ්ඤාය න වඩ්ඪති… පඤ්ඤාය වඩ්ඪති…පෙ….

‘‘බහුං අපුඤ්ඤං පසවති... බහුං පුඤ්ඤං පසවති. කතමෙහි දසහි? සම්මාදිට්ඨිකො හොති, සම්මාසඞ්කප්පො හොති, සම්මාවාචො හොති, සම්මාකම්මන්තො හොති, සම්මාආජීවො හොති, සම්මාවායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සම්මාඤාණී හොති, සම්මාවිමුත්ති හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො බහුං පුඤ්ඤං පසවතී’’ති.

පුග්ගලවග්ගො පඨමො.

(17) 2. ජාණුස්සොණිවග්ගො

1. බ්‍රාහ්මණපච්චොරොහණීසුත්තං

167. තෙන ඛො පන සමයෙන ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතො නවං ඛොමයුගං නිවත්ථො අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය භගවතො අවිදූරෙ එකමන්තං ඨිතො හොති.

අද්දසා ඛො භගවා ජාණුස්සොණිං බ්‍රාහ්මණං තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතං නවං ඛොමයුගං නිවත්ථං අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය එකමන්තං ඨිතං. දිස්වාන ජාණුස්සොණිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘කිං නු ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතො නවං ඛොමයුගං නිවත්ථො අල්ලකුසමුට්ඨිං ආදාය එකමන්තං ඨිතො? කිං න්වජ්ජ බ්‍රාහ්මණකුලස්සා’’ති? ‘‘පච්චොරොහණී, භො ගොතම, අජ්ජ බ්‍රාහ්මණකුලස්සා’’ති.

‘‘යථා කථං පන, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොතී’’ති? ‘‘ඉධ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා තදහුපොසථෙ සීසංන්හාතා නවං ඛොමයුගං නිවත්ථා අල්ලෙන ගොමයෙන පථවිං ඔපුඤ්ජිත්වා හරිතෙහි කුසෙහි පත්ථරිත්වා අන්තරා ච වෙලං අන්තරා ච අගාරං සෙය්‍යං කප්පෙන්ති. තෙ තං රත්තිං තික්ඛත්තුං පච්චුට්ඨාය පඤ්ජලිකා අග්ගිං නමස්සන්ති – ‘පච්චොරොහාම භවන්තං, පච්චොරොහාම භවන්ත’න්ති. බහුකෙන ච සප්පිතෙලනවනීතෙන අග්ගිං සන්තප්පෙන්ති. තස්සා ච රත්තියා අච්චයෙන පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන බ්‍රාහ්මණෙ සන්තප්පෙන්ති. එවං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොතී’’ති.

‘‘අඤ්ඤථා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොති, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී’’ති. ‘‘යථා කථං පන, භො ගොතම, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොති? සාධු මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී’’ති.

‘‘තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

‘‘ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘පාණාතිපාතස්ස ඛො පාපකො විපාකො දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා’ ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය පාණාතිපාතං පජහති; පාණාතිපාතා පච්චොරොහති.

…අදින්නාදානස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය අදින්නාදානං පජහති; අදින්නාදානා පච්චොරොහති.

…කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පජහති; කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පච්චොරොහති.

…මුසාවාදස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මුසාවාදං පජහති; මුසාවාදා පච්චොරොහති.

…පිසුණාය වාචාය ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය පිසුණං වාචං පජහති; පිසුණාය වාචාය පච්චොරොහති.

…ඵරුසාය වාචාය ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය ඵරුසං වාචං පජහති; ඵරුසාය වාචාය පච්චොරොහති.

…සම්ඵප්පලාපස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය සම්ඵප්පලාපං පජහති; සම්ඵප්පලාපා පච්චොරොහති.

…අභිජ්ඣාය ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය අභිජ්ඣං පජහති; අභිජ්ඣාය පච්චොරොහති.

…බ්‍යාපාදස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චාති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය බ්‍යාපාදං පජහති; බ්‍යාපාදා පච්චොරොහති.

…මිච්ඡාදිට්ඨියා ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාදිට්ඨිං පජහති; මිච්ඡාදිට්ඨියා පච්චොරොහති. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොතී’’ති.

‘‘අඤ්ඤථා ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී හොති, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණී හොති. ඉමිස්සා, භො

ගොතම, අරියස්ස විනයෙ පච්චොරොහණියා බ්‍රාහ්මණානං පච්චොරොහණී කලං නාග්ඝති සොළසිං. අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති. පඨමං.

2. අරියපච්චොරොහණීසුත්තං

168. ''අරියං වො, භික්ඛවෙ, පච්චොරොහණිං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''කතමා ච, භික්ඛවෙ, අරියා පච්චොරොහණී? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'පාණාතිපාතස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා'ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය පාණාතිපාතං පජහති; පාණාතිපාතා පච්චොරොහති.

... 'අදින්නාදානස්ස ඛො පාපකො විපාකො – දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා'ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය අදින්නාදානං පජහති; අදින්නාදානා පච්චොරොහති.

... 'කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පච්චොරොහති.

... 'මුසාවාදස්ස ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... මුසාවාදා පච්චොරොහති.

... 'පිසුණාය වාචාය ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... පිසුණාය වාචාය පච්චොරොහති.

... 'ඵරුසාය වාචාය ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... ඵරුසාය වාචාය පච්චොරොහති.

... 'සම්ඵප්පලාපස්ස ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... සම්ඵප්පලාපා පච්චොරොහති.

... 'අභිජ්ඣාය ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... අභිජ්ඣාය පච්චොරොහති.

... 'බ්‍යාපාදස්ස ඛො පාපකො විපාකො...පෙ.... බ්‍යාපාදා පච්චොරොහති.

''කතමා ච, භික්ඛවෙ, අරියා පච්චොරොහණී? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'මිච්ඡාදිට්ඨියා ඛො පාපකො විපාකො දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අභිසම්පරායඤ්චා'ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය මිච්ඡාදිට්ඨිං

පජහති; මිච්ඡාදිට්ඨියා පච්චොරොහති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියා පච්චොරොහණී''ති. දුතියං.

3. සඞ්ගාරවසුත්තං

169. [අ. නි. 10.117] අථ ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච –

''කිං නු ඛො, භො ගොතම, ඔරිමං තීරං, කිං පාරිමං තීර''න්ති? ''පාණාතිපාතො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඔරිමං තීරං, පාණාතිපාතා වෙරමණී පාරිමං තීරං. අදින්නාදානං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඔරිමං තීරං, අදින්නාදානා වෙරමණී පාරිමං තීරං. කාමෙසුමිච්ඡාචාරො ඔරිමං තීරං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී පාරිමං තීරං. මුසාවාදො ඔරිමං තීරං, මුසාවාදා වෙරමණී පාරිමං තීරං. පිසුණා වාචා ඔරිමං තීරං, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී පාරිමං තීරං. ඵරුසා වාචා ඔරිමං තීරං, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී පාරිමං තීරං. සම්ඵප්පලාපො ඔරිමං තීරං, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී පාරිමං තීරං. අභිජ්ඣා ඔරිමං තීරං, අනභිජ්ඣා පාරිමං තීරං. බ්‍යාපාදො ඔරිමං තීරං, අබ්‍යාපාදො පාරිමං තීරං. මිච්ඡාදිට්ඨි ඔරිමං තීරං, සම්මාදිට්ඨි පාරිමං තීරං. ඉදං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඔරිමං තීරං, ඉදං පාරිමං තීරන්ති.

''අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු, යෙ ජනා පාරගාමිනො;
අථායං ඉතරා පජා, තීරමෙවානුධාවති.

''යෙ ච ඛො සම්මදක්ඛාතෙ, ධම්මෙ ධම්මානුවත්තිනො;
තෙ ජනා පාරමෙස්සන්ති, මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං.

''කණ්හං ධම්මං විප්පහාය, සුක්කං භාවෙථ පණ්ඩිතො;
ඔකා අනොකමාගම්ම, විවෙකෙ යත්ථ දූරමං.

''තත්‍රාභිරතිමිච්ඡෙය්‍ය, හිත්වා කාමෙ අකිඤ්චනො;
පරියොදපෙය්‍ය අත්තානං, චිත්තක්ලෙසෙහි පණ්ඩිතො.

''යෙසං සම්බොධියඞ්ගෙසු, සම්මා චිත්තං සුභාවිතං;
ආදානපටිනිස්සග්ගෙ, අනුපාදාය යෙ රතා;
ඛීණාසවා ජුතිමන්තො, තෙ ලොකෙ පරිනිබ්බුතා''ති. තතියං;

4. ඔරිමසුත්තං

170. ''ඔරිමඤ්ච, භික්ඛවෙ, තීරං දෙසෙස්සාමි පාරිමඤ්ච තීරං. තං සුණාථ…පෙ.… කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඔරිමං තීරං, කතමඤ්ච පාරිමං තීරං? පාණාතිපාතො, භික්ඛවෙ, ඔරිමං තීරං, පාණාතිපාතා වෙරමණී පාරිමං තීරං. අදින්නාදානං ඔරිමං තීරං, අදින්නාදානා වෙරමණී පාරිමං තීරං.

කාමෙසුමිච්ඡාචාරො ඔරිමං තීරං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී පාරිමං තීරං. මුසාවාදො ඔරිමං තීරං, මුසාවාදා වෙරමණී පාරිමං තීරං. පිසුණා වාචා ඔරිමං තීරං, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී පාරිමං තීරං. ඵරුසා වාචා ඔරිමං තීරං, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී පාරිමං තීරං. සම්ඵප්පලාපො ඔරිමං තීරං, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී පාරිමං තීරං. අභිජ්ඣා ඔරිමං තීරං, අනභිජ්ඣා පාරිමං තීරං. බ්‍යාපාදො ඔරිමං තීරං, අබ්‍යාපාදො පාරිමං තීරං. මිච්ඡාදිට්ඨි ඔරිමං තීරං, සම්මාදිට්ඨි පාරිමං තීරං. ඉදං ඛො, භික්ඛවෙ, ඔරිමං තීරං, ඉදං පාරිමං තීරන්ති.

‘‘අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු, යෙ ජනා පාරගාමිනො;
අථායං ඉතරා පජා, තීරමෙවානුධාවති.

‘‘යෙ ච ඛො සම්මදක්ඛාතෙ, ධම්මෙ ධම්මානුවත්තිනො;
තෙ ජනා පාරමෙස්සන්ති, මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං.

‘‘කණ්හං ධම්මං විප්පහාය, සුක්කං භාවෙථ පණ්ඩිතො;
ඔකා අනොකමාගම්ම, විවෙකෙ යත්ථ දූරමං.

‘‘තත්‍රාභිරතිමිච්ඡෙය්‍ය, හිත්වා කාමෙ අකිඤ්චනො;
පරියොදපෙය්‍ය අත්තානං, චිත්තක්ලෙසෙහි පණ්ඩිතො.

‘‘යෙසං සම්බොධියඞ්ගෙසු, සම්මා චිත්තං සුභාවිතං;
ආදානපටිනිස්සග්ගෙ, අනුපාදාය යෙ රතා;
ඛීණාසවා ජුතිමන්තො, තෙ ලොකෙ පරිනිබ්බුතා’’ති. චතුත්ථං;

5. පඨමඅධම්මසුත්තං

171. [අ. නි. 10.113] ‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො අනත්ථො ච; ධම්මො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා අනත්ථඤ්ච, ධම්මඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බං.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො ච අනත්ථො ච? පාණාතිපාතො, අදින්නාදානං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරො, මුසාවාදො, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා, සම්ඵප්පලාපො, අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදො, මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අධම්මො ච අනත්ථො ච.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, ධම්මො ච අත්ථො ච? පාණාතිපාතා වෙරමණී, අදින්නාදානා වෙරමණී, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී, මුසාවාදා වෙරමණී, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී, අනභිජ්ඣා, අබ්‍යාපාදො, සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මො ච අත්ථො ච.

'''අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො අනත්ථො ච; ධම්මො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා අනත්ථඤ්ච, ධම්මඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ'න්ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත''න්ති. පඤ්චමං.

6. දුතියඅධම්මසුත්තං

172. ''අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ''න්ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ''ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ'න්ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා''ති?

අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ''අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො ආයස්මා මහාකච්චානො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා''ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාකච්චානෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොචුං –

''ඉදං ඛො නො, ආවුසො කච්චාන, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – 'අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ'න්ති.

‘‘තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – අධම්මො ච, භික්ඛවෙ…පෙ…. තථා පටිපජ්ජිතබ්බන්ති. කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති?

‘‘තෙසං නො, ආවුසො, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො ආයස්මා මහාකච්චානො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’ති. විභජතු ආයස්මා මහාකච්චානො’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, ආවුසො, පුරිසො සාරත්ථිකො සාරං ගවෙසී සාරපරියෙසනං චරමානො මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො අතික්කම්මෙව මූලං අතික්කම්ම ඛන්ධං සාඛාපලාසෙ සාරං පරියෙසිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය. එවංසම්පදමිදං ආයස්මන්තානං සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ තං භගවන්තං අතිසිත්වා අම්හෙ එතමත්ථං පටිපුච්ඡිතබ්බං මඤ්ඤථ [මඤ්ඤෙථ (සී.), මඤ්ඤෙය්‍යාථ (ක.)]. සො හාවුසො, භගවා ජානං ජානාති පස්සං පස්සති චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං තුම්හෙ භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා වො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති.

‘‘අද්ධා, ආවුසො කච්චාන, භගවා ජානං ජානාති පස්සං පස්සති චක්ඛුභූතො ඤාණභූතො ධම්මභූතො බ්‍රහ්මභූතො වත්තා පවත්තා අත්ථස්ස නින්නෙතා අමතස්ස දාතා ධම්මස්සාමී තථාගතො. සො චෙව පනෙතස්ස කාලො අහොසි යං මයං භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො භගවා බ්‍යාකරෙය්‍ය තථා නං ධාරෙය්‍යාම. අපි චායස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. විභජතායස්මා මහාකච්චානො අගරුං කරිත්වා’’ති.

‘‘තෙන හාවුසො, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, ආවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස පච්චස්සොසුං. අථායස්මා මහාකච්චානො එතදවොච –

‘‘යං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො…පෙ…. තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති.

‘‘කතමො, චාවුසො, අධම්මො; කතමො ච ධම්මො? කතමො ච අනත්ථො, කතමො ච අත්ථො? ‘‘පාණාතිපාතො, ආවුසො, අධම්මො; පාණාතිපාතා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච පාණාතිපාතපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; පාණාතිපාතා වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘අදින්නාදානං, ආවුසො, අධම්මො; අදින්නාදානා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච අදින්නාදානපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; අදින්නාදානා වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරො, ආවුසො, අධම්මො; කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මුසාවාදො, ආවුසො, අධම්මො; මුසාවාදා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච මුසාවාදපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; මුසාවාදා වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘පිසුණා වාචා, ආවුසො, අධම්මො; පිසුණාය වාචාය වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච පිසුණාවාචාපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; පිසුණාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘ඵරුසා වාචා, ආවුසො, අධම්මො; ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච ඵරුසාවාචාපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; ඵරුසාය වාචාය වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘සම්ඵප්පලාපො, ආවුසො, අධම්මො; සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච සම්ඵප්පලාපපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්ඵප්පලාපා වෙරමණීපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘අභිජ්ඣා, ආවුසො, අධම්මො; අනභිජ්ඣා ධම්මො; යෙ ච අභිජ්ඣාපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; අනභිජ්ඣාපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘බ්‍යාපාදො, ආවුසො, අධම්මො; අබ්‍යාපාදො ධම්මො; යෙ ච බ්‍යාපාදපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; අබ්‍යාපාදපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි, ආවුසො, අධම්මො; සම්මාදිට්ඨි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘‘යං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො…පෙ…. තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති. ඉමස්ස ඛො අහං, ආවුසො, භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. ආකඞ්ඛමානා ච පන තුම්හෙ, ආවුසො, භගවන්තංයෙව උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ. යථා නො භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘යං ඛො නො, භන්තෙ, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො…පෙ…. තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති.

‘‘තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො එතදහොසි – ‘ඉදං ඛො නො, ආවුසො, භගවා සංඛිත්තෙන උද්දෙසං උද්දිසිත්වා විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභජිත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨො – ‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො…පෙ…. තථා පටිපජ්ජිතබ්බ’න්ති.

කො නු ඛො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජෙය්‍යා’ති?

‘‘තෙසං නො, භන්තෙ, අම්හාකං එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සත්ථු චෙව සංවණ්ණිතො, සම්භාවිතො ච විඤ්ඤූනං සබ්‍රහ්මචාරීනං. පහොති චායස්මා මහාකච්චානො ඉමස්ස භගවතා සංඛිත්තෙන උද්දෙසස්ස උද්දිට්ඨස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං අවිභත්තස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං විභජිතුං. යංනූන මයං යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාම. යථා නො ආයස්මා මහාකච්චානො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’ති.

‘‘අථ ඛො මයං, භන්තෙ, යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමිම්හා; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතමත්ථං අපුච්ඡිම්හා. තෙසං නො, භන්තෙ, ආයස්මතා මහාකච්චානෙන ඉමෙහි අක්ඛරෙහි ඉමෙහි පදෙහි ඉමෙහි බ්‍යඤ්ජනෙහි අත්ථො සුවිභත්තො’’ති.

‘‘සාධු සාධු, භික්ඛවෙ! පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, මහාකච්චානො. මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, මහාකච්චානො. මං චෙපි තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පටිපුච්ඡෙය්‍යාථ, අහම්පි චෙතං එවමෙවං බ්‍යාකරෙය්‍යං යථා තං මහාකච්චානෙන බ්‍යාකතං. එසො චෙව තස්ස අත්ථො. එවඤ්ච නං ධාරෙය්‍යාථා’’ති. ඡට්ඨං.

7. තතියඅධම්මසුත්තං

173. ‘‘අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බං.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො, කතමො ච ධම්මො; කතමො ච අනත්ථො, කතමො ච අත්ථො? පාණාතිපාතො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; පාණාතිපාතා වෙරමණී ධම්මො; යෙ ච පාණාතිපාතපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; පාණාතිපාතා වෙරමණිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

‘‘අදින්නාදානං, භික්ඛවෙ, අධම්මො; අදින්නාදානා වෙරමණී ධම්මො... කාමෙසුමිච්ඡාචාරො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී ධම්මො... මුසාවාදො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; මුසාවාදා වෙරමණී ධම්මො... පිසුණා වාචා, භික්ඛවෙ, අධම්මො; පිසුණාය වාචාය වෙරමණී ධම්මො... ඵරුසා වාචා, භික්ඛවෙ, අධම්මො; ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී ධම්මො... සම්ඵප්පලාපො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී ධම්මො...

අභිජ්ඣා, භික්ඛවෙ, අධම්මො; අනභිජ්ඣා ධම්මො... බ්‍යාපාදො, භික්ඛවෙ, අධම්මො; අබ්‍යාපාදො ධම්මො....

''මිච්ඡාදිට්ඨි, භික්ඛවෙ, අධම්මො; සම්මාදිට්ඨි ධම්මො; යෙ ච මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති, අයං අනත්ථො; සම්මාදිට්ඨිපච්චයා ච අනෙකෙ කුසලා ධම්මා භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡන්ති, අයං අත්ථො.

'''අධම්මො ච, භික්ඛවෙ, වෙදිතබ්බො ධම්මො ච; අනත්ථො ච වෙදිතබ්බො අත්ථො ච. අධම්මඤ්ච විදිත්වා ධම්මඤ්ච, අනත්ථඤ්ච විදිත්වා අත්ථඤ්ච යථා ධම්මො යථා අත්ථො තථා පටිපජ්ජිතබ්බ'න්ති, ඉති යං තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්ත''න්ති. සත්තමං.

8. කම්මනිදානසුත්තං

174. ''පාණාතිපාතම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''අදින්නාදානම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''කාමෙසුමිච්ඡාචාරම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''මුසාවාදම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''පිසුණවාචම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''ඵරුසවාචම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''සම්ඵප්පලාපම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''අභිජ්ඣම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''බ්‍යාපාදම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි.

''මිච්ඡාදිට්ඨිම්පාහං, භික්ඛවෙ, තිවිධං වදාමි – ලොභහෙතුකම්පි, දොසහෙතුකම්පි, මොහහෙතුකම්පි. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, ලොභො

කම්මනිදානසම්භවො, දොසො කම්මනිදානසම්භවො, මොහො කම්මනිදානසම්භවො. ලොභක්ඛයා කම්මනිදානසඞ්ඛයො, දොසක්ඛයා කම්මනිදානසඞ්ඛයො, මොහක්ඛයා කම්මනිදානසඞ්ඛයො’’ති. අට්ඨමං.

9. පරික්කමනසුත්තං

175. ‘‘සපරික්කමනො අයං, භික්ඛවෙ, ධම්මො, නායං ධම්මො අපරික්කමනො. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සපරික්කමනො අයං ධම්මො, නායං ධම්මො අපරික්කමනො? පාණාතිපාතිස්ස, භික්ඛවෙ, පාණාතිපාතා වෙරමණී පරික්කමනං හොති. අදින්නාදායිස්ස, භික්ඛවෙ, අදින්නාදානා වෙරමණී පරික්කමනං හොති. කාමෙසුමිච්ඡාචාරිස්ස, භික්ඛවෙ, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී පරික්කමනං හොති. මුසාවාදිස්ස, භික්ඛවෙ, මුසාවාදා වෙරමණී පරික්කමනං හොති. පිසුණවාචස්ස, භික්ඛවෙ, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී පරික්කමනං හොති. ඵරුසවාචස්ස, භික්ඛවෙ, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී පරික්කමනං හොති. සම්ඵප්පලාපිස්ස, භික්ඛවෙ, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී පරික්කමනං හොති. අභිජ්ඣාලුස්ස, භික්ඛවෙ, අනභිජ්ඣා පරික්කමනං හොති. බ්‍යාපන්නචිත්තස්ස [බ්‍යාපාදස්ස (සී. පී. ක.), බ්‍යාපන්නස්ස (ස්‍යා.)], භික්ඛවෙ, අබ්‍යාපාදො පරික්කමනං හොති. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස, භික්ඛවෙ, සම්මාදිට්ඨි පරික්කමනං හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සපරික්කමනො අයං ධම්මො, නායං ධම්මො අපරික්කමනො’’ති. නවමං.

10. චුන්දසුත්තං

176. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා පාවායං [චම්පායං (ක. සී.) දී. නි. 2.189 පස්සිතබ්බං] විහරති චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස අම්බවනෙ. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චුන්දං කම්මාරපුත්තං භගවා එතදවොච – ‘‘කස්ස නො ත්වං, චුන්ද, සොචෙය්‍යානි රොචෙසී’’ති? ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භන්තෙ, පච්ඡාභූමකා කමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා [සෙවාලමාලකා (සී. ස්‍යා. පී.)] අග්ගිපරිචාරිකා උදකොරොහකා සොචෙය්‍යානි පඤ්ඤපෙන්ති; තෙසාහං සොචෙය්‍යානි රොචෙමී’’ති.

‘‘යථා කථං පන, චුන්ද, බ්‍රාහ්මණා පච්ඡාභූමකා කමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා අග්ගිපරිචාරිකා උදකොරොහකා සොචෙය්‍යානි පඤ්ඤපෙන්තී’’ති? ‘‘ඉධ, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණා පච්ඡාභූමකා කමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා අග්ගිපරිචාරිකා උදකොරොහකා. තෙ සාවකං [සාවකෙ (ස්‍යා. ක.)] එවං සමාදපෙන්ති – ‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, කාලස්සෙව [සකාලස්සෙව (ස්‍යා.)] උට්ඨහන්තොව [උට්ඨහන්තො (ස්‍යා.), වුට්ඨහන්තොව (පී. ක.)] සයනම්හා පථවිං ආමසෙය්‍යාසි; නො චෙ පථවිං ආමසෙය්‍යාසි, අල්ලානි ගොමයානි ආමසෙය්‍යාසි; නො චෙ අල්ලානි ගොමයානි ආමසෙය්‍යාසි, හරිතානි තිණානි ආමසෙය්‍යාසි; නො චෙ හරිතානි

තිණානි ආමසෙය්‍යාසි, අග්ගිං පරිචරෙය්‍යාසි; නො චෙ අග්ගිං පරිචරෙය්‍යාසි, පඤ්ජලිකො ආදිච්චං නමස්සෙය්‍යාසි; නො චෙ පඤ්ජලිකො ආදිච්චං නමස්සෙය්‍යාසි, සායතතියකං උදකං ඔරොහෙය්‍යාසී'ති. එවං ඛො, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණා පච්ඡාභූමකා කමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා අග්ගිපරිචාරිකා උදකොරොහකා සොචෙය්‍යානි පඤ්ඤපෙන්ති; තෙසාහං සොචෙය්‍යානි රොචෙමී''ති.

''අඤ්ඤථා ඛො, චුන්ද, බ්‍රාහ්මණා පච්ඡාභූමකා කමණ්ඩලුකා සෙවාලමාලිකා අග්ගිපරිචාරිකා උදකොරොහකා සොචෙය්‍යානි පඤ්ඤපෙන්ති, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ සොචෙය්‍යං හොතී''ති. ''යථා කථං පන, භන්තෙ, අරියස්ස විනයෙ සොචෙය්‍යං හොති? සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ සොචෙය්‍යං හොතී''ති.

''තෙන හි, චුන්ද, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

''තිවිධං ඛො, චුන්ද, කායෙන අසොචෙය්‍යං හොති; චතුබ්බිධං වාචාය අසොචෙය්‍යං හොති; තිවිධං මනසා අසොචෙය්‍යං හොති.

''කථඤ්ච, චුන්ද, තිවිධං කායෙන අසොචෙය්‍යං හොති? ''ඉධ, චුන්ද, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො සබ්බපාණභූතෙසු [පාණභූතෙසු (ක.)].

''අදින්නාදායී හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

''කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා පිතුරක්ඛිතා මාතාපිතුරක්ඛිතා [නත්ථි සී.ස්‍යා. පී. පොත්ථකෙසු] භාතුරක්ඛිතා භගිනිරක්ඛිතා ඤාතිරක්ඛිතා ගොත්තරක්ඛිතා [නත්ථි සී. ස්‍යා. පී. පොත්ථකෙසු] ධම්මරක්ඛිතා සසාමිකා සපරිදණ්ඩා අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, චුන්ද, තිවිධං කායෙන අසොචෙය්‍යං හොති.

''කථඤ්ච, චුන්ද, චතුබ්බිධං වාචාය අසොචෙය්‍යං හොති? ඉධ, චුන්ද, එකච්චො මුසාවාදී හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – 'එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී'ති [සො අජානං වා අහං ජානාමීති, ජානං වා අහං න ජානාමීති, අපස්සං වා අහං පස්සාමීති, පස්සං වා අහං න පස්සාමීති (පී. ක.) එවමුපරිපි], සො අජානං වා ආහ 'ජානාමී'ති, ජානං වා ආහ 'න ජානාමී'ති; අපස්සං වා ආහ 'පස්සාමී'ති,

පස්සං වා ආහ ‘න පස්සාමී’ති [සො අජානං වා අහං ජානාමීති, ජානං වා අහං න ජානාමීති, අපස්සං වා අහං පස්සාමීති, පස්සං වා අහං න පස්සාමීති (පී. ක.) එවමුපරිපි]. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණවාචො හොති. ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති සමග්ගානං වා භෙත්තා [භෙදාතා (ක.)], භින්නානං වා අනුප්පදාතා, වග්ගාරාමො වග්ගරතො වග්ගනන්දී වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසවාචො හොති. යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා අසමාධිසංවත්තනිකා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපී හොති අකාලවාදී අභූතවාදී අනත්ථවාදී අධම්මවාදී අවිනයවාදී; අනිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති අකාලෙන අනපදෙසං අපරියන්තවතිං අනත්ථසංහිතං. එවං ඛො, චුන්ද, චතුබ්බිධං වාචාය අසොචෙය්‍යං හොති.

‘‘කථඤ්ච, චුන්ද, තිවිධං මනසා අසොචෙය්‍යං හොති? ඉධ, චුන්ද, එකච්චො අභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අභිජ්ඣාතා [අභිජ්ඣිතා (ක.) ම. නි. 1.440 පස්සිතබ්බං] හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මමස්සා’ති.

‘‘බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා බජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා වා අහෙසු’න්ති [මා වා අහෙසුං ඉති වා ති (සී. පී. ක.)].

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකටදුක්කටානං [නත්ථෙත්ථ පාඨභෙදො] කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, චුන්ද, මනසා තිවිධං අසොචෙය්‍යං හොති.

‘‘ඉමෙ ඛො, චුන්ද, දස අකුසලකම්මපථා [අකුසලා කම්මපථා (?)]. ඉමෙහි ඛො, චුන්ද, දසහි අකුසලෙහි කම්මපථෙහි සමන්නාගතො කාලස්සෙව උට්ඨහන්තොව සයනම්හා පථවිං චෙපි ආමසති, අසුචියෙව හොති; නො චෙපි පථවිං ආමසති, අසුචියෙව හොති.

‘‘අල්ලානි චෙපි ගොමයානි ආමසති, අසුචියෙව හොති; නො චෙපි අල්ලානි ගොමයානි ආමසති, අසුචියෙව හොති.

‘‘හරිතානි චෙපි තිණානි ආමසති, අසුචියෙව හොති; නො චෙපි හරිතානි තිණානි ආමසති, අසුචියෙව හොති.

‘‘අග්ගිං චෙපි පරිචරති, අසුචියෙව හොති, නො චෙපි අග්ගිං පරිචරති, අසුචියෙව හොති.

‘‘පඤ්ජලිකො චෙපි ආදිච්චං නමස්සති, අසුචියෙව හොති; නො චෙපි පඤ්ජලිකො ආදිච්චං නමස්සති, අසුචියෙව හොති.

‘‘සායතතියකං චෙපි උදකං ඔරොහති, අසුචියෙව හොති; නො චෙපි සායතතියකං උදකං ඔරොහති, අසුචියෙව හොති. තං කිස්ස හෙතු? ඉමෙ, චුන්ද, දස අකුසලකම්මපථා අසුචීයෙව [අසුචිච්චෙව (ස්‍යා.)] හොන්ති අසුචිකරණා ච.

‘‘ඉමෙසං පන, චුන්ද, දසන්නං අකුසලානං කම්මපථානං සමන්නාගමනහෙතු නිරයො පඤ්ඤායති, තිරච්ඡානයොනි පඤ්ඤායති, පෙත්තිවිසයො පඤ්ඤායති, යා වා [යා ච (ක.)] පනඤ්ඤාපි කාචි දුග්ගතියො [දුග්ගති හොති (ස්‍යා. ක.)].

‘‘තිවිධං ඛො, චුන්ද, කායෙන සොචෙය්‍යං හොති; චතුබ්බිධං වාචාය සොචෙය්‍යං හොති; තිවිධං මනසා සොචෙය්‍යං හොති.

‘‘කථං, චුන්ද, තිවිධං කායෙන සොචෙය්‍යං හොති? ඉධ, චුන්ද, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො, ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, න තං අදින්නං [තං නාදින්නං (ක. සී., ම. නි. 1.441)] ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති යා තා මාතුරක්ඛිතා පිතුරක්ඛිතා මාතාපිතුරක්ඛිතා භාතුරක්ඛිතා භගිනිරක්ඛිතා ඤාතිරක්ඛිතා ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා සසාමිකා සපරිදණ්ඩා අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු න චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, චුන්ද, තිවිධං කායෙන සොචෙය්‍යං හොති.

‘‘කථඤ්ච, චුන්ද, චතුබ්බිධං වාචාය සොචෙය්‍යං හොති? ඉධ, චුන්ද, එකච්චො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – ‘එහම්භො පුරිස, යං

ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ ‘න ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ ‘ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ ‘න පස්සාමී’ති, පස්සං වා ආහ ‘පස්සාමී’ති. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා න සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති – න ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, න අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී; නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. එවං ඛො, චුන්ද, චතුබ්බිධං වාචාය සොචෙය්‍යං හොති.

‘‘කථඤ්ච, චුන්ද, තිවිධං මනසා සොචෙය්‍යං හොති? ඉධ, චුන්ද, එකච්චො අනභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අනභිජ්ඣිතා හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මමස්සා’ති.

‘‘අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති අප්පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා අවෙරා හොන්තු [ඉදං පදං සී. ස්‍යා. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි, තථා ම. නි. 1.441] අබ්‍යාපජ්ජා, අනීඝා සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූ’ති.

‘‘සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො – ‘අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, චුන්ද, තිවිධං මනසා සොචෙය්‍යං හොති.

‘‘ඉමෙ ඛො, චුන්ද, දස කුසලකම්මපථා. ඉමෙහි ඛො, චුන්ද, දසහි කුසලෙහි කම්මපථෙහි සමන්නාගතො කාලස්සෙව උට්ඨහන්තොව සයනම්හා පථවිං චෙපි ආමසති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි පථවිං ආමසති, සුචියෙව හොති.

‘‘අල්ලානි චෙපි ගොමයානි ආමසති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි අල්ලානි ගොමයානි ආමසති, සුචියෙව හොති.

‘‘හරිතානි චෙපි තිණානි ආමසති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි හරිතානි තිණානි ආමසති, සුචියෙව හොති.

‘‘අග්ගිං චෙපි පරිචරති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි අග්ගිං පරිචරති, සුචියෙව හොති.

‘‘පඤ්ජලිකො චෙපි ආදිච්චං නමස්සති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි පඤ්ජලිකො ආදිච්චං නමස්සති, සුචියෙව හොති.

‘‘සායතතියකං චෙපි උදකං ඔරොහති, සුචියෙව හොති; නො චෙපි සායතතියකං උදකං ඔරොහති, සුචියෙව හොති. තං කිස්ස හෙතු? ඉමෙ, චුන්ද, දස කුසලකම්මපථා සුචීයෙව හොන්ති සුචිකරණා ච.

‘‘ඉමෙසං පන, චුන්ද, දසන්නං කුසලානං කම්මපථානං සමන්නාගමනහෙතු දෙවා පඤ්ඤායන්ති, මනුස්සා පඤ්ඤායන්ති, යා වා පනඤ්ඤාපි කාචි සුගතියො’’ති [සුගති හොතීති (ස්‍යා.), සුගති හොති (ක.)].

එවං වුත්තෙ චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ.… උපාසකං මං, භන්තෙ, භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. දසමං.

11. ජාණුස්සොණිසුත්තං

177. අථ ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘මයමස්සු, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා නාම. දානානි දෙම, සද්ධානි කරොම – ‘ඉදං දානං පෙතානං ඤාතිසාලොහිතානං උපකප්පතු, ඉදං දානං පෙතා ඤාතිසාලොහිතා පරිභුඤ්ජන්තූ’ති. කච්චි තං, භො ගොතම, දානං පෙතානං ඤාතිසාලොහිතානං උපකප්පති; කච්චි තෙ පෙතා ඤාතිසාලොහිතා තං දානං පරිභුඤ්ජන්තී’’ති? ‘‘ඨානෙ ඛො, බ්‍රාහ්මණ, උපකප්පති, නො අට්ඨානෙ’’ති.

‘‘කතමං පන, භො [කතමඤ්ච පන භො (සී. පී.) කතමං (ස්‍යා.)] ගොතම, ඨානං, කතමං අට්ඨාන’’න්ති? ‘‘ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුණවාචො හොති, ඵරුසවාචො හොති, සම්ඵප්පලාපී හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා නිරයං උපපජ්ජති. යො නෙරයිකානං සත්තානං ආහාරො, තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති. ඉදම්පි [ඉදං (ස්‍යා.)] ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අට්ඨානං යත්ථ ඨිතස්ස තං දානං න උපකප්පති.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතී...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජති. යො තිරච්ඡානයොනිකානං සත්තානං ආහාරො, තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති. ඉදම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අට්ඨානං යත්ථ ඨිතස්ස තං දානං න උපකප්පති.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨිකො හොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යො මනුස්සානං ආහාරො, තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති. ඉදම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අට්ඨානං යත්ථ ඨිතස්ස තං දානං න උපකප්පති.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති...පෙ.... සම්මාදිට්ඨිකො හොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යො දෙවානං ආහාරො, තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති. ඉදම්පි, බ්‍රාහ්මණ, අට්ඨානං යත්ථ ඨිතස්ස තං දානං උපකප්පති.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජති. යො පෙත්තිවෙසයිකානං සත්තානං ආහාරො, තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති, යං වා පනස්ස ඉතො අනුප්පවෙච්ඡන්ති මිත්තාමච්චා වා ඤාතිසාලොහිතා වා [මිත්තා වා අමච්චා වා ඤාතී වා සාලොහිතා වා (සී. පී.)], තෙන සො තත්ථ යාපෙති, තෙන සො තත්ථ තිට්ඨති. ඉදං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඨානං යත්ථ ඨිතස්ස තං දානං උපකප්පතී’’ති.

‘‘සචෙ පන, භො ගොතම, සො පෙතො ඤාතිසාලොහිතො තං ඨානං අනුපපන්නො හොති, කො තං දානං පරිභුඤ්ජතී’’ති? ‘‘අඤ්ඤෙපිස්ස, බ්‍රාහ්මණ, පෙතා ඤාතිසාලොහිතා තං ඨානං උපපන්නා හොන්ති, තෙ තං දානං පරිභුඤ්ජන්තී’’ති.

‘‘සචෙ පන, භො ගොතම, සො චෙව පෙතො ඤාතිසාලොහිතො තං ඨානං අනුපපන්නො හොති අඤ්ඤෙපිස්ස ඤාතිසාලොහිතා පෙතා තං ඨානං අනුපපන්නා හොන්ති, කො තං දානං පරිභුඤ්ජතී’’ති? ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, අනවකාසො යං තං ඨානං විවිත්තං අස්ස ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා යදිදං පෙතෙහි ඤාතිසාලොහිතෙහි. අපි ච, බ්‍රාහ්මණ, දායකොපි අනිප්ඵලො’’ති.

‘‘අච්ඡානෙපි භවං ගොතමො පරිකප්පං වදතී’’ති? ‘‘අච්ඡානෙපි ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, පරිකප්පං වදාමි. ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුණවාචො හොති, ඵරුසවාචො හොති, සම්ඵප්පලාපී හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති; සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හත්ථීනං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සො තත්ථ ලාභී හොති අන්නස්ස පානස්ස මාලානානාලඞ්කාරස්ස [මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස නානාලඞ්කාරස්ස (ක.)].

‘‘යං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉධ පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨිකො, තෙන සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා හත්ථීනං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යඤ්ච ඛො සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං, තෙන සො තත්ථ ලාභී හොති අන්නස්ස පානස්ස මාලානානාලඞ්කාරස්ස.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති. සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අස්සානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති…පෙ…. ගුන්නං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති…පෙ…. කුක්කුරානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති [‘‘කුක්කුරානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජතී’’ති අයං වාරො කෙසුචි සීහළපොත්ථකෙසු න දිස්සතීති ඉඞ්ගලිසපොත්ථකෙ අධොලිපි. තං දසවාරගණනාය සමෙති]. සො තත්ථ ලාභී හොති අන්නස්ස පානස්ස මාලානානාලඞ්කාරස්ස.

‘‘යං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉධ පාණාතිපාතී…පෙ. … මිච්ඡාදිට්ඨිකො, තෙන සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා කුක්කුරානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යඤ්ච ඛො සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං, තෙන සො තත්ථ ලාභී හොති අන්නස්ස පානස්ස මාලානානාලඞ්කාරස්ස.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨිකො හොති. සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සො තත්ථ ලාභී හොති මානුසකානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං.

‘‘යං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉධ පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨිකො, තෙන සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා මනුස්සානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යඤ්ච ඛො සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං, තෙන සො තත්ථ ලාභී හොති මානුසකානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං.

‘‘ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨිකො හොති. සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං. සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සො තත්ථ ලාභී හොති දිබ්බානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං.

‘‘යං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉධ පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨිකො, තෙන සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. යඤ්ච ඛො සො දාතා හොති සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්නං පානං වත්ථං යානං මාලාගන්ධවිලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං, තෙන සො තත්ථ ලාභී හොති දිබ්බානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං. අපි ච, බ්‍රාහ්මණ, දායකොපි අනිප්ඵලො’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යාවඤ්චිදං, භො ගොතම, අලමෙව දානානි දාතුං, අලං සද්ධානි කාතුං, යත්‍ර හි නාම දායකොපි අනිප්ඵලො’’ති. ‘‘එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ [එවමෙතං බ්‍රාහ්මණ එවමෙතං බ්‍රාහ්මණ (සී. ස්‍යා.)], දායකොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, අනිප්ඵලො’’ති.

‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. එකාදසමං.

ජාණුස්සොණිවග්ගො [යමකවග්ගො [(.ක) දුතියො.

(18) 3. සාධුවග්ගො

1. සාධුසුත්තං

178. [අ. නි. 10.134] ‘‘සාධුඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසාධුඤ්ච. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසාධු? පාණාතිපාතො, අදින්නාදානං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරො, මුසාවාදො, පිසුණා වාචා, ඵරුසා වාචා, සම්ඵප්පලාපො, අභිජ්ඣා, බ්‍යාපාදො, මිච්ඡාදිට්ඨි – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසාධු.

''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, සාධු? පාණාතිපාතා වෙරමණී, අදින්නාදානා වෙරමණී, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී, මුසාවාදා වෙරමණී, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී, අනභිජ්ඣා, අබ්‍යාපාදො, සම්මාදිට්ඨි – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාධූ''ති. පඨමං.

2. අරියධම්මසුත්තං

179. ''අරියධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනරියධම්මඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනරියො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනරියො ධම්මො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අරියො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියො ධම්මො''ති. දුතියං.

3. කුසලසුත්තං

180. ''කුසලඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අකුසලඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, අකුසලං? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අකුසලං.

''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, කුසලං? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – ඉදං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කුසල''න්ති. තතියං.

4. අත්ථසුත්තං

181. ''අත්ථඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනත්ථඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනත්ථො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනත්ථො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අත්ථො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අත්ථො''ති. චතුත්ථං.

5. ධම්මසුත්තං

182. ''ධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අධම්මඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, අධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අධම්මො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ධම්මො''ති. පඤ්චමං.

6. ආසවසුත්තං

183. ‘‘සාසවඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අනාසවඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සාසවො ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාසවො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනාසවො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනාසවො ධම්මො’’ති. ඡට්ඨං.

7. වජ්ජසුත්තං

184. ‘‘සාවජ්ජඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අනවජ්ජඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, සාවජ්ජො ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සාවජ්ජො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනවජ්ජො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනවජ්ජො ධම්මො’’ති. සත්තමං.

8. තපනීයසුත්තං

185. ‘‘තපනීයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අතපනීයඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, තපනීයො ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, තපනීයො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අතපනීයො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අතපනීයො ධම්මො’’ති. අට්ඨමං.

9. ආචයගාමිසුත්තං

186. ‘‘ආචයගාමිඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි අපචයගාමිඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, ආචයගාමී ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආචයගාමී ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අපචයගාමී ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අපචයගාමී ධම්මො’’ති. නවමං.

10. දුක්ඛුද්‍රයසුත්තං

187. ''දුක්ඛුද්‍රයඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි සුඛුද්‍රයඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛුද්‍රයො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛුද්‍රයො ධම්මො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුඛුද්‍රයො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුඛුද්‍රයො ධම්මො''ති. දසමං.

11. විපාකසුත්තං

188. ''දුක්ඛවිපාකඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි සුඛවිපාකඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, දුක්ඛවිපාකො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, දුක්ඛවිපාකො ධම්මො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුඛවිපාකො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුඛවිපාකො ධම්මො''ති. එකාදසමං.

සාධුවග්ගො තතියො.

(19) 4. අරියමග්ගවග්ගො

1. අරියමග්ගසුත්තං

189. ''අරියමග්ගඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අනරියමග්ගඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනරියො මග්ගො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනරියො මග්ගො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, අරියො මග්ගො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අරියො මග්ගො''ති. පඨමං.

2. කණ්හමග්ගසුත්තං

190. ''කණ්හමග්ගඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි සුක්කමග්ගඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, කණ්හො මග්ගො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කණ්හො මග්ගො.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, සුක්කො මග්ගො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුක්කො මග්ගො''ති. දුතියං.

3. සද්ධම්මසුත්තං

191. ‘‘සද්ධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසද්ධම්මඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසද්ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සද්ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සද්ධම්මො’’ති. තතියං.

4. සප්පුරිසධම්මසුත්තං

192. ‘‘සප්පුරිසධම්මඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, දෙසෙස්සාමි අසප්පුරිසධම්මඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අසප්පුරිසධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සප්පුරිසධම්මො’’ති. චතුත්ථං.

5. උප්පාදෙතබ්බධම්මසුත්තං

193. ‘‘උප්පාදෙතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න උප්පාදෙතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, න උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, උප්පාදෙතබ්බො ධම්මො’’ති. පඤ්චමං.

6. ආසෙවිතබ්බධම්මසුත්තං

194. ‘‘ආසෙවිතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි නාසෙවිතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, නාසෙවිතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නාසෙවිතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතබ්බො ධම්මො’’ති. ඡට්ඨං.

7. භාවෙතබ්බධම්මසුත්තං

195. ‘‘භාවෙතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න භාවෙතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ…පෙ…. කතමො ච, භික්ඛවෙ, න

භාවෙතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො ...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න භාවෙතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, භාවෙතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, භාවෙතබ්බො ධම්මො’’ති. සත්තමං.

8. බහුලීකාතබ්බසුත්තං

196. ‘‘බහුලීකාතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න බහුලීකාතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න බහුලීකාතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න බහුලීකාතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, බහුලීකාතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, බහුලීකාතබ්බො ධම්මො’’ති. අට්ඨමං.

9. අනුස්සරිතබ්බසුත්තං

197. ‘‘අනුස්සරිතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි නානුස්සරිතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, නානුස්සරිතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, නානුස්සරිතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, අනුස්සරිතබ්බො ධම්මො’’ති. නවමං.

10. සච්ඡිකාතබ්බසුත්තං

198. ‘‘සච්ඡිකාතබ්බඤ්ච වො, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙස්සාමි න සච්ඡිකාතබ්බඤ්ච. තං සුණාථ...පෙ.... කතමො ච, භික්ඛවෙ, න සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතො...පෙ.... මිච්ඡාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, න සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො.

‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො? පාණාතිපාතා වෙරමණී...පෙ.... සම්මාදිට්ඨි – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සච්ඡිකාතබ්බො ධම්මො’’ති. දසමං.

අරියමග්ගවග්ගො චතුත්ථො.

(20) 5. අපරපුග්ගලවග්ගො

නසෙවිතබ්බාදිසුත්තානි

199. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුණවාචො හොති, ඵරුසවාචො හොති, සම්ඵප්පලාපී හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨිකො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො’’.

200-209. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො න භජිතබ්බො…පෙ…. භජිතබ්බො… න පයිරුපාසිතබ්බො… පයිරුපාසිතබ්බො… න පුජ්ජො හොති… පුජ්ජො හොති… න පාසංසො හොති… පාසංසො හොති… අගාරවො හොති… ගාරවො හොති… අප්පතිස්සො හොති… සප්පතිස්සො හොති… න ආරාධකො හොති… ආරාධකො හොති… න විසුජ්ඣති… විසුජ්ඣති… මානං නාධිභොති [නාභිභොති (සී.) අ. නි. 10.156-166] … මානං අධිභොති… පඤ්ඤාය න වඩ්ඪති… පඤ්ඤාය වඩ්ඪති…පෙ….

210. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො බහුං අපුඤ්ඤං පසවති… බහුං පුඤ්ඤං පසවති. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨිකො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො පුග්ගලො බහුං පුඤ්ඤං පසවතී’’ති.

අපරපුග්ගලවග්ගො පඤ්චමො.

චතුත්ථපණ්ණාසකං සමත්තං.

(21) 1. කරජකායවග්ගො

1. පඨමනිරයසග්ගසුත්තං

211. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි දසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො සබ්බපාණභූතෙසු [නත්ථෙත්ථ පාඨභෙදො].

‘‘අදින්නාදායී හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසු මිච්ඡාචාරී හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා පිතුරක්ඛිතා මාතාපිතුරක්ඛිතා භාතුරක්ඛිතා භගිනිරක්ඛිතා ඤාතිරක්ඛිතා ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා සසාමිකා සපරිදණ්ඩා අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති.

‘‘මුසාවාදී හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ ‘ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ ‘න ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ ‘පස්සාමී’ති, පස්සං වා ආහ ‘න පස්සාමී’ති. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණවාචො හොති – ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති සමග්ගානං වා භෙත්තා භින්නානං වා අනුප්පදාතා වග්ගාරාමො වග්ගරතො වග්ගනන්දී, වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසවාචො හොති – යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා අසමාධිසංවත්තනිකා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපී හොති අකාලවාදී අභූතවාදී අනත්ථවාදී අධම්මවාදී අවිනයවාදී, අනිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති අකාලෙන අනපදෙසං අපරියන්තවතිං අනත්ථසංහිතං.

‘‘අභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අභිජ්ඣාතා හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මම අස්සා’ති.

‘‘බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා බජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා වා අහෙසු’න්ති.

‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි දසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, න තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා...පෙ.... අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු න චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො – ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ ‘න ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ ‘ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ ‘න පස්සාමී’ති, පස්සං වා ආහ ‘පස්සාමී’ති. ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා න සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණවාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති – න ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී, සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසවාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී, අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං.

‘‘අනභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අනභිජ්ඣාතා හොති – ‘අහො වත යං පරස්ස තං මම අස්සා’ති.

‘‘අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති අප්පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා අවෙරා හොන්තු අබ්‍යාපජ්ජා අනීඝා, සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූ’ති.

‘‘සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො – ‘අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. පඨමං.

2. දුතියනිරයසග්ගසුත්තං

212. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි දසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො සබ්බපාණභූතෙසු.

‘‘අදින්නාදායී හොති... කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති... මුසාවාදී හොති... පිසුණවාචො හොති... ඵරුසවාචො හොති ... සම්ඵප්පලාපී හොති... අභිජ්ඣාලු හොති... බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති... මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං...පෙ.... සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි දසහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති... කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති... මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති... පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති... ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති... සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති... අනභිජ්ඣාලු හොති... අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති... සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො – ‘අත්ථි දින්නං...පෙ.... යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. දුතියං.

3. මාතුගාමසුත්තං

213. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතී හොති…පෙ…. අදින්නාදායී හොති… කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති… මුසාවාදී හොති… පිසුණාවාචො හොති… ඵරුසවාචො හොති… සම්ඵප්පලාපී හොති… අභිජ්ඣාලු හොති… බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති… මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති…. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති… කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති… මුසාවාදා පටිවිරතො හොති… පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති… ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති… සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති… අනභිජ්ඣාලු හොති… අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති… සම්මාදිට්ඨිකො හොති… ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො මාතුගාමො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති. තතියං.

4. උපාසිකාසුත්තං

214. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතිනී හොති…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨිකා හොති…. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං නිරයෙ.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතා හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨිකා හොති…. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා යථාභතං නික්ඛිත්තා එවං සග්ගෙ’’. චතුත්ථං.

5. විසාරදසුත්තං

215. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා අවිසාරදා අගාරං අජ්ඣාවසති. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතිනී හොති… අදින්නාදායිනී හොති… කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනී හොති… මුසාවාදිනී හොති… පිසුණාවාචා හොති… ඵරුසවාචා හොති… සම්ඵප්පලාපිනී හොති… අභිජ්ඣාලුනී හොති… බ්‍යාපන්නචිත්තා හොති… මිච්ඡාදිට්ඨිකා හොති…. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා අවිසාරදා අගාරං අජ්ඣාවසති.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා විසාරදා අගාරං අජ්ඣාවසති. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතා හොති… අදින්නාදානා පටිවිරතා හොති… කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතා හොති…

මුසාවාදා පටිවිරතා හොති... පිසුණාය වාචාය පටිවිරතා හොති... ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා හොති... සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා හොති... අනභිජ්ඣාලුනී හොති... අබ්‍යාපන්නචිත්තා හොති... සම්මාදිට්ඨිකා හොති.... ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතා උපාසිකා විසාරදා අගාරං අජ්ඣාවසතී''ති. පඤ්චමං.

6. සංසප්පනීයසුත්තං

216. ''සංසප්පනීයපරියායං වො, භික්ඛවෙ, ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ; භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, සංසප්පනීයපරියායො ධම්මපරියායො? කම්මස්සකා, භික්ඛවෙ, සත්තා කම්මදායාදා කම්මයොනී කම්මබන්ධූ කම්මපටිසරණා, යං කම්මං කරොන්ති – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදා භවන්ති.

''ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො, අදයාපන්නො සබ්බපාණභූතෙසු. සො සංසප්පති කායෙන, සංසප්පති වාචාය, සංසප්පති මනසා. තස්ස ජිම්හං කායකම්මං හොති, ජිම්හං වචීකම්මං, ජිම්හං මනොකම්මං, ජිම්හා ගති, ජිම්හූපපත්ති.

''ජිම්හගතිකස්ස ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, ජිම්හූපපත්තිකස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – යෙ වා එකන්තදුක්ඛා නිරයා යා වා සංසප්පජාතිකා තිරච්ඡානයොනි. කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, සංසප්පජාතිකා තිරච්ඡානයොනි? අහි විච්ඡිකා සතපදී නකුලා බිළාරා මූසිකා උලූකා, යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙචි තිරච්ඡානයොනිකා සත්තා මනුස්සෙ දිස්වා සංසප්පන්ති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති. යං කරොති තෙන උපපජ්ජති. උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවමහං, භික්ඛවෙ, 'කම්මදායාදා සත්තා'ති වදාමි.

''ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො අදින්නාදායී හොති...පෙ.... කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති... මුසාවාදී හොති... පිසුණවාචො හොති... ඵරුසවාචො හොති... සම්ඵප්පලාපී හොති... අභිජ්ඣාලු හොති... බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති... මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො – 'නත්ථි දින්නං...පෙ.... සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී'ති. සො සංසප්පති කායෙන, සංසප්පති වාචාය, සංසප්පති මනසා. තස්ස ජිම්හං කායකම්මං හොති, ජිම්හං වචීකම්මං, ජිම්හං මනොකම්මං, ජිම්හා ගති, ජිම්හූපපත්ති.

''ජිම්හගතිකස්ස ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, ජිම්හූපපත්තිකස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – යෙ වා එකන්තදුක්ඛා නිරයා යා වා

සංසප්පජාතිකා තිරච්ඡානයොනි. කතමා ච සා, භික්ඛවෙ, සංසප්පජාතිකා තිරච්ඡානයොනි? අහි විච්ඡිකා සතපදී නකුලා බිළාරා මූසිකා උලූකා, යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙචි තිරච්ඡානයොනිකා සත්තා මනුස්සෙ දිස්වා සංසප්පන්ති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති, යං කරොති තෙන උපපජ්ජති. උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවමහං, භික්ඛවෙ, ‘කම්මදායාදා සත්තා’ති වදාමි. කම්මස්සකා, භික්ඛවෙ, සත්තා කම්මදායාදා කම්මයොනී කම්මබන්ධූ කම්මපටිසරණා, යං කම්මං කරොන්ති – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදා භවන්ති.

‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො, ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. සො න සංසප්පති කායෙන, න සංසප්පති වාචාය, න සංසප්පති මනසා. තස්ස උජු කායකම්මං හොති, උජු වචීකම්මං, උජු මනොකම්මං, උජු ගති, උජුපපත්ති.

‘‘උජුගතිකස්ස ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, උජුපපත්තිකස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – යෙ වා එකන්තසුඛා සග්ගා යානි වා පන තානි උච්චාකුලානි ඛත්තියමහාසාලකුලානි වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලානි වා ගහපතිමහාසාලකුලානි වා අඩ්ඪානි මහද්ධනානි මහාභොගානි පහූතජාතරූපරජතානි පහූතවිත්තූපකරණානි පහූතධනධඤ්ඤානි. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති. යං කරොති තෙන උපපජ්ජති. උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවමහං, භික්ඛවෙ, ‘කම්මදායාදා සත්තා’ති වදාමි.

‘‘ඉධ පන, භික්ඛවෙ, එකච්චො අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති… මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති… පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති… ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති… සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති… අනභිජ්ඣාලු හොති… අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති… සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො – ‘අත්ථි දින්නං…පෙ…. යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. සො න සංසප්පති කායෙන, න සංසප්පති වාචාය, න සංසප්පති මනසා. තස්ස උජු කායකම්මං හොති, උජු වචීකම්මං, උජු මනොකම්මං, උජු ගති, උජුපපත්ති.

‘‘උජුගතිකස්ස ඛො පන අහං, භික්ඛවෙ, උජුපපත්තිකස්ස ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – යෙ වා එකන්තසුඛා සග්ගා යානි වා පන තානි උච්චාකුලානි ඛත්තියමහාසාලකුලානි වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලානි වා ගහපතිමහාසාලකුලානි වා අඩ්ඪානි මහද්ධනානි මහාභොගානි පහූතජාතරූපරජතානි පහූතවිත්තූපකරණානි පහූතධනධඤ්ඤානි. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති. යං කරොති තෙන උපපජ්ජති.

උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවමහං, භික්ඛවෙ, ‘කම්මදායාදා සත්තා’ති වදාමි.

‘‘කම්මස්සකා, භික්ඛවෙ, සත්තා කම්මදායාදා කම්මයොනී කම්මබන්ධූ කම්මපටිසරණා, යං කම්මං කරොන්ති – කල්‍යාණං වා පාපකං වා – තස්ස දායාදා භවන්ති. අයං ඛො සො, භික්ඛවෙ, සංසප්පනීයපරියායො ධම්මපරියායො’’ති. ඡට්ඨං.

7. පඨමසඤ්චෙතනිකසුත්තං

217. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා [අප්පටිසංවිදිත්වා (සී.ස්‍යා. පී.)] බ්‍යන්තීභාවං වදාමි. තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා [උපපජ්ජං වා (ක.) අ. නි. 6.63 පස්සිතබ්බං, උපපජ්ජ වා (ම. නි. 3.303)] අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමි.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා [අකුසලං සඤ්චෙතනිකං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං (ක.)] හොති; චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති; තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතී හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො සබ්බපාණභූතෙසු.

‘‘අදින්නාදායී හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා…පෙ.… අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො මුසාවාදී හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ ‘ජානාමී’ති, ජානං වා ආහ ‘න ජානාමී’ති, අපස්සං වා ආහ ‘පස්සාමී’ති,

පස්සං වා ආහ ‘න පස්සාමී’ති, ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

‘‘පිසුණවාචො හොති. ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති සමග්ගානං වා භෙත්තා භින්නානං වා අනුප්පදාතා වග්ගාරාමො වග්ගරතො වග්ගනන්දී, වග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසවාචො හොති. යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා. අසමාධිසංවත්තනිකා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපී හොති අකාලවාදී අභූතවාදී අනත්ථවාදී අධම්මවාදී අවිනයවාදී, අනිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති අකාලෙන අනපදෙසං අපරියන්තවතිං අනත්ථසංහිතං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං, තං අභිජ්ඣාතා හොති – ‘අහො වත, යං පරස්ස තං මම අස්සා’ති.

‘‘බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – ‘ඉමෙ සත්තා හඤ්ඤන්තු වා බජ්ඣන්තු වා උච්ඡිජ්ජන්තු වා විනස්සන්තු වා මා වා අහෙසු’න්ති.

මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති විපරීතදස්සනො – ‘නත්ථි දින්නං…පෙ. … යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

‘‘තිවිධ කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු [… සඤ්චෙතනිකහෙතු (ක.)] වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති; චතුබ්බිධවචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති; තිවිධමනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අපණ්ණකො මණි උද්ධංඛිත්තො යෙන යෙනෙව පතිට්ඨාති සුප්පතිට්ඨිතංයෙව පතිට්ඨාති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධකායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති; චතුබ්බිධවචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති; තිවිධමනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්තීති.

‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි, තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමි.

‘‘තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති; චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති; තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො, සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති…පෙ.….

‘‘අදින්නාදානං පහාය, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං ගාමගතං වා අරඤ්ඤගතං වා, න තං අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතා හොති.

‘‘කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති. යා තා මාතුරක්ඛිතා …පෙ.… අන්තමසො මාලාගුළපරික්ඛිත්තාපි, තථාරූපාසු න චාරිත්තං ආපජ්ජිතා හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති. සභග්ගතො වා පරිසග්ගතො වා ඤාතිමජ්ඣගතො වා පූගමජ්ඣගතො වා රාජකුලමජ්ඣගතො වා අභිනීතො සක්ඛිපුට්ඨො ‘එහම්භො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙහී’ති, සො අජානං වා ආහ

'න ජානාමී'ති, ජානං වා ආහ 'ජානාමී'ති, අපස්සං වා ආහ 'න පස්සාමී'ති, පස්සං වා ආහ 'පස්සාමී'ති, ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චික්ඛහෙතු වා න සම්පජානමුසා භාසිතා හොති.

''පිසුණං වාචං පහාය, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති – න ඉතො සුත්වා අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී, සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

''ඵරුසං වාචං පහාය, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

''සම්ඵප්පලාපං පහාය, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො අනභිජ්ඣාලු හොති. යං තං පරස්ස පරවිත්තූපකරණං තං අනභිජ්ඣාතා හොති – 'අහො වත, යං පරස්ස තං මමස්සා'ති.

''අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති අප්පදුට්ඨමනසඞ්කප්පො – 'ඉමෙ සත්තා අවෙරා හොන්තු අබ්‍යාපජ්ජා අනීඝා, සුඛී අත්තානං පරිහරන්තූ'ති.

''සම්මාදිට්ඨිකො හොති අවිපරීතදස්සනො – 'අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං...පෙ.... යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී'ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

''තිවිධකායකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති; චතුබ්බිධවචීකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති; තිවිධමනොකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, අපණ්ණකො මණි උද්ධංඛිත්තො යෙන යෙනෙව පතිට්ඨාති සුප්පතිට්ඨිතංයෙව පතිට්ඨාති; එවමෙවං ඛො, භික්ඛවෙ,

තිවිධකායකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති; චතුබ්බිධවචීකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති; තිවිධමනොකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි. තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමී''ති. සත්තමං. [අට්ඨකථායං පන අට්ඨමසුත්තම්පි එත්ථෙව පරියාපන්නං විය සංවණ්ණනා දිස්සති]

8. දුතියසඤ්චෙතනිකසුත්තං

218. ''නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි, තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමි.

''තත්‍ර, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති; චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති; තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති...පෙ.... එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති...පෙ.... එවං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

''කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති...පෙ.... එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකා දුක්ඛුද්‍රයා දුක්ඛවිපාකා හොති.

‘‘තිවිධ කායකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති, චතුබ්බිධවචීකම්මන්ත…පෙ…. තිවිධමනොකම්මන්තසන්දොසබ්‍යාපත්ති අකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි, තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමි.

‘‘තත්‍ර ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති; චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති; තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්රයා සුඛවිපාකා හොති…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා කායකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුබ්බිධා වචීකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති…පෙ…. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, තිවිධා මනොකම්මන්තසම්පත්ති කුසලසඤ්චෙතනිකා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකා හොති.

‘‘තිවිධකායකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති; චතුබ්බිධවචීකම්මන්තසම්පත්ති…පෙ…. තිවිධමනොකම්මන්තසම්පත්තිකුසලසඤ්චෙතනිකාහෙතු වා, භික්ඛවෙ, සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති…පෙ….. [උපපජ්ජන්ති. (ස්‍යා. ක.) තථා සති ‘‘නාහං භික්ඛවෙ සඤ්චෙතනිකාන’’ මිච්චාදිනා වුච්චමානවචනෙන සහ එකසුත්තන්ති ගහෙතබ්බං. පෙය්‍යාලෙන පන පුරිමසුත්තෙ විය නිගමනං දස්සිතං] අට්ඨමං.

9. කරජකායසුත්තං

219. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි, තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ වා අපරෙ වා පරියායෙ. න ත්වෙවාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා දුක්ඛස්සන්තකිරියං වදාමි.

‘‘ස ඛො සො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො එවං විගතාභිජ්ඣො විගතබ්‍යාපාදො අසම්මූළ්හො සම්පජානො පටිස්සතො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථං [චතුත්ථිං (?)]. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති.

‘‘සො එවං පජානාති – ‘පුබ්බෙ ඛො මෙ ඉදං චිත්තං පරිත්තං අහොසි අභාවිතං, එතරහි පන මෙ ඉදං චිත්තං අප්පමාණං සුභාවිතං. යං ඛො පන කිඤ්චි පමාණකතං කම්මං, න තං තත්‍රාවසිස්සති න තං තත්‍රාවතිට්ඨතී’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, දහරතග්ගෙ චෙ සො අයං [චෙ අයං (ස්‍යා.)] කුමාරො මෙත්තං චෙතොවිමුත්තිං භාවෙය්‍ය, අපි නු ඛො [අපි නු සො (?)] පාපකම්මං කරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘අකරොන්තං ඛො පන පාපකම්මං අපි නු ඛො දුක්ඛං ඵුසෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ. අකරොන්තඤ්හි, භන්තෙ, පාපකම්මං කුතො දුක්ඛං ඵුසිස්සතී’’ති!

‘‘භාවෙතබ්බා ඛො පනායං, භික්ඛවෙ, මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා. ඉත්ථියා වා, භික්ඛවෙ, පුරිසස්ස වා නායං කායො ආදාය ගමනීයො. චිත්තන්තරො අයං, භික්ඛවෙ, මච්චො. සො එවං පජානාති – ‘යං ඛො මෙ ඉදං කිඤ්චි පුබ්බෙ ඉමිනා කරජකායෙන පාපකම්මං කතං, සබ්බං තං ඉධ වෙදනීයං; න තං අනුගං භවිස්සතී’ති. එවං භාවිතා ඛො, භික්ඛවෙ, මෙත්තා චෙතොවිමුත්ති අනාගාමිතාය සංවත්තති, ඉධ පඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. පී.)] විමුත්තිං අප්පටිවිජ්ඣතො.

‘‘කරුණාසහගතෙන චෙතසා... මුදිතාසහගතෙන චෙතසා... උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති.

‘‘සො එවං පජානාති – ‘පුබ්බෙ ඛො මෙ ඉදං චිත්තං පරිත්තං අහොසි අභාවිතං, එතරහි පන මෙ ඉදං චිත්තං අප්පමාණං සුභාවිතං. යං ඛො පන කිඤ්චි පමාණකතං කම්මං, න තං තත්‍රාවසිස්සති න තං තත්‍රාවතිට්ඨතී’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤථ, භික්ඛවෙ, දහරතග්ගෙ චෙ සො අයං කුමාරො උපෙක්ඛං චෙතොවිමුත්තිං භාවෙය්‍ය, අපි නු ඛො පාපකම්මං කරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘අකරොන්තං ඛො පන පාපකම්මං අපි නු ඛො දුක්ඛං ඵුසෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ. අකරොන්තඤ්හි, භන්තෙ, පාපකම්මං කුතො දුක්ඛං ඵුසිස්සතී’’ති!

‘‘භාවෙතබ්බා ඛො පනායං, භික්ඛවෙ, උපෙක්ඛා චෙතොවිමුත්ති ඉත්ථියා වා පුරිසෙන වා. ඉත්ථියා වා, භික්ඛවෙ, පුරිසස්ස වා නායං කායො ආදාය ගමනීයො. චිත්තන්තරො අයං, භික්ඛවෙ, මච්චො. සො එවං පජානාති – ‘යං ඛො මෙ ඉදං කිඤ්චි පුබ්බෙ ඉමිනා කරජකායෙන පාපකම්මං කතං, සබ්බං තං ඉධ වෙදනීයං; න තං අනුගං භවිස්සතී’ති. එවං භාවිතා ඛො, භික්ඛවෙ, උපෙක්ඛා චෙතොවිමුත්ති අනාගාමිතාය සංවත්තති, ඉධ පඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො උත්තරි විමුත්තිං අප්පටිවිජ්ඣතො’’ති. නවමං.

10. අධම්මචරියාසුත්තං

220. [අ. නි. 2.16] අථ ඛො අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො යෙනමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්තී’’ති? ‘‘අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘කො පන, භො ගොතම, හෙතු කො පච්චයො යෙනමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති? ‘‘ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘න ඛො අහං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සාධු මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතු යථාහං ඉමස්ස භොතො ගොතමස්ස සංඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

‘‘තිවිධා ඛො, බ්‍රාහ්මණ, කායෙන අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති; චතුබ්බිධා වාචාය අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති; තිවිධා මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා කායෙන අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා කායෙන අධම්මචරියා විසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, චතුබ්බිධා වාචාය අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, චතුබ්බිධා වාචාය අධම්මචරියා විසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා මනසා අධම්මචරියාවිසමචරියා හොති. එවං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජන්ති.

‘‘තිවිධා බ්‍රාහ්මණ, කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති; චතුබ්බිධා වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති; තිවිධා මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා කායෙන ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, චතුබ්බිධා වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, චතුබ්බිධා වාචාය ධම්මචරියාසමචරියා හොති.

‘‘කථඤ්ච, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති…පෙ…. එවං ඛො, බ්‍රාහ්මණ, තිවිධා මනසා ධම්මචරියාසමචරියා හොති. එවං ධම්මචරියාසමචරියාහෙතු ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එවමිධෙකච්චෙ සත්තා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී’’ති.

‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. දසමං.

කරජකායවග්ගො පඨමො.

(22) 2. සාමඤ්ඤවග්ගො

221. ‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුණවාචො හොති, ඵරුසවාචො හොති, සම්ඵප්පලාපී හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි දසහි? පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨිකො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති.

222. ‘‘වීසතියා, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි වීසතියා? අත්තනා ච පාණාතිපාතී හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච අදින්නාදායී හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච මුසාවාදී හොති, පරඤ්ච මුසාවාදෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච පිසුණවාචො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය සමාදපෙති; අත්තනා ච ඵරුසවාචො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය සමාදපෙති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපී හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච අභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ච අභිජ්ඣාය සමාදපෙති; අත්තනා ච බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච බ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, වීසතියා ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘වීසතියා, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි වීසතියා? අත්තනා ච පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතා වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානා වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච මුසාවාදා වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා සමාදපෙති; අත්තනා ච අනභිජ්ඣාලු

හොති, පරඤ්ච අනභිජ්ඣාය සමාදපෙති; අත්තනා ච අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච අබ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති; අත්තනා ච සම්මාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච සම්මාදිට්ඨියා සමාදපෙති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, වීසතියා ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති.

223. ‘‘තිංසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි තිංසාය? අත්තනා ච පාණාතිපාතී හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති, පාණාතිපාතෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච අදින්නාදායී හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානෙ සමාදපෙති, අදින්නාදානෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච මුසාවාදී හොති, පරඤ්ච මුසාවාදෙ සමාදපෙති, මුසාවාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච පිසුණවාචො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය සමාදපෙති, පිසුණාය වාචාය ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච ඵරුසවාචො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය සමාදපෙති, ඵරුසාය වාචාය ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපී හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපෙ සමාදපෙති, සම්ඵප්පලාපෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච අභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ච අභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අභිජ්ඣාය ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච බ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, බ්‍යාපාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති, මිච්ඡාදිට්ඨියා ච සමනුඤ්ඤො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තිංසාය ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘තිංසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි තිංසාය? අත්තනා ච පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතා වෙරමණියා සමාදපෙති, පාණාතිපාතා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානා වෙරමණියා සමාදපෙති, අදින්නාදානා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච මුසාවාදා වෙරමණියා සමාදපෙති, මුසාවාදා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා සමාදපෙති, පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා සමාදපෙති, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා සමාදපෙති, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච අනභිජ්ඣාලු හොති,

පරඤ්ච අනභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අනභිජ්ඣාය ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච අබ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, අබ්‍යාපාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති; අත්තනා ච සම්මාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච සම්මාදිට්ඨියා සමාදපෙති, සම්මාදිට්ඨියා ච සමනුඤ්ඤො හොති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, තිංසාය ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ’’ති.

224. ‘‘චත්තාරීසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ. කතමෙහි චත්තාරීසාය? අත්තනා ච පාණාතිපාතී හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති, පාණාතිපාතෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, පාණාතිපාතස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච අදින්නාදායී හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානෙ සමාදපෙති, අදින්නාදානෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, අදින්නාදානස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච මුසාවාදී හොති, පරඤ්ච මුසාවාදෙ සමාදපෙති, මුසාවාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, මුසාවාදස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච පිසුණවාචො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය සමාදපෙති, පිසුණාය වාචාය ච සමනුඤ්ඤො හොති, පිසුණාය වාචාය ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච ඵරුසවාචො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය සමාදපෙති, ඵරුසාය වාචාය ච සමනුඤ්ඤො හොති, ඵරුසාය වාචාය ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපී හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපෙ සමාදපෙති, සම්ඵප්පලාපෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, සම්ඵප්පලාපස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච අභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ච අභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අභිජ්ඣාය ච සමනුඤ්ඤො හොති, අභිජ්ඣාය ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච බ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, බ්‍යාපාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, බ්‍යාපාදස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච මිච්ඡාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති, මිච්ඡාදිට්ඨියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨියා ච වණ්ණං භාසති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරීසාය ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං නිරයෙ.

‘‘චත්තාරීසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ. කතමෙහි චත්තාරීසාය? අත්තනා ච පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පාණාතිපාතා වෙරමණියා සමාදපෙති, පාණාතිපාතා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, පාණාතිපාතා වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච අදින්නාදානා වෙරමණියා සමාදපෙති, අදින්නාදානා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, අදින්නාදානා වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච

මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච මුසාවාදා වෙරමණියා සමාදපෙති, මුසාවාදා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, මුසාවාදා වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා සමාදපෙති, පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, පිසුණාය වාචාය වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා ච සමාදපෙති, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, පරඤ්ච සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා සමාදපෙති, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණියා ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච අනභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ච අනභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අනභිජ්ඣාය ච සමනුඤ්ඤො හොති, අනභිජ්ඣාය ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, පරඤ්ච අබ්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, අබ්‍යාපාදෙ ච සමනුඤ්ඤො හොති, අබ්‍යාපාදස්ස ච වණ්ණං භාසති; අත්තනා ච සම්මාදිට්ඨිකො හොති, පරඤ්ච සම්මාදිට්ඨියා සමාදපෙති, සම්මාදිට්ඨියා ච සමනුඤ්ඤො හොති, සම්මාදිට්ඨියා ච වණ්ණං භාසති – ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරීසාය ධම්මෙහි සමන්නාගතො යථාභතං නික්ඛිත්තො එවං සග්ගෙ''ති.

225-228. ''දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති…පෙ…. අක්ඛතං අනුපහතං අත්තානං පරිහරති…පෙ…. වීසතියා, භික්ඛවෙ…පෙ…. තිංසාය, භික්ඛවෙ…පෙ…. චත්තාරීසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඛතං උපහතං අත්තානං පරිහරති…පෙ…..

229-232. ''දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඉධෙකච්චො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති…පෙ…. ඉධෙකච්චො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. වීසතියා, භික්ඛවෙ…පෙ…. තිංසාය, භික්ඛවෙ,…පෙ…. චත්තාරීසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො ඉධෙකච්චො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති…පෙ…. ඉධෙකච්චො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති''.

233-236. ''දසහි, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො බාලො වෙදිතබ්බො…පෙ…. පණ්ඩිතො වෙදිතබ්බො…පෙ…. වීසතියා, භික්ඛවෙ…පෙ…. තිංසාය, භික්ඛවෙ…පෙ…. චත්තාරීසාය, භික්ඛවෙ, ධම්මෙහි සමන්නාගතො බාලො වෙදිතබ්බො…පෙ…. පණ්ඩිතො වෙදිතබ්බො …පෙ…. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරීසාය ධම්මෙහි සමන්නාගතො පණ්ඩිතො වෙදිතබ්බො''ති.

සාමඤ්ඤවග්ගො දුතියො.

23. රාගපෙය්‍යාලං

237. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය දස ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ දස? අසුභසඤ්ඤා, මරණසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අනිච්චසඤ්ඤා, අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා, දුක්ඛෙ අනත්තසඤ්ඤා, පහානසඤ්ඤා, විරාගසඤ්ඤා, නිරොධසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

238. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය දස ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ දස? අනිච්චසඤ්ඤා, අනත්තසඤ්ඤා, ආහාරෙ පටිකූලසඤ්ඤා, සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා, අට්ඨිකසඤ්ඤා, පුළවකසඤ්ඤා [පුලවකසඤ්ඤා (සී.) පුළුවකසඤ්ඤා (ක.)], විනීලකසඤ්ඤා, විපුබ්බකසඤ්ඤා, විච්ඡිද්දකසඤ්ඤා, උද්ධුමාතකසඤ්ඤා – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

239. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය දස ධම්මා භාවෙතබ්බා. කතමෙ දස? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි, සම්මාඤාණං, සම්මාවිමුත්ති – රාගස්ස, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

240-266. ‘‘රාගස්ස, භික්ඛවෙ, පරිඤ්ඤාය…පෙ.… පරික්ඛයාය… පහානාය… ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… ( ) [(උපසමාය) (සී. ස්‍යා. පී.) අඤ්ඤෙසං පන නිපාතානං පරියොසානෙ ඉදං පදං න දිස්සති] චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය…පෙ.… ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා.

267-746. ‘‘දොසස්ස …පෙ.… මොහස්ස… කොධස්ස… උපනාහස්ස… මක්ඛස්ස… පළාසස්ස… ඉස්සාය… මච්ඡරියස්ස… මායාය… සාඨෙය්‍යස්ස… ථම්භස්ස… සාරම්භස්ස… මානස්ස… අතිමානස්ස… මදස්ස… පමාදස්ස පරිඤ්ඤාය…පෙ.… පරික්ඛයාය… පහානාය … ඛයාය… වයාය… විරාගාය… නිරොධාය… ( ) [(උපසමාය) (සී. ස්‍යා. පී.) අඤ්ඤෙසං පන නිපාතානං පරියොසානෙ ඉදං පදං න දිස්සති] චාගාය… පටිනිස්සග්ගාය…පෙ.… ඉමෙ දස ධම්මා භාවෙතබ්බා’’ති.

රාගපෙය්‍යාලං නිට්ඨිතං.

දසකනිපාතපාළි නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙහා,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහානො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථි දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දඝටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤදප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........